

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
OIRPOSDRU REGIUNEA VEST

Nr. 2 / 2014

Revistă bilingvă • Vol. IV

Revista de Economie Socială

Journal of Social Economy

INVESTEȘTE ÎN OAMENI!

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013.

Asociația Alternative Sociale

Universitatea
„Alexandru Ioan Cuza”, Iași

Academia de Studii
Economice, București

România

Programul
Națiunilor Unite pentru
Dezvoltare România

Vol. IV/Nr. 2
Mai 2014/ May 2014

**Revista
de Economie Socială**

**Journal
of Social Economy**

Editura
Stamangiu
2014

REVISTA DE ECONOMIE SOCIALĂ

ISSN print: 2248 – 0560; ISSN online 2248 – 3667

ISSN-L = 2248 – 0560

Revista este editată în parteneriat de către Asociația Alternative Sociale, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Academia de Studii Economice, București și UNDP/Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare România, în cadrul proiectului „Modelul economiei sociale în România”, la Editura Hamangiu, București.

Scop:

Revista de Economie socială se dorește a fi un cadru de promovare, reflecție și dezbateră a temelor de interes pentru domeniul economiei sociale. Articolele și studiile publicate vor reflecta aspecte teoretice, practice și experiențe locale, naționale și transnaționale. Sunt încurajate abordările inovatoare pentru dezvoltarea economiei sociale, reunind perspective teoretice din mediul academic și de cercetare cu perspectivele practice ale organizațiilor profit și non-profit, ale experților din întreprinderile sociale și administrație.

Toate articolele trimise vor fi supuse unui proces de recenzare (peer-group review). Revista apare de cinci ori pe an, în 500 de exemplare/număr.

Copyright:

Responsabilitatea conținutului articolelor revine, în întregime, autorului (autorilor). Autorul care trimite un manuscris (care este indicat pentru corespondență, în cazul semnării de către mai mulți autori) are responsabilitatea de a se asigura că trimiterea spre publicare / publicarea a fost încuviințată de toți autorii. Este, de asemenea, responsabilitatea autorului de a primi acceptul instituției de proveniență pentru publicare, dacă acesta îi este solicitat. Corespondența legată de un manuscris va fi purtată cu autorul care va trimite textul, dacă nu există specificată, de la început, o altă solicitare din partea semnatarilor articolului.

Autorii vor avea în vedere audiența interdisciplinară și multinațională atunci când își redactează contribuția. Trebuie avute în vedere implicațiile analizei pentru cititorii din alte domenii, alte țări și alte discipline. Prezentarea stereotipă a indivizilor și a grupurilor sociale va fi evitată.

Articolele vor conține numărul specificat de cuvinte, inclusiv rezumatul, cuvintele cheie, notele și bibliografia, în funcție de tipul articolului: studii teoretice și empirice: 5000-7000 cuvinte; descrieri de experiențe și bune practici: 1800-2200 cuvinte; recenzii: 800-1200 cuvinte.

Este de dorit ca textul să nu mai fi fost publicat sau trimis spre publicare în altă parte. Dacă autorul are un articol înrudit publicat, va specifica acest lucru.

JOURNAL OF SOCIAL ECONOMY

ISSN print: 2248 – 0560; ISSN online 2248 – 3667

ISSN-L = 2248 – 0560

The journal is edited in partnership by Alternative Sociale Association, „Alexandru Ioan Cuza” University, Iași, The Bucharest Academy of Economic Studies and United Nations Development Programme Romania, in the project: „Social Economy model in Romania”, Hamangiu Publishing House, Bucharest.

Aims:

The Journal of Social Economy is intended as an opportunity for promoting, reflecting upon and debating various topics in the area of social economy. The articles and studies published here reflect theoretical and practical issues, as well as instances of local, national and transnational experience. Our journal encourages innovative interdisciplinary and cross-disciplinary approaches to social economy development, connecting the theoretical views of the academic and research world with the practical outlook offered by for-profit and non-profit organizations, social enterprises and administration experts.

All submissions will undergo a peer-group review process. The journal is published five times per year. Number of copies / issue: 500 copies. Any views expressed in this publication are the views of the authors and are not the views of the editors or publishing house.

Copyright:

Submission of a manuscript implies that the work described has not been published before (except in the form of an abstract or as part of a published lecture, or thesis), that it is not under consideration for publication elsewhere. The author (authors) has (have) the full responsibility of the articles' content. The submitting (Corresponding) author is responsible for ensuring that the article's publication has been approved by all the other coauthors. It is also the authors' responsibility to ensure that the articles emanating from a particular institution are submitted with the approval of the necessary institution. Only an acknowledgment from the editorial office officially establishes the date of receipt. Further correspondence and proofs will be sent to the corresponding author(s) before publication unless otherwise indicated.

The authors should take into consideration the interdisciplinary and multinational addressability when they write their works. They should also take into consideration the implications of the analysis for the readers from other study areas, other countries and other subjects. The stereotypical presentation of individuals and social groups should be avoided.

The articles will contain the specified number of words including the abstract, key-words, notes and references: theoretical studies: 5000-7000 words; empirical studies: 5000-7000 words; described experiences and best practices: 1800-2200 words; book reviews: 800-1200 words.

The text should not have already been published or sent to another publication. If the author has a similar article published, he/she should specify this.

CONSILIUL ȘTIINȚIFIC ȘI EDITORIAL

Michael Cernea, Universitatea George Washington, SUA;
Nicu Gavriluță, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași, România;
Cătălin Ghinăraru, INCSMPS, București, România;
Silviu Neagu, Academia de Studii Economice, București, România;
Mariana Iovițu, Academia de Studii Economice, București, România;
Vasile Ișan, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași, România;
Pobeda Loukanova, Institutul de Cercetări Economice, Veliko Turnovo University, Bulgaria;
Cătălin Luca, Asociația Alternative Sociale, România;
Antonio Maturro, Universitatea `Gabriele D`Annunzio` Chieti-Pascara, Italia;
Mona Maria Pivniceru, Judecător la Curtea Constituțională a României;
Marius Cristian Neacșu, Academia de Studii Economice, București, România;
Livi Oprea, Centrul de Etică și Politici de Sănătate, Iași, România;
Nadji Rahmania, Universitatea Lille I, Franța;
Adina Rebeleanu, Universitatea Babeș Bolyai, Cluj Napoca, România;
Simona Stănescu, Academia Română/ICCV;
Daniela Vîrjan, Academia de Studii Economice, București, România.

Editor Șef

Daniela-Tatiana Șoitu, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași, România

Membri

Adriana Doboș, Asociația Alternative Sociale, România;
Victoria Canțir, Asociația Alternative Sociale, România;
Geta Mitrea, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași, România;
Conțiu Tiberiu Șoitu, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași, România;
Adrian Kanovici, Academia de Studii Economice, București, România.

Adresa redacției: Asociația Alternative Sociale, Str. Cuza Vodă nr. 8A, Iași 700036, România, jse@alternativesociale.ro; Tel: 0332/405.475/ Fax: 0332/405.477;

Adresa Editurii: Hamangiu, Str. Colonel Corneliu Popeia, Nr. 36, Sector 5, București; www.hamangiu.ro

Revista de Economie Socială este indexată în DOAJ, Proquest-Ulrich, Proquest Central, Ebsco, CEEOL, IndexCopernicus și SCIPPIO și disponibilă online cu acces gratuit la adresa: <http://profitpentruoameni.ro>

Contribuțiile pentru Revista de Economie Socială pot fi trimise continuu pe adresa redacției.

Datele de apariție a Revistei de Economie Socială:
28 februarie, 15 mai

SCIENTIFIC AND EDITORIAL BOARD

Michael Cernea, The George Washington University, USA;
Nicu Gavriluță, Alexandru Ioan Cuza University Iasi, Romania;
Cătălin Ghinăraru, INCSMPS, Bucharest, Romania;
Silviu Neaguț, The Bucharest Academy of Economic Studies, Romania;
Mariana Iovițu, The Bucharest Academy of Economic Studies, Romania;
Vasile Ișan, Alexandru Ioan Cuza University, Iasi, Romania;
Pobeda Loukanova, Institut for Economic Research, Veliko Turnovo, Bulgaria;
Cătălin Luca, Alternative Sociale Association, Romania;
Antonio Maturo, University `Gabriele D`Annunzio` Chieti-Pascara, Italy;
Mona Maria Pivniceru, Judge on The Romanian Constitutional Court;
Marius Cristian Neacșu, The Bucharest Academy of Economic Studies, România;
Liviu Oprea, Centre of Ethics and Health Policies, Iași, Romania;
Nadji Rahmania, l'Université de Lille I, France;
Adina Rebeleanu, Babeș Bolyai University, Cluj Napoca, România;
Simona Stănescu, Romanian Academy/RIQL;
Daniela Vîrjan, The Bucharest Academy of Economic Studies, România.

Editor in Chief

Daniela-Tatiana Șoitu, Alexandru Ioan Cuza University, Iasi, Romania

Members

Adriana Doboș, Alternative Sociale Association, Romania;
Victoria Canțîr, Alternative Sociale Association, Romania;
Geta Mitrea, Alexandru Ioan Cuza University, Iasi, Romania;
Coțiu Tiberiu Șoitu, Alexandru Ioan Cuza University, Iasi, Romania;
Adrian Kanovici, The Bucharest Academy of Economic Studies, Romania.

Address: Alternative Sociale Association, no.8A Cuza Voda Street, Iasi 700036, Romania, jse@alternativesociale.ro; Phone: 0332/405475; Fax: 0332/405477

Publishing house: Hamangiu, Colonel Corneliu Popeia Str., No. 36, District 5, Bucuresti; www.hamangiu.ro

Journal of Social Economy is covered in DOAJ, Proquest-Ulrich, Proquest Central, Ebsco, CEEOL, IndexCopernicus and SCIPPO and available on-line with open access, on: <http://profitpentruoameni.ro>

The authors can send their contributions *continuously* to editorial and editor's address.

Journal of Social Economy is published on:
28th February, 15th May.

CUPRINS

ECONOMIA SOCIALĂ. PERSPECTIVE TEORETICE

Rolul organizațiilor și bune practici în cadrul economiei sociale

Carmen Aruștei, Irina Teodora Manolescu,

Angelica-Nicoleta Neculăesei _____ 3

Orientarea în carieră, premisă pentru succes

Studiu privind efectele activităților de orientare și consiliere în carieră la elevii de gimnaziu din zona Moldova, România

Alexandru-Stelian Gulei, Liliana Foca,

Silviu-Daniel Brebuleț, Gabriel Acasandrei _____ 58

ECONOMIA SOCIALĂ. PERSPECTIVE EMPIRICE

Dezvoltarea strategică a economiei sociale în România

Angela Achiței, Mihaela Munteanu, Ana Drelea _____ 107

ECONOMIA SOCIALĂ. ORGANIZAȚII ȘI PRACTICI

„Antreprenoriat în asistența socială” – tema evenimentului de formare profesională continuă pentru asistenții sociali „4 STEPS in 2 DAYS to IMPROVE/4 pași în 2 zile pentru dezvoltare”

Vlăduț Oana-Magda, Seprodi Liliana Dorina _____ 129

Campania de informare și conștientizare cu privire la economia socială la nivelul Regiunilor

Sud-Vest, Sud-Est și Centru - experiențe prin intermediu

**proiectului “Economia socială - șanse reale pentru
o viață mai bună!”**

Sorina Georgeta Corman _____ 139

RECENZII

**Alt fel de ocupare: cererea de economie socială în regiunile
de dezvoltare București-Ilfov și Sud-Est**

Simona Maria Stănescu și Sorin Căce (coordonatori).

Editura Expert, București a Institutului Național de Cercetări

Economice al Academiei Române, 2011

Adina Mihăilescu _____ 155

RECOMANDĂRI PENTRU AUTORI _____ **165**

SUMMARY

SOCIAL ECONOMY. THEORETICAL PERSPECTIVES

The role of organizations and of good practices within social economy

Carmen Aruștei, Irina Teodora Manolescu,

Angelica-Nicoleta Neculăesei _____ 30

Career guidance, a premise of succes. Study regarding the effects of the career guidance and counseling activities for high-school student from Moldova region, Romania

Alexandru-Stelian Gulei, Liliana Foca,

Silviu-Daniel Brebuleț, Gabriel Acasandrei _____ 81

SOCIAL ECONOMY. EMPIRICAL PERSPECTIVES

Strategic sustainable development of social economy in Romania

Angela Achiței, Mihaela Munteanu, Ana Drelea _____ 117

SOCIAL ECONOMY. ORGANISATIONS AND PRACTICES

„Entrepreneurship in social work” – theme of the continuous professional training for social workers event: „4 STEPS in 2 DAYS to IMPROVE”

Vlăduț Oana-Magda, Seprodi Liliana Dorina _____ 134

Raising awareness about social economy – information campaign developed in the South-West, South-East

**and Centre regions of Romania – experiences through the
“Social economy – a real chance for a better life” project**

Sorina Georgeta Corman _____ 146

BOOK REVIEWS

**A different kind of occupation: Demand of social economy
in the development regions Bucharest-Ilfov and South-East**

*Simona Maria Stănescu and Sorin Căce (Eds). Expert Publishing
House, National Institute of Economic Research, Romanian
Academy, 2011*

Adina Mihăilescu _____ 160

RECOMMENDATIONS FOR AUTHORS _____ **169**

**Economia socială.
Perspective teoretice**

**Social economy.
Theoretical perspectives**

ROLUL ORGANIZAȚIILOR ȘI BUNE PRACTICI ÎN CADRUL ECONOMIEI SOCIALE

Carmen Aruștei^[1], Irina Teodora Manolescu^[2],
Angelica-Nicoleta Neculăesei^[3]

Rezumat

Lucrarea își propune să aducă anumite clarificări privind natura actorilor implicați în domeniul economiei sociale, să evidențieze rolul acestora și posibilitățile lor concrete de acțiune, plecând de la ilustrarea unor inițiative existente la nivel național și internațional.

Studiul s-a bazat pe utilizarea a trei metode: analiza unor documente relevante din perspectiva temei economiei sociale; analiză secundară a unor date statistice oficiale sau provenind din diverse cercetări realizate asupra unor entități active în domeniul economiei sociale; cercetare calitativă pe bază de dezbateri individuale și de grup cu actori relevanți pentru domeniul studiat, reprezentanți ai unor organizații care au aplicat sau implementează proiecte din domeniul economiei sociale. Un aport substanțial l-au avut discuțiile și materialele furnizate de către participanții la cursurile din cadrul programului post-universitar de formare și dezvoltare continuă "Economie socială în domeniul științelor social-politice", cărora autorii țin să le mulțumească în mod deosebit.

C concluțiile studiului se îndreaptă spre latura pro-activă a delimitărilor de tip conceptual: o poziționare corectă a locului și rolului pe care îl poate avea propria organizație în cadrul economiei sociale poate susține demersuri consistente, inovatoare și generatoare de beneficii pentru societate, comunitate și propria organizație.

Cuvinte cheie: *actori ai economiei sociale, sector public, sector privat, societate civilă*

[1] Cadru didactic asociat, doctor în management, Departamentul de Management, Marketing și Administrarea Afacerilor, Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" Iași, B-dul Carol I, nr. 11, tel. 0232.210.024, e-mail: carmen.arustei@gmail.com

[2] Conferențiar universitar doctor, Departamentul de Management, Marketing și Administrarea Afacerilor, Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" Iași, B-dul Carol I, nr. 11, tel. 0232.20.1436, e-mail: iciorasc@uaic.ro

[3] Lector universitar doctor, Departamentul de Management, Marketing și Administrarea Afacerilor, Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" Iași, B-dul Carol I, nr. 11, tel. 0232.201.405, e-mail: anonea@uaic.ro

1. Organizații și practici din domeniul economiei sociale - delimitări conceptuale

Motivația demersului nostru pleacă de la mult prea frecventa poziționare a organizațiilor active în domeniul economiei sociale în nișa unităților protejate, plecând de la o legislație națională limitativă. Constrângerile bugetare la nivel național pot duce, pentru perioade date, la programe specifice doar anumitor entități de economie socială; a restrânge însă problematica economiei sociale doar la domeniul incluziunii sociale reprezintă o abordare generatoare de confuzii și ineficace pe termen lung.

Abordările diferite atunci când vorbim de economie socială și actorii implicați în domeniu derivă din sensul larg sau îngust pe care îl acordăm termenului de “economie”, respectiv dacă luăm în considerație doar organizațiile de tip afaceri, care acționează în sistemul de piață și sunt constrânse de forțe specifice acestui sistem, sau dacă avem în vedere sensul managerial de organizație, de structură socială cu obiective specifice.

Cel puțin trei abordări distincte pot fi puse în evidență (Mair și Martí 2006, p. 37): inițiativele sectorului non-profit de a găsi alternative sustenabile de finanțare, mecanisme din sfera responsabilității sociale a companiilor implicate în parteneriate inter-sectoriale, demersuri ce acționează ca un catalizator al transformărilor sociale.

Plecând de la definiția în sens larg a conceptului, conform căreia “conceptul de economie socială desemnează multitudinea inițiativelor colective cu scop social ce se desfășoară între granițele sectorului public și cel privat de afaceri” (Constantinescu, 2012, p. 3) vom identifica drept actori ai sectorului economiei sociale organizațiile care nu aparțin sectorului public, respectiv privat cu scop lucrativ (figura nr. 1). Ajungem astfel la o definiție apropiată de cea propusă de Carta Principiilor Economiei Sociale (Social Economy Europe): „*Organizațiile Economiei Sociale sunt actori economici și sociali activi în toate sectoarele care se caracterizează în principal prin scopurile și prin forma lor specifică de antreprenariat. Aceste întreprinderi sunt deosebit de active în anumite domenii cum ar fi protecția socială, serviciile sociale, sănătatea, băncile,*

asigurările, producția agricolă, serviciile de proximitate, educație și formare, cultură, sport și activități recreative.”

Date fiind principiile și obiectivele extrem de variate ale organizațiilor ce activează în cele trei sectoare, considerăm mult mai explicită includerea unor sectoare de graniță, unde se suprapun principiile și obiective prezente în sectoarele adiacente. La nivel macroeconomic, această situație poate să apară ca fiind confuză, dar la nivel organizațional lucrurile se simplifică prin hibridarea aspectelor sociale și economice particularizată la mediul și problemele existente.

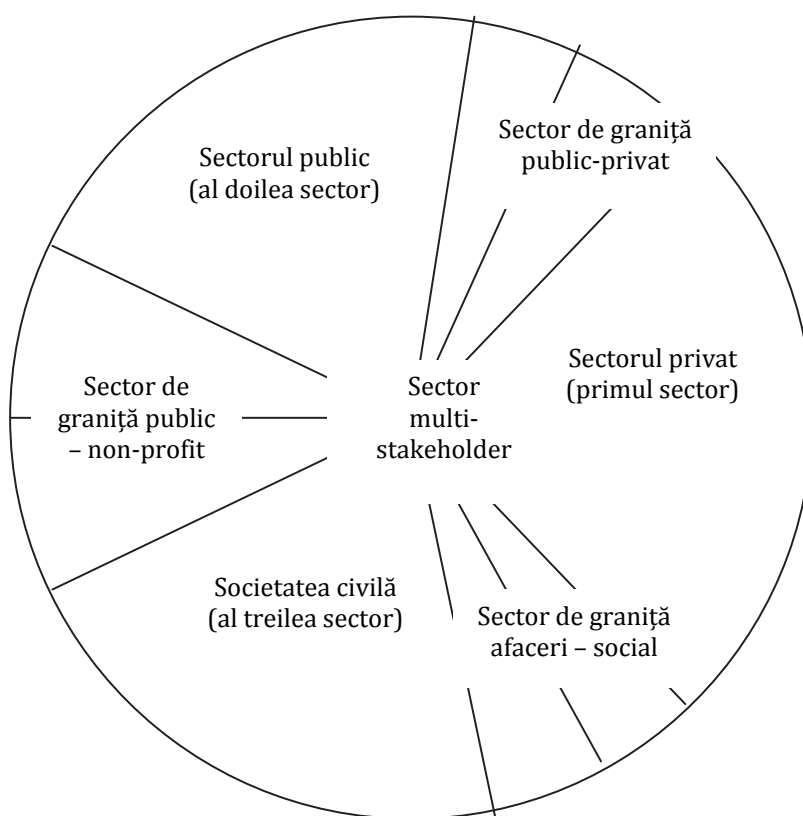

Figura nr. 1. *Delimitarea sectoarelor și zone de interferență*

Primul sector, reprezentat de societățile comerciale, deținute de unul sau mai mulți asociați / acționari, are ca obiectiv obținerea profitului și maximizarea valorii de piață a firmelor pentru proprietarii săi. Actorii tipici acestui sector sunt firmele furnizoare de produse și servicii pe

piață – microîntreprinderi, întreprinderi mici și mijlocii (IMM-uri), companii mari și multinaționale.

Organizațiile specifice celui de-al doilea sector, cel public, sunt cele deținute și / sau administrate de stat - autorități publice locale, județene sau regionale, naționale, europene sau internaționale. Obiectivele lor sunt extrem de diverse, având în centrul preocupărilor lor respectarea drepturilor omului și susținerea dezvoltării durabile. În funcție de specificul activității lor, organizațiile urmăresc obiective din domeniile dezvoltării socio-economice, producției și consumului sustenabil, incluziunii sociale, schimbărilor demografice, sănătății publice, justiției, apărării, educației, schimbărilor climatice și energiei, transportului sustenabil, resurselor naturale, parteneriatelor globale și bunei guvernante. Actorii tipici sectorului public sunt ministerele, agențiile guvernamentale, agențiile regionale, autoritățile locale.

Cel de-al treilea sector, al societății civile, vizează finalitatea socială a unei diversități de activități ce au drept scop satisfacerea unor nevoi individuale, de interes mutual sau general. Activează în domeniile drepturilor omului, cultură, educație, dezvoltare locală, servicii sociale, religiei. Actorii tipici sunt asociațiile și fundațiile.

Dată fiind diversitatea problemelor ce apar într-o societate din ce în ce mai complexă, organizațiile au început să „împrumute” mecanisme specifice celorlalte sectoare, forțând astfel sistemul să includă și entități hibride. Au apărut astfel zonele de graniță, reprezentate de seturi de acțiuni, proiecte sau chiar organizații care nu se încadrează strict în profilul sectorului la care sunt afiliate.

În sectorul de graniță public - privat întâlnim inițiative de tipul guvernantei corporative, din partea sectorului privat care se apropie de principiile specifice sectorului public, și inițiative ce pot fi încadrate în modelul „noului management public” (Osborne, 2010, p.3), al sectorului public ce include practici antreprenoriale și se concentrează pe conceptele de competiție și eficiență. Organizațiile care pot fi regăsite aici sunt cele ale întreprinderilor proprietate de stat (publică), ca aparținând sectorului public, dar care au obiective și care aplică mecanisme mai degrabă specifice sectorului privat (inclusiv contracte de management privat), și firme care, deși proprietate privată, funcționează în domenii tradițional acoperite de instituțiile statului: școli, universități,

spitale, azile, închisori private – deși profitul rămâne un obiectiv important, sistemul reglementativ le apropie de mecanismele specifice instituțiilor publice.

În sectorul de graniță public – non-profit plasăm inițiativele specifice paradigmei „noui guvernante publice” (Pestoff, 2011, p.4), care susține superioritatea rețelelor dintre instituțiilor statului și cele ale societății civile – relațiile dintre structurilor formale și informale care conduc la decizie, setul instrumente verticale și orizontale care permite coordonarea și direcționarea diferiților actori către scopuri comune. Din punct de vedere organizațional, aici regăsim instituțiile statului care promovează permanent inițiative cu finalități sociale prin care depășesc sfera propriilor atribuții (putem vorbi de responsabilitate socială instituțională), precum și organizațiile neguvernamentale de utilitate publică, ale căror servicii și activitate sunt recunoscute și certificate de sistemul public.

În sectorul de graniță afaceri – social putem plasa inițiativele din sfera responsabilității sociale corporatiste, din partea mediului de afaceri, și activitățile economice ale organizațiilor non-profit, din partea societății civile. Proporția includerii obiectivelor sociale în panopia obiectivelor organizaționale poate varia semnificativ (Peredo și McLean 2006, p.63). Organizațional, aici întâlnim practic o inversare a rolurilor, respectiv fundații și asociații create de companii pentru a-și putea derula mai bine activitățile cu finalitate socială, și întreprinderile sociale (de exemplu unitățile protejate) create de organizațiile neguvernamentale cu scopul susținerii financiare, prin activitatea economică prestată, a serviciilor sociale specifice.

Noi instrumente – incubatoarele de afaceri, clusterelor, grupurile de inițiativă locală și regională – demonstrează posibilitatea valorificării sinergiei mecanismelor celor trei sectoare, putând contura astfel o zonă de interferență comună public – privat – non-profit, ce se încadrează în modelul multi-stakeholders (Ridley-Duff, Bull și Seanor 2008, p.3).

Luând în considerare sensul restrâns al domeniului economiei sociale, utilizat în special în scop legislativ și operațional, de susținere specifică, majoritatea definițiilor (Austrian Institute for SME Research 2007, pp.7-8), pleacă de la caracterul de activitate economică, aducătoare de profit repartizat ulterior spre finanțarea cauzelor sociale ale

entităților implicate. Elementul comun definitoriu îl constituie producerea de bunuri și servicii care sunt vândute beneficiarilor, firmele suportând un risc economic explicit, obținându-se astfel surplusuri utilizate în activitățile cu scop social. Din acest punct de vedere, entitățile economiei sociale se află la marginea și nu în centrul celui de-al treilea sector.

Modelul integrator organizațional după această caracteristică este prezentat în tabelul nr. 1 și reprezintă un bun punct de plecare în caracterizarea întreprinderilor sociale în sens restrâns.

Tabel nr. 1. Tipologia actorilor după existența forțelor specifice pieței

Forțe motrice	Sector	Organizații / unități funcționale	
Specifice pieței	Privat	Piața neagră	
		Societăți comerciale – microîntreprinderi, IMM-uri, companii mari, multinaționale	
	Al treilea sector / societatea civilă	Cooperative	<i>Economia socială</i>
		Întreprinderi comunitare, întreprinderi sociale, organizații mutuale, uniuni de comerț	
Organizații neguvernamentale care comercializează bunuri / servicii			
Nespecifice pieței, sociale		Organizații voluntare: asociații, fundații și federații fără activitate economică	
		Organizații informale: cluburi, asociații	<i>Economia gri</i>
		Familii. diaspora	
	Public	Consilii comunitare, autorități locale, regionale, naționale, europene și internaționale	

Sursa: Adaptare după Peattie, K., Morley, A. (2008), *Eight Paradoxes of the Social Enterprise Research Agenda*, *Social Enterprise Journal*, Vol. 4, Issue 2, p. 97.

În aceeași ordine de idei, plasând întreprinderile sociale la granița dintre sectorul privat și cel non-profit, se poate pune în evidență caracterul hibrid al acestor entități (tabelul nr.2), de aici provenind și dificultățile managementului acestora.

Tabel nr. 2. Caracterul hibrid al întreprinderilor sociale

		Pur filantropic	←————→	Pur comercial
Forța motrice, metode și obiective		Apel la altruism Orientare spre o cauză Valori sociale	Mix Forțe derivate din piață și din misiune Valori sociale și economice	Propriul interes Orientare spre piață Valori economice
Stakeholderi - cheie	Beneficiari	Nu plătesc nimic	Prețuri subvenționate, sau un mix între prețuri de piață și servicii gratuite	Prețuri de piață
	Capital	Donații și granturi	Sub-evaluat, sau un mix de capital evaluat de către piață și donații / granturi	Evaluat pe piață
	Resursa umană	Voluntari	Salarii sub nivelul pieței, sau un mix de persoane plătite la nivelul pieței și voluntari	Salarii la nivelul sectorului
	Furnizori	Donații în natură	Discounturi speciale, sau un mix între prețuri de piață și donații în natură	Prețuri la nivelul pieței

Sursa: Dees, G., (1998), *Enterprising nonprofits*, Harvard Business Review, January – February 1998, p. 59.

O analiză detaliată a caracteristicilor diferențiate ale organizațiilor non-profit, întreprinderilor sociale și a celor comerciale (Trivedi și Stokols 2011, p.21-25) poate scoate în evidență atuurile, dar și dificultățile de ordin managerial ale structurilor hibride.

În funcție de rolul jucat de antreprenorii sociali (de la non-catalizatori la catalizatori), de abordarea problemelor societății (contextuală sau generică) și de impactul vizat al schimbărilor sociale (de la redus la semnificativ), putem ajunge la un cadru extins normativ al demersurilor cu finalitate sociale (Trivedi 2010, p.78).

Interferența domeniilor apare cu atât mai importantă dacă luăm în considerație pregătirea necesară antreprenorilor sociali – expertiza în domeniul social de intervenție trebuie dublată de pregătirea în domeniul economic, pentru a asigura susținerea dezvoltării organizației. Acoperirea competențelor specifice standardului ocupațional „Antreprenor în economia socială” (2012) este dificil de realizat fără o orientare prealabilă a educației formale în această direcție (Stoica 2009,

p.125, Chand și Amin-Choudhury 2006, p.112, Tams și Marshall 2011, pp.110-111).

Importanța unui sens comun al entităților de economie socială ține cel puțin de următoarele considerente:

- asigurarea unei comparabilități directe ale evidențelor la nivel național;
- includerea aceluiași entități în programele de susținere europeană și internațională;
- conștientizarea apartenenței la un sistem poate genera inițiative sporite și integrate.

Dincolo de dificultățile găsirii unui numitor comun conceptual, importantă este analiza rolului și oportunităților ce pot fi fructificate la nivelul fiecare categorii de actori, cu impact asupra dezvoltării durabile a societății (Austin, Stevenson și Wei-Skillern 2006, pp.18-19). În continuare vom prezenta organizațiile specifice celor 3 sectoare și vom ilustra unele inițiative de tip bune practici ale acestora, la nivel național și internațional.

2. Mediul economic

Firmele private au făcut pași semnificativi în asumarea responsabilităților sociale, de-a lungul timpului. Dezvoltarea acestora a fost considerat un mecanism eficace de oferire a locurilor de muncă, de creștere a veniturilor, de susținere a proiectelor comunității și ale statului prin taxele și impozitele colectate. Prin produsele și serviciile pe care le oferă, acoperă implicit și obiective sociale. Dincolo de acest cadru larg, putem seta și acțiuni direct orientate spre dezvoltarea economiei sociale: înființarea de întreprinderi sociale și sprijinirea celor deja înființate; strategii de Responsabilitate Socială Corporatistă (RSC) orientate direct sau indirect spre dezvoltarea economiei sociale; selecția furnizorilor și în funcție de implicarea socială a acestora; parteneriate cu autoritățile publice și societatea civilă în cadrul unor proiecte care au ca scop dezvoltarea economiei sociale; externalizarea anumitor servicii sau activități către entități care activează în zona economiei sociale. Mediul economic se poate implica în proiecte ce vizează formarea resurselor umane din întreprinderile sociale, având un rol esențial în

transmiterea, formarea și consolidarea competențelor din domeniul financiar, de marketing, strategic, mai puțin frecvent întâlnite la antreprenorii sociali.

Responsabilitatea socială corporatistă, definită ca fiind angajamentul companiei de a contribui la o dezvoltare economică durabilă, prin participarea alături de angajați, familiile acestora, comunitatea locală și societatea în ansamblu la îmbunătățirea calității vieții, generează acțiuni cu finalitate socială explicită. Această integrare voluntară a considerentelor sociale și de mediu în operațiunile de afaceri ale firmei, dincolo de cerințele și deasupra obligațiilor contractuale, duce uneori la crearea de entități sociale, sub forma fundațiilor, urmând un proces în sens invers creării unităților protejate de către o organizație non-profit.

Modul în care companiile ar trebui să abordeze responsabilitatea socială corporatistă generează, la nivel internațional, dispute. Dezbaterile europene încearcă să evalueze impactul măsurilor voluntare și al celor obligatorii, precum și implicarea societății civile. Companiile susțin că au dreptul de a defini regulile și standardele de RSC pe care să le aplice, în timp ce ONG-urile afirmă că numai un set comun de standarde, stabilit între toți cei interesați și, posibil, reglementat, ar produce rezultate satisfăcătoare. Un instrument prin care companiile își afirmă orientarea către cauze sociale în reprezintă **etichetarea socială a produselor**, prin care li se permite consumatorilor să ia decizii de cumpărare pe baza considerațiilor etice. Acest sistem însă nu este nici foarte răspândit, nici larg acceptat. Etichetarea Max Havelaar, de exemplu, încurajează consumul de produse provenind din regiunile slab dezvoltate, comercializarea acestora la prețuri corecte și garantează că sunt produse după criterii sociale și ecologice stricte (conform Max Havelaar Foundation).

Pentru a ilustra modul în care companiile integrează obiective sociale prin intermediul unor programe vaste de RSC vom considera cazurile Praktiker Romania și Samsung.

Praktiker România s-a implicat în numeroase proiecte de responsabilitate socială, care au vizat trei direcții complementare: social, educație și mediu (Responsabilitatesociala.ro). Compania s-a implicat în rezolvarea problemelor comunității prin donații de materiale de construcții. Unul dintre cele mai ample proiecte a fost „Colorează un zâmbet”, în cadrul căruia 19 instituții medicale pentru copii au fost

amenajate și redecorate. Grija pentru mediul înconjurător s-a materializat prin campaniile desfășurate; în magazinele Praktiker din țară există „colțuri verzi”, unde sunt colectate echipamentele electronice vechi.

Eforturile Samsung în cadrul RSC cuprind o gamă largă de domenii - bunăstarea socială, cultura și arta, serviciile voluntare, universitățile și educația, protecția mediului și schimburile internaționale (conform raportului de durabilitate Samsung 2013). Astfel, creditele Samsung susțin oamenii și comunitățile lor, prin încurajarea educației științifice și gândirii creative, asistarea copiilor care provin din familii cu venituri mici, sprijinirea infrastructurii educaționale, descoperirea și susținerea studenților remarcabili. Samsung oferă suport pentru diverse activități artistice și culturale din întreaga lume, contribuind considerabil la multe muzee, galerii și expoziții diferite țări; găzduiește și susține diverse evenimente culturale pentru copii și programe care încurajează dezvoltarea lor artistică timpurie. Samsung a înființat Trupele de susținere socială, pentru a încuraja angajații să se implice în serviciile comunității. Din 2001, Samsung a făcut echipă cu Asociația Mișcarea Verde a Familiei, pentru a crea o „școală verde”, mișcare ce promovează conștiința mediului în rândul copiilor și le dă posibilitatea să facă pași practici în protejarea ecosistemelor.

Avantajele ce pot fi conturate pentru mediul economic ca urmare a dezvoltării economiei sociale sunt: creșterea consumului de produse/servicii, prin reducerea sărăciei și, implicit, creșterea nivelului de trai al comunităților locale; crearea unui mediu de afaceri etic, cu impact și asupra relațiilor contractuale ale firmei; atragerea și loializarea unor categorii noi de consumatori; motivarea angajaților.

3. Sectorul public

Printre structurile active în domeniul economiei sociale se numără și **instituțiile publice**. Rolul lor este deosebit de important pentru dezvoltarea economiei sociale, deoarece ele pot să: contribuie decisiv la realizarea unui cadru legislativ dedicat economiei sociale; ofere facilități fiscale pentru aceste tipuri de întreprinderi; promoveze conceptul de economie socială; realizeze parteneriate cu scopul dezvoltării eco-

nomiei sociale; includă în caietele de sarcini pentru achiziții un set de măsuri cu caracter social.

În cele ce urmează, vom prezenta unele organizații din sfera sectorului public românesc, cu trimitere la rolul și principalele atribuții din sfera economiei sociale.

Instituțiile publice centrale dețin atribuții de reglementare și de inițiere de politici publice în domeniu.

Principala instituție relevantă pentru Economia Socială este *Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice* (MMFPSPV) cu rol coordonator în politica de ocupare și protecție a persoanelor vulnerabile.

Agencia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM) aplică politicile și strategiile în domeniul ocupării și formării profesionale a persoanelor în căutarea unui loc de muncă, elaborate de Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice (conform *Legii 202/2006 privind organizarea și funcționarea ANOFM*, Art.3) și implementează măsurile de prevenire a șomajului, de stimulare a ocupării forței de muncă, de protecție socială a persoanelor neîncadrate în muncă și organizează și realizează activitatea de ocupare și de formare profesională a forței de muncă^[1]. ANOFM funcționează și operează prin intermediul agențiilor teritoriale care derulează activități de informare și consiliere profesională, medierea muncii, consultanță și asistență pentru începerea unei activități independente sau pentru inițierea unei afaceri, stimularea mobilității forței de muncă, stimularea angajatorilor pentru încadrarea în muncă a șomerilor și a uceniciei la locul de muncă. Bursa locurilor de muncă este programul cel mai orientat spre stimularea ocupării forței de muncă derulat de agențiile teritoriale. Acest tip de eveniment este organizat de mai multe ori pe an. În anumite cazuri acestea sunt destinate exclusiv unor categorii speciale de persoane aflate în căutarea unui loc de muncă: persoane cu dizabilități, tineri care părăsesc sistemul de protecție a copilului, persoane de etnie romă, tineri absolvenți sau persoane aflate în penitenciare. Integrarea pe piața forței de muncă a persoanelor din grupurile vulnerabile

[1] Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, date disponibile online la: <http://www.anofm.ro/> (accesat la 12.10. 2013).

presupune complementaritatea cu unele servicii și măsuri de consiliere, acompaniament sau mediere în relația cu angajatorii.

Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Handicap (ANPH), prin Direcția Protecția Persoanelor cu Handicap (DPPH), „coordonează la nivel central activitățile de protecție specială și de promovare a drepturilor persoanelor cu handicap, elaborând politicile, strategiile și standardele în domeniul promovării drepturilor persoanelor cu handicap, asigurând urmărirea aplicării reglementărilor din domeniul propriu”^[1].

*Agenția Națională pentru Plăți și Inspecție Socială (ANPIS), aflată în subordinea MMFSPV, este organizată și funcționează ca organ de specialitate al administrației publice centrale, având rolul de a gestiona și facilita accesul la sistemul beneficiilor de asistență socială^[2]. În cadrul aceluiași minister funcționează direcții și comisii cu adresabilitate socială și specificații pentru grupurile vulnerabile, precum *Direcția Politici Publice, Direcția Generală Ocuparea Forței de Muncă, Afaceri Sociale și Egalitatea de Șanse, Direcția Generală de Inspecție Socială, Direcția Generală Protecția Copilului* etc.^[3]*

Instituții publice județene

Una dintre instituțiile județene cu rol social extrem de important este *Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului (DGASPC)*, instituție publică cu personalitate juridică ce funcționează în subordinea consiliilor județene, respectiv a consiliilor locale ale sectoarelor municipiului București. Are rol în aplicarea politicilor și strategiilor de asistență socială în domeniul protecției copilului, familiei, persoanelor cu dizabilități, vârstnicilor și altor categorii de persoane din grupurile vulnerabile.

Agenția Județeană pentru Plăți și Inspecție Socială (AJPIS) răspunde nevoilor unor categorii de persoane aflate în situație de dificultate economică și socială și/sau în risc de excluziune socială. Printre activitățile

^[1] Direcția Generală Protecția Persoanelor cu Handicap, date disponibile online la <http://www.anph.ro/anph.php?m=anph> (accesat la 12.10. 2013).

^[2] Agenția Națională pentru Plăți și Inspecție Socială, date disponibile online la: <http://www.prestatiisociale.ro/> (accesat la 12.10. 2013).

^[3] Ministerului Muncii, Familiei și Protecției Sociale, Direcția Protecția Copilului, date disponibile online la: <http://www.mmuncii.ro/j3/index.php/ro/>; <http://www.copii.ro/misiune.html> (accesat la 12.10. 2013).

principale se numără: inspectia socială, acordarea de beneficii sociale, acreditarea furnizorilor de servicii sociale, întocmirea rapoartelor de oportunitate privind finanțarea programelor de servicii sociale de la bugetul de stat, coordonarea procesului de completare a formularelor europene în vederea stabilirii drepturilor la prestațiile sociale în statul de reședință etc^[1].

Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă (AJOFM), ca structură teritorială a ANOFM, funcționează ca instituție publică descentralizată. Este cel mai important organism, la nivel teritorial, de implementare a politicilor și programelor legate de piața muncii, având drept obiective: reducerea șomajului, creșterea gradului de ocupare a forței de muncă, aplicarea măsurilor de protecție socială persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă etc.^[2]

Inspectoratul Teritorial de Muncă (ITM) este „instituția publică aflată în subordinea Inspecției Muncii care, prin inspectorii de muncă, exercită atribuții de autoritate de stat, în domeniul muncii, relațiilor de muncă, securității și sănătății în muncă și a supravegherii pieței, în fiecare județ și în municipiul București”^[3].

Instituții publice locale

La nivel local, instituțiile publice abilitate au misiunea de a aplica măsurile de sprijin social. Printre organismele care asigură implementarea măsurilor sociale se numără primăriile, consiliile locale, instituțiile de educație, instituțiile medicale, precum și centrele sociale specializate (exemple: centre rezidențiale adulți - de integrare prin terapie ocupațională, de recuperare și reabilitare, de pregătire pentru o viață independentă etc.; centre de ocrotire, respectiv protecție rezidențială pentru copiii/tineri; centre de îngrijire vârstnici; centre sociale pentru persoane cu dizabilități, centre de consiliere și sprijin pentru părinți și copii aflați în dificultate; centre pentru resocializarea copilului prede-

^[1] Agenția Națională pentru Plăți și Inspecție Socială Iași, date disponibile online la: <http://www.ajpsiasi.ro/prezentare.php> (accesat la 12.10. 2013).

^[2] Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Iași, date disponibile online la: <http://www.ajofmiasi.ro/> (accesat la 12.10. 2013).

^[3] Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale (2010), *Ordin nr. 1685 din 06. 12. 2010*, date disponibile online la: <http://www.itmiasi.ro/informatii/rof.pdf> (accesat la 12.10. 2013).

lincent și delincvent provenit din familii dezorganizate social; adăposturi de noapte/cantine sociale pentru copiii străzii; centre medico-sociale; centre pentru prevenirea și tratarea dependenței de droguri etc.).

Măsurile de sprijin social nu se reduc la ajutorul oferit din fonduri publice doar celor cu nevoi speciale, ele se referă la toți cetățenii, țintind grupuri specifice, în funcție de domeniul la care fac referire și de limitele bugetare (exemple: alocații de stat pentru *toți* copiii, ajutoare pentru încălzirea locuințelor pentru persoanele cu venituri mici, ajutoare pentru pensionari, ajutoare pentru tineri etc.). Implicarea comunităților locale în decizii este o parte integrantă a eforturilor de antreprenariat social (Simha și Carey 2011, p. 11), dat fiind că obiectivul global al acestuia este de a oferi bunăstare socială pentru o anumită zonă; antreprenorii sociali preferă, din acest motiv, parteneriatele locale pentru îndeplinirea obiectivelor vizate.

De menționat faptul că politicile și reglementările naționale se află sub hegemonie europeană și/sau internațională. De exemplu, reglementările sociale cu privire la muncă se aliniază celor stipulate de *Organizația Internațională a Muncii* (OIM), iar la baza politicilor de securitate socială pentru lucrătorii migranți se află *Dispozițiile UE în domeniul securității sociale pentru lucrătorii migranți*.

Chiar dacă instituțiile publice, în calitate de agenți ai economiei sociale, vizează în special politicul (avem în vedere sensul general al cuvântului), nu putem realiza o delimitare propriu-zisă. În realitate, rolurile (politic, economic, social) se suprapun. Unele instituții publice se implică, alături de parteneri din sectorul public sau privat, în derularea unor proiecte sociale (Vîlcu, 2010), așa cum sunt cele co-finanțate din Fondul Social European, prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013 (exemple: proiectul *Primul pas spre o viață independentă*, lansat de ANPH și DGASPC Iași; proiectul *Centrul Județean de Incluziune Socială Iași*, proiect lansat de DGASPC Iași și S.C. Development Training Consulting S.R.L.; proiectul *Alianța pentru dezvoltarea economiei sociale*, derulat de Fundația „Alături de Voi” România în parteneriat cu Direcția Generală Protecția Persoanelor cu Handicap - MMSF, Fundatia Motivation România, DGASPC Iași și Cooperativa Socială ”Il Poliedro” Italia) sau de alte fonduri (de exemplu, *Programul de integrare socio – profesională a tinerilor seropozitivi*

HIV/SIDA, finanțat de „Cherish Our Children International” SUA, derulat în parteneriat cu DGASPC Iași^[1]) sau în acțiuni care se află în zona responsabilității sociale (colectarea selectivă a deșeurilor, angajarea persoanelor cu handicap, voluntariat etc.).

Remarcăm, în mod deosebit, rolul parteneriatului public-privat în susținerea economiei sociale. Fondurile publice, deseori insuficiente, limitează sfera acțiunilor economiei sociale și trasează granițe artificiale, în limita bugetului, care nu țin cont de nevoile oamenilor. Acest parteneriat este o bună soluție pentru dezvoltarea economiei sociale. De exemplu, pentru rezolvarea problemelor de integrare socio-profesională a tinerilor, conlucrează direcțiile generale de asistență socială și protecție a copilului, organismele private acreditate care oferă servicii de specialitate sau conexe, instituțiile de învățământ, inspectoratele teritoriale de muncă, agențiile județene de ocupare și formare profesională, agențiile județene pentru plăți și inspecție socială, firmele particulare, patronatele, angajatorii, etc. Multe măsuri au fost/sunt puse în practică și multe proiecte s-au derulat/se derulează prin buna colaborare și coordonare a eforturilor publico-private.

Economia socială contribuie la dezvoltarea economică și la creșterea coeziunii sociale prin crearea locurilor de muncă, în special pentru grupurile vulnerabile (Stănescu, Luca, Rusu 2012), de aici diverse proiecte sociale de integrare/incluziune, realizate prin parteneriate între diverse structuri.

Printre avantajele generate de implicarea autorităților și instituțiilor publice abilitate în economia socială, amintim: degrevarea bugetelor de asistență socială; schimbarea mentalității societății cu privire la muncă și la rolul persoanelor ce provin din grupuri vulnerabile; implementarea eficientă a politicilor UE.

4. Societatea civilă ca parte a economiei sociale

Reprezintă cel mai important cadru pentru dezvoltarea întreprinderilor sociale. Rolul societății civile pentru dezvoltarea economiei

[1] ***, 2% semn de viață, Incluziunea ca țintă a economiei sociale, disponibil online la: http://www.doilasuta.eu/pages/index/4_9/comunicate/60.html (accesat la 28.11.2013)

sociale este substanțial, prin: încurajarea înființării de întreprinderi sociale; colaborarea cu autoritățile publice în activități/proiecte/parteneriate menite să contribuie la dezvoltarea economiei sociale; furnizarea de expertiză în domeniul social întreprinderilor sociale nou create (ONG-urile reprezintă de altfel principala sursă pentru personalul angajat în aceste entități).

Categoriile de organizații neguvernamentale care participă la dezvoltarea economiei sociale sunt: asociațiile și fundațiile (inclusiv cele de utilitate publică), federațiile și uniunile aferente, întreprinderile sociale/unitățile protejate, cooperativele, casele de ajutor reciproc.

Organizațiile neguvernamentale (ONG-uri) tipice: asociații și fundații nonprofit

Asociațiile și fundațiile nonprofit reprezintă unul dintre actorii societății civile care contribuie la dezvoltarea economiei sociale. Asociația reprezintă "subiectul de drept constituit de trei sau mai multe persoane care, pe baza unei înțelegeri, pun în comun și fără drept de restituire contribuția materială, cunoștințele sau aportul lor în muncă pentru realizarea unor activități în interes general, al unor colectivități sau, după caz, în interesul lor personal nepatrimonial" (OG 26/2000 cu modificările prin Legea 246/2005). În mod similar, fundația reprezintă "subiectul de drept înființat de una sau mai multe persoane care, pe baza unui act juridic între vii ori pentru cauza de moarte, constituie un patrimoniu afectat, în mod permanent și irevocabil, realizării unui scop de interes general sau, după caz, al unor colectivități" (OG 26/2000 cu modificările prin Legea 246/2005)^[1]. Aceste două forme de organizare sunt de natură privată, voluntară și autonomă, oferind servicii private sau cu caracter public tuturor persoanelor, în orice domeniu de activitate (Constantinescu, 2012). Asociațiile și fundațiile nonprofit pot desfășura și activități comerciale (întreprinderi sociale - unități protejate), atâ timp cât veniturile provenite din acestea vor fi direcționate către susținerea cauzei pentru care au fost înființate.

După anul 1990 aceste forme de organizare au început să își facă apariția din ce în ce mai mult, ajungând ca în prezent să existe 81.514

[1] http://www.anpcf.ro/anpcf/legislatie/asociatii/ordonanta_26_130312.pdf, (accesat la 25.10.2013)

organizații înregistrate – 63.640 de asociații și 17.874 de fundații^[1]. În ceea ce privește numărul organizațiilor active (Constantinescu 2012), în anul 2010 existau doar 26.322 de organizații active, reprezentând 39,4% din organizațiile înregistrate (organizațiile active fiind reprezentate de cele care au depus un bilanț pentru anul 2010). La nivelul aceluiași an, doar 2.730 de asociații și fundații desfășurau activități economice, ceea ce reprezintă doar 10,4% din cele active.

Aportul asociațiilor și fundațiilor nonprofit în economie este destul de dificil de evidențiat în România, dat fiind faptul că nu există, la momentul actual, un cadru formal, detaliat de culegere a acestor date. Ca excepție, se înregistrează inițiativele Fundației pentru Dezvoltarea Societății Civile (FDSC), Institutului de Economie Socială (proiect al FDSC) prin cercetările realizate și ale Institutului de Statistică care oferă date generale cu privire la număr de organizații existente și active, indicatori financiari și număr angajați. Cu toate acestea, sectorul nonprofit din România reușește să joace un rol social important, regăsit și la nivel european (Raport România 2010 – Sectorul neguvernamental: profil, tendințe, provocări, FDSC, 2010)^[2]:

- furnizează servicii (educaționale, sociale, de sănătate, etc.) reușind deseori să identifice nevoi specifice și să ofere servicii grupurilor de persoane care nu se află pe agenda instituțiilor publice (43,94% din cele 578 de ONG-uri respondente)
- realizează campanii de informare, educare și advocacy (30,45% din cele 578 de ONG-uri respondente) în vederea sensibilizării comunității locale și a instituțiilor publice;
- se implică în dezvoltare comunitară și locală (21,28%, din cele 578 de ONG-uri respondente)
- oferă celor interesați posibilitatea de exprimare, în orice domeniu de activitate se află.

Cu alte cuvinte, rolul ONG-urilor în sectorul public, dar și în cel privat este determinat, în primul rând, de mediul foarte dinamic în care apar

^[1] Ministerul Justiției, date disponibile online la: http://www.just.ro/Portals/0/WWW/files/registru_ong/Asociatii27112013_1.pdf, (accesat 22.11.2013).

^[2] Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile (2010), *Raport România 2010. Sectorul neguvernamental – profil, tendințe, provocări*, coord. Lambriu M., Vameșu A., disponibil online la: <http://www.fdsc.ro/cercetare>, (accesat 06.10.2013).

nevoi sociale noi sau se agravează cele existente, fapt ce necesită o adaptare rapidă a instituțiilor și organizațiilor direct implicate. Mai ales la nivel public, acest lucru este dificil de realizat, și tocmai de aceea ONG-urile pot răspunde acestor noi provocări mult mai rapid și eficient, prin mobilitatea și expertiza deținute. Mai mult decât atât, ONG-urile pot identifica nevoi pe care instituțiile publice nu au reușit să le surprindă, ajutând astfel fie la dezvoltarea unor direcții noi de acțiune la nivelul comunității, fie la oferirea unor servicii complementare celor oferite de instituțiile publice (Opportunity Associates Romania). În acest context, parteneriatul public – ONG ar trebui să fie vital, existența și buna derulare a activităților sale depinzând în primul rând de nivelul de încredere reciprocă manifestat.

Contribuția ONG-urilor se poate manifesta prin intermediul dezvoltării întreprinderilor sociale (în cazul României – unitățile protejate) sau a serviciilor de formare și consiliere aferente. În acest mod crește nivelul de integrare pe piața muncii a diferitelor categorii de persoane ce aparțin grupurilor vulnerabile care întâmpină dificultăți la angajare, ducând implicit la creșterea nivelului de trai și a calității vieții comunității.

Cu toate acestea, la nivelul politicilor publice, rolul ONG-urilor este de cele mai multe ori limitat sau chiar inexistent, principalele motive făcând referire, pe de o parte, la lipsa de credibilitate cu privire la expertiza deținută, iar pe de altă parte, la lipsa capacității financiare de a oferi serviciile cu o anumită continuitate. Astfel, impedimentul major al ONG-urilor este reprezentat de dificultatea atragerii de fonduri prin care să-și poată realiza activitatea la care se adaugă adesea și inexistența unei corelații între nevoile sociale identificate la nivel local, regional sau național și prioritățile finanțatorilor.

Un alt impediment al ONG-urilor îl reprezintă lipsa de încredere a comunității în serviciile oferite, lucru demonstrat parțial și prin direcționarea a cei 2% din impozitul pe profit către asemenea entități (potrivit ANAF, în anul 2012 doar aproximativ 23% din populația încadrată în câmpul muncii a optat pentru această acțiune)^[1].

[1] *** 2% semn de viață, *Incluziunea ca țintă a economiei sociale*, disponibil online la: http://www.doilasuta.eu/pages/index/4_9/comunicate/60.html (accesat la 28.11.2013).

Drept urmare, din dorința dezvoltării acestui sector neguvernamental nonprofit au apărut diverse asociații, federații, centre de resurse și coaliții care încearcă să răspundă acestor nevoi. Printre cele mai cunoscute se numără: Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile (FDSC), Centrul de asistență pentru organizații neguvernamentale (CENTRAS), Coaliția pentru bune practici ONG, Federația Organizațiilor Neguvernamentale pentru Dezvoltare din România (FOND România), AID-ONG (își desfășoară activitatea în special în jud. Timiș). Trebuie menționat faptul că toate aceste organizații sunt susținute parțial și din fonduri guvernamentale, fapt ce determină astfel o continuitate a serviciilor oferite. Subliniem faptul că aceste organizații au menirea de a orienta ONG-urile și spre auto-evaluare, propunând chiar un cadru reglementare în ceea ce privesc activitățile acestora (mecanism de auto-reglementare), descriind principii și acțiuni de bună practică (a se vedea Ghidul de bune practici ONG)^[1].

O altă organizație care vine în sprijinul ONG-urilor este Asociația Reper21 care a dezvoltat rețeaua Societal ce își propune promovarea și sprijinirea în implementarea principiilor de responsabilitate socială, acestea transformându-se în acțiuni majore pentru patru domenii: social, mediu, economic și guvernantă^[2]. Spre exemplu, pentru componenta *mediu* reprezentanții rețelei au propus următoarele acțiuni/recomandări: reducerea, reutilizarea și reciclarea materiilor utilizate în proiect; achiziționarea de produse și servicii ecologice; utilizarea rațională a energiei și folosirea resurselor alternative; utilizarea rațională și nepoluantă a apei; gestionarea impactului asupra ecosistemelor și biodiversității; gestionare responsabilă a deșeurilor; diminuarea impactului datorat transportului; monitorizarea emisiilor de gaze cu efect de seră; promovarea principiilor de mediu recunoscute la nivel internațional. Au reușit să dezvolte un portal cu știri și bune practici în implementarea responsabilității sociale, au realizat un ghid practic pentru responsabilizarea proiectelor, au desfășurat o etapă de experimentare,

[1] Opportunity Associates Romania, Ghid de bune practici pentru organizațiile neguvernamentale, elaborate în cadrul proiectului "Practice Good Practice", finanțat de Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe (accesat la 17.10. 2013).

[2] Asociația REPER21, Proiecte, date disponibile online la: <http://www.societal.ro/ro/proiecte/> (accesat la 16.10.2013).

prin sprijinirea a 15 proiecte de tip pilot, și sunt în curs de dezvoltare a unei rețele naționale de promotori de responsabilitate socială.

Cooperativele

Cooperativele sunt "asociații de persoane ce urmăresc îndeplinirea unor scopuri comune ale membrilor, în special de natură economică, în domenii diverse precum: agricol, comerț, meșteșugăresc, locuințe, utilități și mai recent servicii sociale" (Constantinescu, 2012, p.7). În România sunt prezente în special cooperativele meșteșugărești, cele de consum și cele de credit, veniturile acestora provenind din vânzări de produse și servicii pe piață, lucru ce le încadrează în segmentul comercial al economiei sociale. La nivelul anului 2010 în România existau 2017 de cooperative, dintre care 42,49% erau meșteșugărești și 47,5% de consum (Constantinescu, 2012). Legislația prevede cele șapte principii care stau la baza desfășurării activității lor: asocierea voluntară; controlul democratic; participarea economică a membrilor cooperatori; autonomie și independență a societăților cooperative; educarea, instruirea și formarea membrilor cooperatori; cooperarea între societățile cooperative; preocuparea pentru comunitate (Legea nr. 1/2005 cu modificările și completările sale ulterioare)^[1].

În perioada 1990-2000 acest sector a înregistrat o descreștere semnificativă ca număr de organizații, multe dintre ele fiind nevoite fie să-și închidă porțile, fie să-și restrângă activitatea (Alexandrescu și Mihalache, 2011). Acest lucru s-a datorat în special concurenței venite din afara țării, precum și lipsei de încredere a persoanelor direct interesate în această formă de organizare, dat fiind istoricul acestora din perioada comunistă.

Cu toate acestea, există țări în care s-au dezvoltat un anumit tip de cooperativă, și anume cooperativele sociale (numite așa datorită scopului lor de natură socială). Astfel acestea sunt cele mai dezvoltate tipuri de cooperative, devenind în ultimii 20 de ani, pentru unele țări europene, actori-cheie în sistemul de protecție socială. În Italia, coope-

[1] *** LEGE Nr. 1 din 21 februarie 2005 privind organizarea și funcționarea operației, cu modificările și completările ulterioare, disponibil online la: http://www.onrc.ro/documente/legislatie/noi/legea_nr_1_2005_modif_26.10.2011.pdf (accesat la 05.10.2013).

rativale sociale au înregistrat o rată de creștere anuală medie variind între 10-20%, ajungând ca în 2008 să existe 12.428 cooperative sociale, cu aproximativ 350.000 de muncitori angajați, implicând 35.000 de voluntari și servind 4.500.000 utilizatori (Borzaga și Galera, 2012). Mai mult decât atât, în Italia, această formă de organizare a existat încă din anii 1970, studiile ulterioare subliniind faptul că acestea au fost create în proporție de 61,5% de către grupuri de indivizi, în care doar 27% sunt angajați, restul fiind voluntari (Borzaga și Galera, 2012). Ca urmare a unor activități de advocacy, în anul 1991 a fost creată o lege ce reglementa activitatea organizațiilor, lege ce a inclus și clasificarea lor în cooperative sociale de tip A – oferă servicii sociale și educaționale - și cele de tip B, care desfășoară activități agricole, comerciale, de producție, în vederea integrării persoanelor cu dizabilități. Această evoluție favorabilă s-a datorat unor factori de natură legislativă, precum: contextul legislativ favorabil multiplicării acestor inițiative, existența unui model de guvernare special ("welfare model"), procesul de descentralizare a competențelor publice, sprijinul public oferit cooperativelor prin oferirea de finanțări guvernamentale și avantaje fiscale, dar și unor factori de natură intrinsecă: implicarea comunității, diversitatea stakeholderilor cu putere de decizie, rolul foarte important la organizațiilor de tip "umbrelă".

ONG-uri de utilitate publică

Cu privire la ONG-urile de utilitate publică, legislația care reglementează acest aspect este OG nr. 26/2000, Capitolul VI, cu modificările și completările ulterioare^[1]. Conceptul de utilitate publică face referire la "orice activitate care se desfășoară în domenii de interes public general sau al unor colectivități".

Conform legii, o asociație, fundație sau federație poate fi recunoscută de Guvernul României ca fiind de utilitate publică dacă sunt întrunite cumulativ mai multe condiții, legate de activitatea și resursele sale. Recunoașterea utilității publice se face pe o perioadă nedeterminată,

[1] OG 26/2000 cu modificările prin Legea 246/2005, disponibil online la: http://www.anpc.gov.ro/anpcftp/legislatie/asociatii/ordonanta_26_130312.pdf (accesat la 25.10.2013).

existând însă posibilitatea retragerii acestui drept dacă sunt încălcate una sau mai multe dintre obligațiile legislative.

În perioada 2000 - 2009, în România au fost recunoscute ca fiind de utilitate publică un număr de 105 de organizații, cele mai multe fiind realizate în anii 2004 (31 de organizații), respectiv 2008 (38 de organizații), ani electorali, ceea ce determină pe reprezentanții FDSC să invoce motivul implicării politicului în luarea hotărârilor (*Raport România 2010. Sectorul neguvernamental – profil, tendințe, provocări*)^[1]. Cu toate acestea, există și organizații care își merită pe deplin acest drept, una dintre ele fiind și Centrul Diecezan Caritas Iași, organizație susținută în special de comunitățile romano-catolice din România și din străinătate^[2]. Acesta și-a început activitatea în anul 1993 dezvoltându-și o gamă întreagă de centre și servicii asociate care în anul 2012 s-au concretizat în: *Centrul de Plasament „Sf. Iosif”* – destinat tinerilor aflați în dificultate; *Centrul de resurse pentru copii și tineret „Don Bosco”* – destinat copiilor cu posibilități financiare și educaționale reduse, *Centrul de resurse pentru familii* – oferire asistență socială familiilor aflate în dificultate, până la eliminarea cauzelor care au dus la situația actuală a lor; *Centrul de inserție socio-profesională pentru tineri în dificultate* – formarea și consilierea a 14 tineri în domeniul tâmplăriei, și sprijin în angajarea a 4 dintre aceștia; Biroul de prevenire, evaluarea și consiliere antidrog – consilierea a 3 persoane dependente, formarea voluntarilor și campanii de prevenire; *Programul „Servicii de Îngrijire la Domiciliu”* - oferire sprijin persoanelor cu vârste înaintate și cu dificultăți de deplasare; *Centru de resurse pentru persoane cu dizabilități* – oferire de servicii de sănătate și de recreere.

Avantajele societății civile ca urmare a dezvoltării economiei sociale sunt semnificative, de vreme ce apariția acestui domeniu a fost legată de susținerea inițiativelor pur sociale: îmbunătățirea serviciilor de interes general; creșterea nivelului de trai al comunităților locale; creșterea gradului de implicare a societății civile în rezolvarea problemelor

[1] Fundația pentru Devoltarea Societății Civile (2010), *Raport România 2010. Sectorul neguvernamental – profil, tendințe, provocări*, coord. Lambriu M., Vameșu A., disponibil online la: <http://www.fdsc.ro/cercetare>, (accesat 06.10.2013).

[2] Centrul Diecezan caritas Iași, date disponibile online la: <http://www.caritas-iasi.ro/SITEN//index.php> (accesat la 06.10.2013).

de ordin social; mai mare autonomie financiară și independență față de autoritățile publice; creșterea oportunităților de inovare; stimularea dezvoltării durabile și implementarea eficientă a politicilor/strategiilor europene.

Concluzii

Orice organizație este supusă necesității permanente de a-și schimba atitudinea, tiparele de interacțiune cu stakeholder-ii lor, fiind provocate să răspundă prin performanțe care să reflecte valorile, interesele și așteptările societății.

Atât integrarea activităților și abordărilor (economică și socială, prin intermediul întreprinderilor sociale) cât și specializarea acestora (separarea domeniilor economic și cel social, dar cooperarea în proiecte comune) reprezintă răspunsul potrivit la aceste provocări, în funcție de contextul și specificul comunității. Antreprenoriale sunt și acțiunile de strângere de fonduri, și participarea la competiții de proiecte cu finanțare nerambursabilă, și coordonarea voluntarilor, nu doar activitățile generatoare de profit.

Reperle importante ale participării organizațiilor la dezvoltarea economiei sociale constau în identificarea rolurilor pe care organizația le poate juca, implicarea activă în proiectele cu finalitate socială, re poziționarea permanentă în funcție de noile oportunități și constrângeri.

Bibliografie

1. Alexandrescu, F. Mihalache F. (2011), Economia socială și cooperativele în Europa. *Revista Europeană de Economie Socială*, 1 (1), 33-39.
2. Austin, J., Stevenson, H., Wei-Skillern, J. (2006), Social and commercial entrepreneurship: Same, different, or both?. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 30, (1), 1-22.
3. Borzaga, C., Galera, G. (2012), The concept and practice of social enterprise. Lessons from the italian experience. *International Review of Social Research*, 2 (2), 85-102.

4. Chand, V.S. (2009). Beyond nongovernmental development action into social entrepreneurship. *The Journal of Entrepreneurship*, 18 (2), 139–166.

5. Chand, V.S., Amin-Choudhury, G. (2006), Teachers and socio-educational entrepreneurship: competence as a consequence. *The Journal of Entrepreneurship*, 15 (2), 97–114.

6. Constantinescu, Ș. (2012), *Atlasul Economiei Sociale*. Institutul de Economie Socială, București.

7. Dees, G. (1998), Enterprising nonprofits. *Harvard Business Review*, January – February, 59 – 67.

8. Mair, J., Martí, I. (2006). Social entrepreneurship research: a source of explanation, prediction, and delight. *Journal of World Business*, 41, (1), 36–44.

9. Osborne, S.P. (ed.) (2010), *The New Public Governance?: Emerging Perspectives on the Theory and Practice of Public Governance*. Routledge, New York.

10. Peattie, K., Morley, A. (2008), Eight paradoxes of the social enterprise research agenda. *Social Enterprise Journal*, Vol. 4, Issue 2, 91–107.

11. Peredo, A.M., McLean, M. (2006). Social entrepreneurship: a critical review of the concept. *Journal of World Business*, 41, (1), 56–65.

12. Pestoff, V. (2011), New public governance and accountability – some jewels in a treasure chest. CIES Program on Corporate Social Responsibility and Social Enterprise, Atlanta, Georgia, 1-22, disponibil online la: http://www.grupcies.com/boletin/images/stories/PDFBoletin/articoloi_edic_91.pdf (accesat la 16.10.2013).

13. Ridley-Duff, R., Bull, M. and Seanor, P. (2008), Understanding social enterprise: theory and practice, disponibil online la: <http://www1.lsbu.ac.uk/bus-cgcm/conferences/serc/2008/speakers/theory-and-practice-paper.pdf> (accesat la 28.10.2013).

14. Simha, A., Carey, M. (2011), The encyclical letter (*Caritas in Veritate*) - a shout-out to social entrepreneurship?. *The Journal of Entrepreneurship*, 21(1), 1–23.

15. Stănescu, S.M., Luca C., Rusu O. (2012), Reglementări cu impact comunitar și național asupra domeniului economiei sociale. *Revista de Economie Socială*, vol. 2, nr. 2.

16. Stoica, L.G. (2009), Accesul la educația continuă, factor generator de inovație socială, *Revista Calitatea Vieții*, XX, nr. 1-2, 122-129

17. Tams, S., Marshall, J. (2011), Responsible careers: systemic reflexivity in shifting landscapes. *Human Relations*, 64 (1), 109-131

18. Trivedi, C., (2010), Towards a social ecological framework for social entrepreneurship, *The Journal of Entrepreneurship*, 19, (1), 63-80

19. Trivedi, C., Stokols, D. (2011), Social enterprises and corporate enterprises: fundamental differences and defining features. *The Journal of Entrepreneurship*, 20 (1), 1-32

20. Vîlcu, V. (2010), *UTIL-DECO - de la terapie la integrare socio-profesională. Adaptare programe la nevoile beneficiarilor*, disponibil online la: http://www.unitatiprotejate.ro/web/upload/doc_tup/ADV%20Romania_Veronica%20Vilcu.pdf (accesat la 28.11.2013).

21. Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, date disponibile online la: <http://www.anofm.ro/> (accesat la 12.10. 2013).

22. Agenția Națională pentru Plăți și Inspecție Socială, date disponibile online la: <http://www.prestatiisociale.ro/> (accesat la 12.10. 2013).

23. Agenția Națională pentru Plăți și Inspecție Socială Iași, date disponibile online la: <http://www.ajpsiasi.ro/prezentare.php> (accesat la 12.10. 2013).

24. Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Iași, date disponibile online la: <http://www.ajofmiasi.ro/> (accesat la 12.10. 2013).

25. Asociația pentru Relații Comunitare, Rezultatele campaniei 2% din 2012, disponibil online la: <http://doilasuta.ro/content/index.php/rezultate-2/rezultate-2012>, (accesat la 20.11.2013).

26. Asociația REPER21, Proiecte, date disponibile online la: <http://www.societal.ro/ro/proiecte/> (accesat la 16.10.2013).

27. Austrian Institute for SME Research (2007), Study on Practices and Policies in the Social Enterprise Sector in Europe. Final Report, disponibil online la: http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/_getdocument.cfm?doc_id=3408, (accesat la 28.10.2013).

28. Austrian Institute for SME Research (2007), Study on Practices and Policies in the Social Enterprise Sector in Europe. Country Fiches, disponibil online la: http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/_getdocument.cfm?doc_id=3407, (accesat la 02.11.2013).

29. Autoritatea Națională pentru Calificări 2012, Standard ocupațional "Antreprenor în economia socială", disponibil online la: <http://www.anc.edu.ro/uploads/so/x/Antreprenor.social.pdf> (accesat la 25.10.2013).

30. Centrul de Resurse pentru Inițiative Etice și Solidare, date disponibile online la: <http://www.cries.ro> (accesat la 10.10.2013).

31. Centrul Diecezan caritas Iași, date disponibile online la: <http://www.caritas-iasi.ro/SITEN//index.php> (accesat la 06.10.2013).

32. Direcția Generală Protecția Persoanelor cu Handicap, date disponibile online la <http://www.anph.ro/anph.php?m=anph> (accesat la 12.10.2013).

33. Fundația pentru Devoltarea Societății Civile (2011), Barometrul liderilor ONG - sondaj național online în rândul reprezentanților ONG din România, disponibil online la: <http://www.fdsc.ro> (accesat la 06.10.2013).

34. Fundația pentru Devoltarea Societății Civile, Raport de politică publică. Reglementarea Statutului de Utilitate Publică în România, Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile, disponibil online la: www.fdsc.wbd.ro/library/files/raport_utilitate_publica.docx, (accesat 06.10.2013).

35. Fundația pentru Devoltarea Societății Civile (2010), Raport *România 2010. Sectorul neguvernamental – profil, tendițe, provocări*, coord. Lambru M., Vameșu A., disponibil online la: <http://www.fdsc.ro/cercetare>, (accesat 06.10.2013).

36. Max Havelaar Foundation, Max Havelaar – The Label for Fair Trade. And for cotton too. disponibil online la: http://www.maxhavelaar.ch/fileadmin/user_upload/publikationen/mh_Flyer_baumwolle_E.pdf(accesat 12.10.2013).

37. Ministerul Justiției, date disponibile online la: http://www.just.ro/Portals/0/WWW/files/registrul_ong/Asociatii27112013_1.pdf, (accesat 22.11.2013).

38. Ministerul Justiției, date disponibile online la: http://www.just.ro/Portals/0/WWW/files/registrul_ong/Asociatii27112013_2.pdf, (accesat 23.11.2013).

39. Ministerul Justiției, date disponibile online la: http://www.just.ro/Portals/0/WWW/files/registrul_ong/Fundatii27112013.pdf, (accesat 22.11.2013).

40. Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale, Direcția Protecția Copilului, date disponibile online la: <http://www.mmuncii.ro/j3/index.php/ro/>; <http://www.copii.ro/misiune.html> (accesat la 12.10.2013).

41. Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale (2010), *Ordin nr. 1685 din 06. 12. 2010*, date disponibile online la: <http://www.itmiasi.ro/informatii/rof.pdf> (accesat la 12.10.2013).

42. Opportunity Associates Romania, Ghid de bune practici pentru organizațiile neguvernamentale, elaborate în cadrul proiectului "Practice Good Practice", finanțat de Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe (accesat la 17.10.2013).

43. Responsabilitatesociala.ro: Companii. Praktiker, disponibil online la: <http://www.responsabilitatesociala.ro/companii/praktiker-romania.html> (accesat la 05.10.2013).

44. Samsung (2013), Raport de durabilitate, disponibil online la: http://www.samsung.com/ro/aboutsamsung/citizenship/download/2013_Sustainability_Report.pdf (accesat la 05.10.2013).

45. Social Economy Europe (2013): Representando y promoviendo la Economía Social en Europa, disponibil online la: <http://www.socialeconomy.eu.org/IMG/pdf/SocialEconomyEurope-ESP.pdf>, (accesat la 28.11.2013).

46. *** *2% semn de viață, Incluziunea ca țintă a economiei sociale*, disponibil online la: http://www.doilasuta.eu/pages/index/4_9/comunicate/60.html (accesat la 28.11.2013).

47. *** ONG. Cod de conduită, disponibil online la: <http://www.coddeconduitaong.ro/> (accesat la 24.10.2013).

48. *** LEGE Nr. 1 din 21 februarie 2005 privind organizarea și funcționarea cooperăției, cu modificările și completările ulterioare, disponibil online la: http://www.onrc.ro/documente/legislatie/noi/legea_nr_1_2005_modif_26.10.2011.pdf (accesat la 05.10.2013).

49. OG 26/2000 cu modificările prin Legea 246/2005, disponibil online la: http://www.anpc.gov.ro/anpcftp/legislatie/asociatii/ordonanta_26_130312.pdf (accesat la 25.10.2013).

THE ROLE OF ORGANIZATIONS AND OF GOOD PRACTICES WITHIN SOCIAL ECONOMY

Carmen Aruștei^[1], Irina Teodora Manolescu^[2],
Angelica-Nicoleta Neculăesei^[3]

Abstract

The study aims to bring certain clarifications regarding the nature of players involved in the social economy field, to emphasize their role and their concrete action possibilities, starting from the illustration of some initiatives that exist at national and international level.

The study has been based on the use of three methods: the analysis of certain relevant documents from the perspective of social economy; secondary analysis of certain official statistics data or data coming from various researches carried out on active entities within the social economy field; quality research based on individual and group debates with the relevant players for the field of study; representatives of organizations that have applied for or are implementing projects in the field of social economy. A substantial contribution was brought by the discussions and the materials provided by the participants in the post-graduate training courses and in continuous development program "Social economy in the field of socio-political sciences", to whom the authors would like to give special thanks.

The conclusions of the study are going towards the pro-active side of the conceptual type delimitations: a fair placement of the space and of the role that organization can have within social economy can support consistent, innovating undertakings that generate benefits for the society, community and the organization.

Keywords: *players of social economy, public sector, private sector, civil society*

^[1] Associated professor, PhD in management, Department of Management, Marketing and Business Administration, Faculty of Economy and Business Administration, University "Alexandru Ioan Cuza" Iași, 11, Carol I Blvd., tel. 0232.210024, carmen.arustei@gmail.com

^[2] PhD, Professor Reader, Department of Management, Marketing and Business Administration, Faculty of Economy and Business Administration, University "Alexandru Ioan Cuza" Iași, 11, Carol I Blvd. tel. 0232.201436, iciorasc@uaic.ro

^[3] PhD Lecturer professor Department of Management, Marketing and Business Administration, Faculty of Economy and Business Administration, University "Alexandru Ioan Cuza" Iași, 11, Carol I Blvd, tel. 0232.201405, anonea@uaic.ro

1. Organizations and practices in the field of social economy – conceptual delimitations

The motivation of our undertaking leaves from the over frequent positioning of the organizations with activities in the social economy field in the niche of the protected units, starting from a national limitative legislation. The budgetary constraints at national level can lead, for given periods of time, to programs that are specific only for some social economy entities; but to restrain social economy only to the field of social inclusion represents a confusing approach that is inefficient on long-term. When we discuss social economy and the players involved in the field, there are different approaches that come from the large or narrow meaning we give to the term "economy" or if we take into consideration only the business type organizations that act within the market system and are constrained by forces specific for this system, or if we consider the organizational management meaning - social structure with specific objectives.

At least three distinct approaches can be emphasized (Mair and Martí 2006, p. 37): the initiatives of the non-profit sector to find sustainable financing alternatives, mechanisms from the social responsibility sphere of the companies involved in inter-sector partnerships and undertakings that act as catalysts for social transformations.

Starting from the large meaning definition of the concept, according to which "the social economy concept means the multitude of the collective initiatives with social aim that are taking place within the borders of the public and business private sector" (Constantinescu, 2012, p. 3), we shall identify as the players of the social economy sector the organizations that do not belong to the public sector, respectively to the private sector profit driven (image nr.1). Therefore we get to a definition that is closer to the one proposed by the Social Economy Principles Carta (Social Economy Europe): *"The Social Economy organizations are economical players, socially active in all the sectors, characterized mainly by their purposes and through their specific entrepreneurial form. These enterprises are highly active in certain fields such as social protection, social services, health, banks, insurance, agriculture*

production, proximity services, education and training, culture, sports and recreational activities”.

Given the extremely diversified principles and objectives of the organizations that activate in these three sectors, we consider that is much more explicit to include some border sectors, where there is an overlay of principles and objectives present in the adjacent sectors. At macro economical level, this situation can seem to be confusing, but at organizational level things become simpler through the crossbreed of social and economical aspects that is individualized to the environment and to the existent problems.

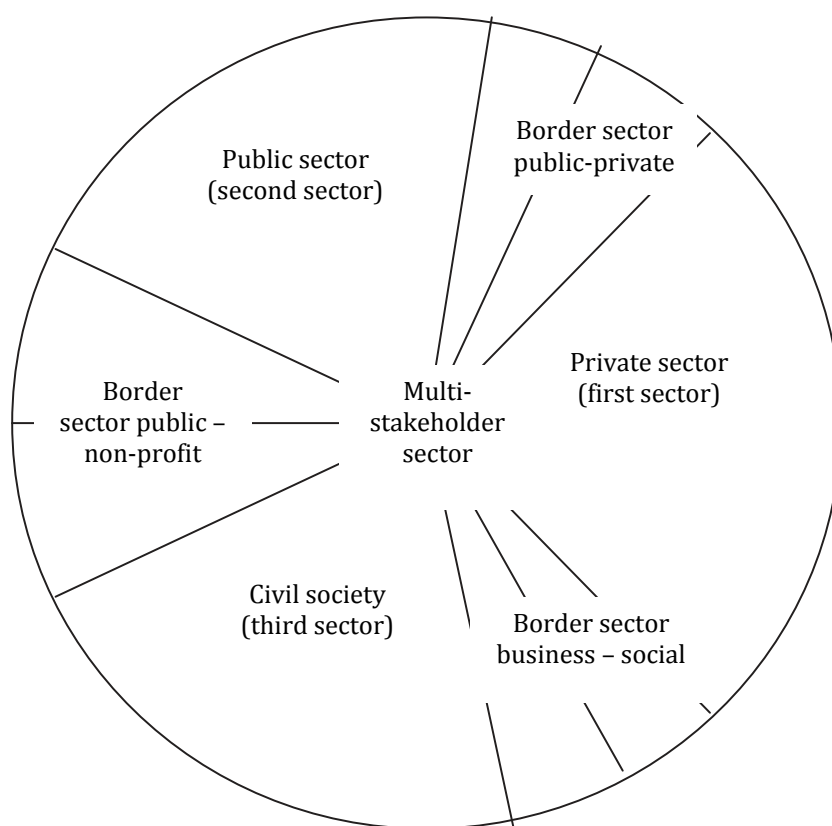

Image nr. 1. *Delimitation of the sectors and of the interference areas*

The first sector, represented by commercial companies, owned by one or more associates / share owners, aims to obtain profit and to

maximize the market value of the companies for its owners. The typical players of this sector are the companies that provide products and services to the market – micro enterprises, small and medium enterprises (SMEs), big companies and multinationals.

The organizations specific for the second sector, the public sector, are those owned and/or managed by the state – local public authorities, county or regional, national, European or international. Their objectives are extremely various, having at the core of their concerns the respect for the human rights and to support long-term development. Depending on the specific of their activity, the organizations tend to have objectives in the field of socio-economical development, production and sustainable consumption, social inclusion, demographic changes, public health, justice, defense, education, climatic changes and energy, sustainable transportation, natural resources, global partnerships and good government. The typical players of the public sector are ministries, governmental agencies, regional agencies, local authorities.

The third sector, the civil society, aims to produce the social completion of various activities that have the objective of meeting certain individual, mutual or general interest needs. It activates in the fields of human rights, culture, education, local development, local services, and religion. The typical players are the associations and the foundations.

Given the diversity of the problems that occur within a society that is more and more complex every day, the organizations have started to "lend" specific mechanisms to other sectors, forcing thus the system to include also hybrid entities. Therefore, border areas have emerged, represented by sets of actions, projects or even organizations that do not fall strictly into the profile of the sector they are affiliated to. In the public – private border sector we encounter initiatives such as the corporative government from the part of the private sector, which is closer to the specific principles of the public sector, and initiatives that could be included in the "new public management" model (Osborne, 2010, p.3), of the public sector that includes entrepreneurial practices and focuses on the concepts of competition and efficiency. The organizations that can be found here are the state owned enterprises (public), as belonging to the public sector but having objectives and

mechanisms that are rather specific to the private sector (including private management contracts), and companies that, although have private ownership, act in traditional fields that are covered by state institutions: schools, universities, hospitals, asylums, private jails – and although the profit remains an important objective, the regulatory system brought them closer to the public institutions mechanisms.

In the public – non-profit border sector we place the initiatives that are specific for the phrase "new public government" (Pestoff, 2011, p.4), phrase that supports the superiority of the networks between the state institutions and the civil society ones – relationships between the formal and informal structures that lead to decision, the set of vertical and horizontal tools that allows the coordination and the guidance of different players to common objectives. From the view point of the organization, we find here the state institutions that permanently promote social aim initiatives through which they go beyond the sphere of their own attributions (we can talk about institutional social responsibility), and also the non-governmental organizations of public use, whose services and activity are recognized and certified by the public system.

In the business – social border sector we can place the initiatives from the area of corporatist social responsibility, from the business environment, and the economical activities of the non-profit organizations, from the civil society. The share of including social objective in the panoply of organizational objectives can vary significant (Peredo and McLean 2006, p.63). Organizationally speaking, we encounter here a practical inversions of roles, that is - foundations and associations created by the companies in order for them to carry out their social objective activities better, and social enterprises (for example protected units) created by the non-governmental organization aiming to financially support, through the economical activity carried out, the specific social services.

New instruments – business incubators, clusters, local and regional initiative groups – are proving the possibility to capitalize the synergy of the mechanisms used by the three sectors, being able thus to shape a common public – private – non-profit interference area that falls within the multi-stakeholders model (Ridley-Duff, Bull and Seanor 2008, p.3).

Taking into consideration the narrow meaning of the social economy field, used especially for legislative and operational purposes, of specific support, most definitions (Austrian Institute for SME Research 2007, pp.7-8), start from the feature of economical activity profit generator, profit that is afterwards distributed to finance the social causes of the involved entities. The common definitive element is the production of goods and services that are sold to the beneficiaries, the companies bearing explicit economical risks, thus obtaining exceeding amounts that are used in social purpose activities. From this point of view, social economy entities are at the margin and not in the center of the third sector.

The organizational integrator model, according to this feature, is presented in table nr. 1 and represents a good starting point in defining social enterprises within a narrow meaning.

Table 1. *The typology of the players according to the existence of the forces specific for the market*

Driving forces	Sector	Organizations/ functional units	
Specific for the market	Private	Black market	
		Commercial companies – micro-enterprises, SMEs, big companies, multinationals	
	Third sector / civil society	Cooperatives	<i>Social economy</i>
		Community enterprises, social enterprises, mutual aid organizations, commercial unions	
Non-governmental organizations that sell goods / services			
Not specific for the market, social		Voluntary organizations: associations, foundations and federations without economical activity	
		Informal organizations: clubs, associations	<i>Grey economy</i>
		Families, Diaspora	
	Public	Community councils, local authorities, regional, national, European and international	

Source: *Adaption after Peattie, K., Morley, A. (2008), Eight Paradoxes of the Social Enterprise Research Agenda, Social Enterprise Journal, Vol. 4, Issue 2, p. 97.*

In the same line, placing social enterprises at the border between the private sector and the non-profit sector, can emphasize the hybrid feature of these entities (table nr. 2), thus the difficulties of their management.

Table nr. 2. *The hybrid feature of social enterprises*

		Purely philanthropic	←————→	Purely commercial
Driving force, methods and objectives		Appeal to altruism Orientation towards a cause Social values	Mixed Forces derived from the market and from the mission Social and economical values	Own interest Orientation towards the market Economical values
Key stakeholders	Beneficiaries	They do not pay anything	Subsidized prices, or a mixture between market prices and free services	Market prices
	Capital	Donations and grants	Under -evaluated or a mixture of capital evaluated by the market and donations /grants	Evaluated by the market
	Human resource	Volunteers	Salaries under the market level or a mixture of paid personnel at the market level and volunteers	Salaries at the level of the sector
	Providers	Donations in kind	Special discounts or a mixture between market prices and donations in kind	Princes at the level of the market

Source: Dees, G., (1998), *Enterprising nonprofits*, Harvard Business Review, January – February 1998, p. 59.

A detailed analysis of the differentiated features of the non-profit organizations, social enterprises and commercial organizations (Trivedi and Stokols 2011, p.21-25) can point out the advantages but also the management difficulties of the hybrid structures.

Depending on the role played by social enterprises (from non-catalysts to catalysts), on the manner of approaching society's problems (contextual or generic) and the impact had in view by the social changes

(from low to significant), we can reach an extended normative framework of the social objective undertakings (Trivedi 2010, p.78).

The interference of the fields seems more important if we take into consideration the necessary education of social entrepreneurs – expertise in the social intervention field must be doubled by the economical education, in order to ensure the development of the organization. It is difficult to cover the specific abilities of the "Social economy entrepreneur" (2012) occupational standard without a previous guidance of formal education towards this direction. (Stoica 2009, p.125, Chand and Amin-Choudhury 2006, p.112, Tams și Marshall 2011, pp.110-111).

The importance of a common meaning for the social economy entities is given by the following considerations at least:

- Ensuring a direct comparability of the national level registries;
- Including the same entities in European and international support programs;
- The awareness of belonging to a system can generate increased and integrated initiatives.

Beyond the difficulties in finding a conceptual common denominator, it is important to analyze the role and the opportunities from the level of each category of players, with impact on the long lasting development of society. (Austin, Stevenson Wei- Skillern 2006, pp.18-19). From now on we shall present the organizations that are specific for the 3 sectors and we shall illustrate some of their good practices initiatives, at national and international level.

2. Economical environment

The private companies have made significant steps in the undertaking of social responsibilities throughout time. Their development was considered an efficient mechanism to provide jobs, increase incomes, support the projects of the community and of the state through the taxes they collected. Through the products and services provided, it implicitly covers social objectives. Beyond this large framework we can set also actions that are directly orientated towards the development of social economy: setting up social enterprises and supporting the already existing ones; Corporate Social Responsibility (CSR) directly or

indirectly orientated towards the development of social economy; selection of suppliers also depending on their social involvement; partnerships with public authorities and with the civil society for some projects that aim to develop social economy; outsourcing certain services and activities to entities that act in the social economy area. The economical environment can get involved also in projects that view to train the human resources within social enterprises, having the essential role to send, train and consolidate financial, marketing, strategic skills that are less encountered in social entrepreneurs.

Corporate social responsibility, defined as being the commitment of the company to contribute to a long lasting economical development, by participating together with the employees, their families, the local community and the society as a whole to the improvement of life's quality, generates explicit social objective actions. This voluntary integration of social and environmental considerations into the business operations of the company, beyond the requirements and above the contractual obligations, sometimes leads to the rise of social entities, as foundations, following a process that is opposite to the setting up of protection units by a non-profit organization.

The way in which companies should approach corporate social responsibility generates, at international level, disputes. The European debates try to evaluate the impact of voluntary and mandatory measures, such as the involvement of the civil society. The companies claim that they have the right to define the CSR standards and the rules to apply them, while the NGOs state that, only a common set of standards that is decided by all the interested parties and if possible, regulated, would produce satisfactory results. An instrument, through which the companies state their orientation towards social causes, is the **social labeling of products** that allows the consumers to make buyer's decisions based on ethical considerations. But this system is not widely used, nor accepted. The Max Havelaar labeling for example, encourages the consumption of products that come from the weakly developed regions, their selling at fair prices and guarantees that they are produced by respecting strict social and ecological criteria (according to Max Havelaar Foundation).

In order to illustrate the way in which companies integrate social objectives through some large CSR programs, we shall consider the cases of Praktiker Romania and Samsung.

Praktiker Romania has involved in many social responsibility projects that had in view three complementary directions: social, education and environment (Responsabilitatesociala.ro). The company has been involved to resolve the problems of the community by donating building materials. One of the largest projects was "Color a smile", where 19 children medical institutions were revamped and redecorated. The care for the environment also was proved through the companies that took place; in the Praktiker shops throughout the country we can find "green corners" that collect old electronic appliances.

The CSR efforts of Samsung contain a large range of areas – social welfare, culture and art, voluntary services, universities and education, environmental protection and international exchanges (according to the sustainability report Samsung 2013). Therefore, the Samsung loans support the people and their communities, by encouraging scientific education and creative thinking, assist the children that come from small income families, support the educational infrastructure, discover and support remarkable students. Samsung provides support for various artistic and cultural activities from around the world, having a considerable contribution to many museums, galleries and exhibits from different countries; it hosts and supports various cultural events for children and programs that encourage their early artistic development. Samsung has set up the social support Troupes, in order to encourage their employees to get involved in community services. Since 2001, Samsung has teamed up with the Family Green Movement Association to create a "green school", a movement that promotes the awareness of environment among children and provides them the possibility to make practical steps to protect the ecosystems.

The advantages that can be shaped up for the economical environment following the development of social economy are: increase of the products / services consumption by reducing poverty and, implicitly, increasing the life standards of local communities; creating an ethical business environments, fact that has an impact on the contractual

relationships of the company; attracting new consumers and enrolling them into a loyalty program; motivating the employees.

3. The Public sector

Among the active structures of social economy there are also the **public institutions**. Their role is extremely important for the development of social economy, because they can: have a decisive contribution to the building of a legislative framework dedicated to social economy; provide financial facilities for these type of enterprises; promote the concept of social economy; conclude partnerships that aim to develop social economy; include a set of social measures in their tender books.

From this point on we shall present some organizations from the Romanian public sector, with reference to their role and their main social economy tasks.

The **central public institutions** have tasks to regulate and initiate public policies in the field.

The main Social Economy relevant institution is the *Ministry of Labor, Family, Social Protection and Aged Persons* (MMFPSPV) having the coordination role for the policies that employ and protect vulnerable persons.

The National Agency for Employment (ANOFM) applies the policies and the strategies in the field of employing and training persons looking for a job, drafted by the Ministry of Labor, Family, Social Protection and Aged Persons (according to *Law nr. 202 / 2006 regarding the organization and the operation of ANOFM, Art. 3*) and implements measures for preventing unemployment, employment incentives, social protection of the unemployed and organizes and implements the employment and the training of the work force^[1]. ANOFM acts and operates through the territorial agencies that carry out information and professional counseling activities, work mediation, consultancy and assistance for starting up independent activities or for launching a

^[1] *National Agency for Employment*, data available online at: <http://www.anofm.ro/> (visited on 12.10. 2013).

business, providing incentives for the work force mobility, encouraging the employees to hire unemployed persons and apprentices. The job fair is the program that is most orientated towards providing incentives to the work force and is carried out by the territorial agencies. This type of event is organized several times a year. In certain cases it is exclusively intended to some special categories of persons that are looking for a job: disabled persons, young persons who leave the child protection system, Roma people, young graduates or imprisoned persons. The integration on the labor market of the vulnerable groups means to complement with some counseling, company or mediation services and measures for the relationship with the employers.

The *National Authority for the Handicapped Persons* (ANPH), through the *General Directorate Protection of Handicapped Persons* (DPPH), "coordinates at central level the special protection and promotion activities for the rights of the handicapped persons, by drafting policies, strategies and standards in the field of promoting the rights of the handicapped persons, ensuring the follow up of the regulations in the own field"^[1].

The *National Agency for Payments and Social Inspection* (ANPIS), subordinated to the MMFPSPV, is organized and acts as a specialized body of the central public administration, having the role to manage and facilitate the access to the social care benefits system^[2]. Within the same ministry, there are also departments and commissions with social addressability and specifications for the vulnerable groups, such as the Directorate for *Public Policies, General Directorate for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities, General Directorate for Social Inspection, General Directorate for Child Protection* etc.^[3]

^[1] *General Directorate Protection for Handicapped Persons*, data available online at <http://www.anph.ro/anph.php?m=anph> (visited on 12.10. 2013).

^[2] *National Agency for Payments and Social Inspection*, data available online at: <http://www.prestatiisociale.ro/> (visited on 12.10. 2013).

^[3] Ministry of Labor, Family and Social Protection, Directorate for Child Protection, data available online at: <http://www.mmuncii.ro/j3/index.php/ro/>; <http://www.copii.o/misiune.html> (visited on 12.10. 2013).

Public county institutions

One of the county institutions with an extremely important role is the *General Directorate for Social Care and Child Protection* (DGASPC), a public institution with a legal status that acts in the subordination of the county councils and of the Bucharest districts' local councils. It has the role to apply social care policies and strategies in the field of child, family, disabled persons, aged persons and other vulnerable persons' protection.

The *County Agency for Payments and Social Inspection* (AJPIS) responds to the needs of some categories of people that are in a difficult economical and social situation and/or face the risk of social exclusion. Among the main activities there are: social inspection, providing social benefits, certification of the social services providers, draft of opportunity reports regarding the state budget financing for social services programs, coordinating the process to fill-up the European forms that set out the social performances rights in the state of residence, etc.^[1]

The *County Agency for Employment* (AJOFM), as a territorial structure of the ANOFM, operates as a decentralized public institution. It is the most important organism, at territorial level, for implementing the policies and the programs linked to the labor market, having the objectives to: reduce unemployment, increase the employment level, apply social protection measures to the persons looking for a job, etc.^[2]

The *Labor Territorial Inspectorate* (ITM) is the "public institution subordinated to the Labor Inspection that, through the labor inspectors, carry out state authority tasks, in the field of labor, work relationships, occupational health and safety and market surveillance, in each county and in the city of Bucharest"^[3].

[1] National Agency for Payments and Social Inspection, Iași, data available online at: <http://www.ajpsiasi.ro/prezentare.php> (visited on 12.10. 2013).

[2] County Agency for Employment Iași, data available online at: <http://www.ajof-miasi.ro/> (visited on 12.10. 2013).

[3] Ministry of Labor, Family and Social Protection, (2010), *Order nr. 1685 from 06. 12. 2010*, data available online at: <http://www.itmiasi.ro/informatii/rof.pdf> (visited on 12.10. 2013).

Local public institutions

At local level, the competent public institutions have the mission to apply the social support measures. Among the organisms that ensure the implementation of social measures there are: mayor's offices, local councils, education institutions, medical institutions and also specialized social centers (examples: adults integration residential centers through occupational therapy, recovery and rehabilitation activities, independent life training, etc.) foster centers and residential protection centers for children/young adults; care centers for aged persons; social centers for disabled persons, counseling and support centers for parents and children with difficult situations; centers for the re-socialization of the pre-delinquent child coming from socially disorganized families; night shelters / social canteens for street children; socio-medical centers; centers for preventing and treating drug addiction etc.)

The social support measures are not limited to the help provided from public funds only to those with special needs, but they refer to all citizens, aiming specific groups, depending on the field they refer to and on the budgetary limits (for example: state allowances for *all* children, aids for the house heating of the small income persons, aids for retired persons, aids young people, etc.) Involving the local communities in the decision process is an integrant part of the social entrepreneurial effort (Simha and Carey 2011, p. 11), given the fact that its global objective is to provide social welfare for a certain area; because of this reason social entrepreneurs prefer local partnerships in order to achieve the objectives they have in view.

It is important to mention that national policies and regulations are under European and/or international hegemony. For example, the social regulations regarding work are harmonized with the ones provided in the *International Labor Organization* (OIM) and the social security policies for migrant workers are based on the *EU Provisions in the field of social security for migrant workers*.

Although public institutions, as social economy agents, have in view especially the politics (in the general meaning of the word), we cannot draw a clear limit. In reality, the roles (political, economical, and social) overlap. Some public institutions get involved, together with the partners from the public or private sector, in some social projects

(Vîlcu, 2010) such as the ones co-financed by the Social European Fund, through the Sector Operational Program Development of Human Resources 2007-2013 (examples: project *First step towards an independent life*, launched by the ANPH and DGASPC Iași; project *County Center for Social Inclusion* Iași, project launched by the DGASPC Iași and S.C. Development Training Consulting S.R.L.; project *Alliance for the development of social economy*, carried out by „Alături de Voi” Romania Foundation, in partnership with the General Directorate for the Protection of Handicapped Persons - MMSF, Motivation Romania Foundation, DGASPC Iași and the Social Cooperative ”Il Poliedro” Italia) or by other funds (for example, *Programs of socio – professional integration of the youngsters infected with HIV / AIDS* , financed by „Cherish Our Children International” SUA, carried out in partnership with DGASPC Iași^[1]) or in actions that fall under the area of social responsibility (selective waste collection, employing handicapped persons, volunteers, etc.)

We observe, especially, the role of the public – private partnership in supporting social economy. The public funds are often insufficient and limit the scope of social economy actions and draw artificial borders, within the limit of the budget and do not consider the needs of the people. This partnership is a good solution for the development of social economy. For example, in order to resolve the socio – professional integration problems of the young persons, the social care and child protection general directorates are working together with the certified private bodies providing specialized or linked services, educational institutions, territorial labor inspectorates, county agencies for employment and professional training, county agencies for payments and social inspection, private companies, unions, employers, etc. Many of the measures were/are put into practice and many projects have carried out/carry out through the good collaboration and coordination of the public – private efforts.

Social economy contributes to the economical development and to the growth of social cohesion by creating jobs, especially for the

[1] ***, 2% life sign, Inclusion as target of social economy, data available online at: http://www.doilasuta.eu/pages/index/4_9/communicate/60.html (visited on 28.11.2013)

vulnerable groups (Stănescu, Luca, Rusu 2012), giving rise to various social projects of integration / inclusion that are carried out through partnerships between different structures.

Among the advantages generated by involving the authorities and the competent public institutions in the social economy field, we remind the following: the social care budgets are relieved of taxes; the mentality of society is changed with regards to labor and to the role of the persons included in vulnerable groups; an efficient implementation of EU policies.

4. Civil society as part of social economy

It represents the most important framework for the development of social enterprises. The role of civil society for the social economy development is substantial through: encouraging the set up of social enterprises; collaborating with public authorities within activities/projects/partnerships intended to contribute to the development of social economy; providing expertise in the field of newly created social enterprises (NGOs represent in fact the main source for the staff hired by these entities).

The categories of non-governmental organizations that participate in the development of social economy are: associations and foundations (including public utility ones), connected federations and unions, social enterprises / protected units, cooperatives, mutual aid funds.

Typical non-governmental organizations (NGOs): non-profit associations and foundations

Non-profit associations and foundations represent one of the players of civil society that contribute to the development of social economy. The association represents the "rightful subject formed by three or more persons that, based on an agreement, provide, commonly and without restitution right, some financial contribution, their knowledge or work contribution to carry out general interest activities, some collectivities or, depending on the case, in their non-patrimonial personal interest" (GD 26 / 2000 with the adjustments made by Law 246 /2005). In a similar view, the foundation represents "the rightful subject set up

by one or more persons who, based on a legal act between living persons or for the death cause, represents a patrimony designated, permanently and irrevocably, for achieving a general interest purpose or, depending on the case, some collectivities” (GD 26 /200 with the adjustments of Law 246 / 2005)^[1]. These organizational forms are private, voluntary and autonomous, providing private or public services to all persons, in any activity field (Constantinescu, 2012). The non-profit associations and foundations can also carry out commercial activities (social enterprises – protected units), as long as the incomes that came from them shall be further used to support the cause for which they were set up.

After the year 1990, these organizational forms started to emerge more and more, so currently there are 81.514 registered organizations – 63.640 associations and 17.874 foundations^[2]. Regarding the number of active organizations (Constantinescu 2012), there were only 26.322 active organizations in 2010, representing 39,4 % of registered organizations (active organizations are the ones that have submitted the balance sheet for the year 2010). For the same year, only 2.730 associations and foundations were carrying out economical activities, fact that represents only 10,4% of the active ones.

The contribution of the non-profit associations and foundations to the economy is quite difficult to point out in Romania, given the fact that, currently, there is no official, detailed framework for collecting these data. As an exception, there are the initiatives of the Foundation for the Development of Civil Society (FDSC), the Institute of Social Economy (project of FDSC) through the researches carried out, and also of the Statistics Institute that provide general data regarding the number of existent and active organizations, financial indicators and number of employees. Despite all these, the Romanian non-profit sector manages to play a social important role, also found at European level

[1] http://www.anpc.gov.ro/anpcftp/legislatie/asociatii/ordonanta_26_130312.pdf, (visited on 25.10.2013)

[2] Ministry of Justice, data available online at: http://www.just.ro/Portals/0/WWW/files/registrul_ong/Asociatii27112013_1.pdf, (visited on 22.11.2013).

(Report Romania 2010 – Non-governmental sector: profile, trends, challenges, FDSC, 2010)^[1]:

- provides services (educational, social, health related, etc.) often succeeding to identify specific needs and to provide services to the groups of persons who are not on the agenda of public institutions (43,94 % of the 578 NGOs that responded)
- organizes information, education and advocacy campaigns (30, 45% of the 578 NGOs that responded) in order to sensitize the local community and the public institutions);
- gets involved in local and community development (21,28 % of the 578 NGOs that responded);
- provides, to those who are interested, the possibility to express themselves, in any field of activity.

In other words, the role of the NGOs in the public sector, but also in the private one, is determined, first of all, by the very dynamic environment where new social needs emerge or the existent needs are getting worse, fact that requires a rapid adjustment of the institutions and organizations that are directly involved. Especially at public level, this is a difficult thing to do, and this is exactly why the NGOs can respond to these new challenges in a more rapid and efficient way, through the mobility and the expertise they own. Moreover, the NGOs can identify needs that the public institutions were not able to capture, therefore helping, either to develop new action directions at community level, either to provide new services that are complementary to the ones provided by public institutions (Opportunity Associates Romania). In this context, the public – NGO partnership should be essential as the existence and the good development of its activities depends first of all on the level of mutual trust that is expressed.

The contribution of the NGOs can be expressed by developing social enterprises (in the case of Romania – protected units) or connected training and counseling services. In this way, there is an increase in the integration level on the labor market of the different categories of persons included in the vulnerable groups that encounter employment

^[1] Foundation for the Development of Civil Society (2010), Report *Romania 2010. Non-governmental sector – profile, trends, challenges*. coord. Lambru M., Vameşu A., available online at: <http://www.fdsc.ro/cercetare>, (visited on 06.10.2013).

difficulties, leading implicitly to a grown standard of living and to a good quality community life.

Despite all these, at the level of public policies level, the role of the NGOs is most of the time limited or inexistent, the main motives referring to, on one hand, the lack of credibility regarding the owned expertise, and on the other hand, the lack of financial capacity to provide services with a certain continuity. In this way, the major obstacle of the NGOs is the difficulty to attract funds through which they can deploy their activity plus, very often, the inexistence of a correlation between social needs identified at local, regional or national level and the priorities of the financers.

Another obstacle in the NGOs activity is the community's lack of trust regarding the provided services, fact that was partially proved also by the forwarding of the 2 % of the income tax to such entities (according to ANAF, in 2012 only 23% of the employed population has chosen this action)^[1].

As a consequence, from the need to develop this non-profit non-governmental sector, various associations, federations, resources centers and coalitions have emerged and they have tried to respond to these needs. Among the most well known we mention: Foundation for the Development of Civil Society (FDSC), Center for assisting nongovernmental organizations (CENTRAS), Coalition for good practices ONG, Federation of the Romanian non-governmental organizations for Development (FOND Romania), AID – ONG (carries out their activity especially in the county of Timiș). We must mention the fact that all these organizations are partially supported also from governmental funds, fact that determines a continuity of the services provided. We stress out that these organizations have the role to guide the NGOs also towards self-evaluation, suggesting even a regulating framework regarding their activities (self – regulation mechanism), describing principles and good practices actions (see the Guide of Good practices for NGOs)^[2].

[1] ***, 2% life sign, Inclusion as target of social economy, data available online at: http://www.doilasuta.eu/pages/index/4_9/comunicate/60.html (accesat la 28.11.2013).

[2] Opportunity Associates Romania, Guide of good practices, drafted within the project "Practice Good Practice", financed by Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe (visited on 17.10. 2013).

Another organization that comes to support the NGOs is the Reper21 Association. It has developed the network Societal that desires to promote and support the implementation of social responsibility principles, transforming them in major actions for four fields: social, environment, economic and governance^[1].

For example, for the environment component, the representatives of the network have suggested the following actions/recommendations: reducing, re-using and recycling of the materials used in the project; purchasing ecological products and services; rational use of energy and use of alternative resources; rational and non-polluting use of water; managing the impact on ecosystems and biodiversity; responsible management of waste; mitigation of the impact caused by transportation; monitoring the gas emissions with greenhouse effect; promotion of environmental principles recognized at international level. They have managed to develop a website for news and good practices in the field of social responsibility implementation, they have put together a practical guide for making projects more responsible, they have carried out an experiencing phase, by supporting 15 pilot type projects, and are currently developing a national network of social responsible promoters.

Cooperatives

Cooperatives are "associations that aim to achieve the common goals of their members, especially the economical ones, in various fields such as: agriculture, trade, handicraft, housing, utilities and more recently social services" (Constantinescu, 2012, p.7). In Romania there are mostly handicraft cooperatives, consumers' cooperatives and credit cooperatives; their incomes come from selling products and services on the market, fact that places them in the commercial segment of social economy. In 2010, in Romania there were 2017 cooperatives, of which 42,49% were handicraft and 47,5% consumers (Constantinescu, 2012). The legislation provides the seven principles that represent the base of their activity: voluntary association; democratic control; economical participation of the cooperative members; autonomy and independence

^[1] Association REPER21, Projects, data available online at: <http://www.societal.ro/ro/proiecte/> (visited on 16.10.2013).

for the cooperative societies; education, training and teaching the cooperative members; cooperation between cooperative societies; concern for community (Law nr. 1/2005 with the subsequent additions and adjustments)^[1].

During the years 1990-2000, this sector has recorded a significant decrease in the number of the organizations, many of them being forced either to shut down or to restrain their activity (Alexandrescu and Mihalache, 2011). This fact mainly exists because of the competition outside the country, and also because there is a lack of trust expressed by the persons directly interested in this form of organization, given their history during the communist times.

Despite all these, there are countries where a certain type of cooperative has developed, and that is the social cooperatives (named like this because of the social objective). These are the most developed type of cooperatives, becoming in the last 20 years, for some European countries, key-players in the social protection system. In Italy, social cooperatives have recorded an average annual growth rate between 10 – 20%, so that in 2008 there were 12.428 social cooperatives, having approximately 350.000 workers employed, involving more than 35.000 volunteers and serving 45.000 users (Borzaga and Galera, 2012). Moreover, in Italy, this form of organization has existed since the 1970s, the later on studies pointing out that they were created in proportion of 61,5 % by groups of individuals, where only 27% are employed, the rest were volunteers (Borzaga and Galera, 2012). Following some advocacy activities, in 1991, a law was created, regulating the activity of organizations, a law that has included also their classification in social cooperatives of type A – providing social and educational services – and type B, that carry out agriculture, trade, production activities in order to integrate the disabled persons. This favorable evolution was due to some legal factors, such as: legislative framework in favor of these initiatives, the existence of a special government model ("welfare model"), decentralization process of the public competencies, public support

[1] *** LAW Nr. 1 from the 21st of February 2005 regarding the organization and the activity of the cooperation, with the subsequent adjustment and additions, available online at: http://www.onrc.ro/documente/legislatie/noi/legea_nr_1_2005_-modif_26.10.2011.pdf (visited on 05.10. 2013).

provided to cooperatives by offering governmental financings and financial advantages, but also to some intrinsic factors: the involvement of the community, diversity of the stakeholders with decision power, the very important role of the "umbrella" type organizations.

NGOs with public utility

Regarding the public utility NGOs, the legislation that regulates this matter is GD nr. 26/2000, Chapter VI, with the subsequent additions and adjustments^[1]. The concept of public utility refers to "any activity that is carried out in fields of the general public interest or of certain collectivities".

According to the law, an association, foundation or federation can be recognized by the Romanian government as being of public utility if several conditions are met in the same time, connected to its activity and resources. The recognition of public utility is done for an undetermined period of time, with the possibility to withdraw this right if one or more legal obligations are breached.

During the years 2000 – 2009, 105 organizations were recognized in Romania as being of public utility, most of them in 2004 (31 organizations) and in 2008 (38 organizations), election years, fact that determined the FDSC representatives to invoke the reason of political involvement in the decision making process (Report *Romania 2010. Non-governmental sector – profile, trends, challenges*)^[2]. Despite all these, there are organizations that fully deserve this right, one of them being the Center Diecezan Caritas Iași, an organization supported especially by the Roman – catholic communities from Romania and abroad^[3]. It has started its activity in 1993, developing an entire range of centers and associated services that, in 2012 become concrete in: *Foster Center "St. Iosif* – for young adults in difficult situations; *Resources Center for*

[1] GD 26/2000 with the adjustments of Law 246/2005, available online at: http://www.anpc.gov.ro/anpcftp/legislatie/asociatii/ordonanta_26_130312.pdf (visited on 25.10.2013)

[2] Foundation for the Development of Civil Society (2010), Report *Romania 2010. Non-governmental sector – profile, trends, challenges. coord. Lambru M., Vameșu A.*, available online at: <http://www.fdsc.ro/cercetare>, (visited on 06.10.2013).

[3] Center Diecezan Caritas Iași, data available online at: <http://www.caritas-iasi.ro/SITEN//index.php> (visited on 06.10.2013).

children and young adults "Don Bosco" for families- providing social care to families in difficult situations until the causes that lead to their current situations are eliminated; *Center for socio – professional insertion for young adults in difficulty* – training and counseling of 14 young adults in the fields of carpentry, and support for employing 4 of them; Office for drug prevention, assessment and counseling; Program *"Care Services at Home"* – providing support to the elders and to the persons with difficult mobility; *Resources center for disabled persons* – providing health and leisure services.

The advantages of civil society following the development of social economy are significant, as the emergence of this area was connected to supporting the purely social initiatives: improving the general interest services; increasing the standard of living within the local communities; increasing the involvement of civil society in resolving the social problems; increasing the innovation opportunities; stimulating long lasting development and the efficient implementation of the European policies / strategies.

Conclusions

Any organization is subjected to the permanent necessity to change its attitude, its patterns of interacting with the stakeholders and is challenged to respond through performances that reflect the values, the interests and the expectations of society.

Both the integration of activities and their approaches (economical and social, through social enterprises) and also their specializations (separating the economical field from the social one, but cooperating in common projects) represent the adequate answer to these challenges, depending on the context and the specific of the community. The fund raising actions and the participation in projects competitions with non-reimbursable financing and the coordination of volunteers are all entrepreneurial and not just profit generating activities.

The important milestones of organizations' participation in the development of social economy are the identification of the roles that the organization can play, the active involvement in social objective pro-

jects and the permanent repositioning depending on the new opportunities and constraints.

References

1. Alexandrescu, F. Mihalache F. (2011), Economia socială și cooperativele în Europa. *Revista Europeană de Economie Socială*, 1 (1), 33-39.
2. Austin, J., Stevenson, H., Wei-Skillern, J. (2006), Social and commercial entrepreneurship: Same, different, or both?. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 30, (1), 1-22.
3. Borzaga, C., Galera, G. (2012), The concept and practice of social enterprise. Lessons from the Italian experience. *International Review of Social Research*, 2 (2), 85-102.
4. Chand, V.S. (2009). Beyond nongovernmental development action into social entrepreneurship. *The Journal of Entrepreneurship*, 18 (2), 139-166.
5. Chand, V.S., Amin-Choudhury, G. (2006), Teachers and socio-educational entrepreneurship: competence as a consequence. *The Journal of Entrepreneurship*, 15 (2), 97-114.
6. Constantinescu, Ș. (2012), *Atlasul Economiei Sociale*. Institutul de Economie Socială, București.
7. Dees, G. (1998), Enterprising nonprofits. *Harvard Business Review*, January - February, 59 - 67.
8. Mair, J., Martí, I. (2006). Social entrepreneurship research: a source of explanation, prediction, and delight. *Journal of World Business*, 41, (1), 36-44.
9. Osborne, S.P. (ed.) (2010), *The New Public Governance?: Emerging Perspectives on the Theory and Practice of Public Governance*. Routledge, New York.
10. Peattie, K., Morley, A. (2008), Eight paradoxes of the social enterprise research agenda. *Social Enterprise Journal*, Vol. 4, Issue 2, 91-107.
11. Peredo, A.M., McLean, M. (2006). Social entrepreneurship: a critical review of the concept. *Journal of World Business*, 41, (1), 56-65.
12. Pestoff, V. (2011), New public governance and accountability – some jewels in a treasure chest. CIES Program on Corporate Social Responsibility and Social Enterprise, Atlanta, Georgia, 1-22, available

online at: http://www.grupcies.com/boletin/images/stories/PDFBoletin/articului_edic_91.pdf (visited on 16.10.2013).

13. Ridley-Duff, R., Bull, M. and Seanor, P. (2008), Understanding social enterprise: theory and practice, available online at: <http://www1.lsbu.ac.uk/bus-cgcm/conferences/serc/2008/speakers/theory-and-practice-paper.pdf> (visited on 28.10.2013).

14. Simha, A., Carey, M. (2011), The encyclical letter (*Caritas in Veritate*) - a shout-out to social entrepreneurship?. *The Journal of Entrepreneurship*, 21(1), 1–23.

15. Stănescu, S.M., Luca C., Rusu O. (2012), Reglementări cu impact comunitar și național asupra domeniului economiei sociale. *Revista de Economie Socială*, vol. 2, nr. 2.

16. Stoica, L.G. (2009), Accesul la educația continuă, factor generator de inovație socială, *Revista Calitatea Vieții*, XX, nr. 1–2, 122–129

17. Tams, S., Marshall, J. (2011), Responsible careers: systemic reflexivity in shifting landscapes. *Human Relations*, 64 (1), 109-131

18. Trivedi, C., (2010), Towards a social ecological framework for social entrepreneurship, *The Journal of Entrepreneurship*, 19, (1), 63–80

19. Trivedi, C., Stokols, D. (2011), Social enterprises and corporate enterprises: fundamental differences and defining features. *The Journal of Entrepreneurship*, 20 (1), 1–32

20. Vîlcu, V. (2010), *UTIL-DECO – de la terapie la integrare socio-profesională. Adaptare programe la nevoile beneficiarilor*, available online at: http://www.unitatiprotejate.ro/web/upload/doc_tup/ADV%20Romania_Veronica%20Vilcu.pdf (visited on 28.11.2013).

21. Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, date available online at: <http://www.anofm.ro/> (visited on 12.10.2013).

22. Agenția Națională pentru Plăți și Inspecție Socială, date available online at: <http://www.prestatiisociale.ro/> (visited on 12.10.2013).

23. Agenția Națională pentru Plăți și Inspecție Socială Iași, available online at: <http://www.ajpsiasi.ro/prezentare.php> (visited on 12.10.2013).

24. Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Iași, date available online at: <http://www.ajofmiasi.ro/> (visited on 12.10.2013).

25. Asociația pentru Relații Comunitare, Rezultatele campaniei 2% din 2012, available online at: <http://doilasuta.ro/content/index.php/rezultate-2/rezultate-2012>, (visited on 20.11.2013).

26. Asociația REPER21, Proiecte, date available online at: <http://www.societal.ro/ro/proiecte/> (visited on 16.10.2013).

27. Austrian Institute for SME Research (2007), Study on Practices and Policies in the Social Enterprise Sector in Europe. Final Report, available online at: http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/_get-document.cfm?doc_id=3408, (visited on 28.10.2013).

28. Austrian Institute for SME Research (2007), Study on Practices and Policies in the Social Enterprise Sector in Europe. Country Fiches, available online at: http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/_get-document.cfm?doc_id=3407, (visited on 02.11.2013).

29. Autoritatea Națională pentru Calificări 2012, Standard ocupațional "Antreprenor în economia socială", available online at: <http://www.anc.edu.ro/uploads/so/x/Antreprenor.social.pdf> (visited on 25.10.2013).

30. Centrul de Resurse pentru Inițiative Etice și Solidare, date available online at: <http://www.cries.ro> (visited on 10.10.2013).

31. Centrul Diecezan caritas Iași, date available online at: <http://www.caritas-iasi.ro/SITEN//index.php> (visited on 06.10.2013).

32. Direcția Generală Protecția Persoanelor cu Handicap, date available online at: <http://www.anph.ro/anph.php?m=anph> (visited on 12.10.2013).

33. Fundația pentru Devoltarea Societății Civile (2011), Barometrul liderilor ONG - sondaj național online în rândul reprezentanților ONG din România, available online at: <http://www.fdsc.ro> (visited on 06.10.2013).

34. Fundația pentru Devoltarea Societății Civile, Raport de politică publică. Reglementarea Statutului de Utilitate Publică în România, Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile, available online at: www.fdsc.ro/wbd.ro/library/files/raport_utilitate_publica.docx, (visited on 06.10.2013).

35. Fundația pentru Devoltarea Societății Civile (2010), Raport *România 2010. Sectorul neguvernamental – profil, tendițe, provocări*, coord. Lambru M., Vameșu A., available online at: <http://www.fdsc.ro/cercetare>, (visited on 06.10.2013).

36. Max Havelaar Foundation, Max Havelaar – The Label for Fair Trade. And for cotton too. Date available online at: http://www.maxhavelaar.ch/fileadmin/user_upload/publikationen/mh_Flyer_baumwolle_E.pdf(accesat 12.10.2013).

37. Ministerul Justiției, date available online at: http://www.just.ro/Portals/0/WWW/files/registrul_ong/Asociatii27112013_1.pdf, (visited on 22.11.2013).

38. Ministerul Justiției, available online at: http://www.just.ro/Portals/0/WWW/files/registrul_ong/Asociatii27112013_2.pdf, (visited on 23.11.2013).

39. Ministerul Justiției, date available online at: http://www.just.ro/Portals/0/WWW/files/registrul_ong/Fundatii27112013.pdf, (visited on 22.11.2013).

40. Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale, Direcția Protecția Copilului, available online at: <http://www.mmuncii.ro/j3/index.php/ro/>; <http://www.copii.ro/misiune.html> (visited on 12.10. 2013).

41. Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale (2010), *Ordin nr. 1685 din 06. 12. 2010*, available online at: <http://www.itmiasi.ro/informatii/rof.pdf> (visited on 12.10. 2013).

42. Opportunity Associates Romania, Ghid de bune practici pentru organizațiile neguvernamentale, elaborate în cadrul proiectului "Practice Good Practice", finanțat de Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe (visited on 17.10. 2013).

43. Responsabilitatesociala.ro: Companii. Praktiker, available online at: <http://www.responsabilitatesociala.ro/companii/praktiker-romania.html> (visited on 05.10. 2013).

44. Samsung (2013), Raport de durabilitate, available online at: http://www.samsung.com/ro/aboutsamsung/citizenship/download/2013_Sustainability_Report.pdf (visited on 05.10. 2013).

45. Social Economy Europe (2013): Representando y promoviendo la Economía Social en Europa, available online at: <http://www.socialeconomy.eu.org/IMG/pdf/SocialEconomyEurope-ESP.pdf>, (visited on 28.11.2013).

46. *** *2% semn de viață, Incluziunea ca țintă a economiei sociale*, available online at: http://www.doilasuta.eu/pages/index/4_9/comunicate/60.html (visited on 28.11.2013).

47. *** ONG. Cod de conduită, available online at: <http://www.cod-deconduitaong.ro/> (visited on 24.10. 2013).

48. *** LEGE Nr. 1 din 21 februarie 2005 privind organizarea și funcționarea cooperăției, cu modificările și completările ulterioare, available online at: http://www.onrc.ro/documente/legislatie/noi/legea_nr_1_2005_modif_26.10.2011.pdf (visited on 05.10. 2013).

49. *** OG 26/2000 cu modificările prin Legea 246/2005, available online at: http://www.anpc.gov.ro/anpcftp/legislatie/asociatii/ordonanta_26_130312.pdf (visited on 25.10. 2013).

ORIENTAREA ÎN CARIERĂ, PREMISĂ PENTRU SUCCES

*Studiu privind efectele activităților de orientare și consiliere
în carieră la elevii de gimnaziu din zona Moldova, România^[1]*

Alexandru-Stelian Gulei^[2]

Liliana Foca^[3]

Silviu-Daniel Brebuleț^[4]

Gabriel Acasandrei^[5]

Rezumat

În perioada 2011-2013 peste 850 de cadre didactice, 30.000 de elevi și 19.000 părinți au beneficiat de activitățile proiectului „Abilități de carieră pentru tineri – investiție în viitor” (ACTIV), o inițiativă regională ce își propunea să dezvolte în regiunea Moldova (România), în special în școli din mediul rural, capacitatea profesorilor diriginți și consilieri școlari de a realiza activități de orientare și consiliere în carieră. Parte a uneia dintre direcțiile principale de acțiune ale Asociației Alternative Sociale, proiectul a acordat o atenție specială elevilor din categorii defavorizate (elevi cu un statut economic scăzut, proveniți din familii afectate de migrație – copii singuri acasă, copii remigranți, copii cu performanțe școlare scăzute etc.). Coloana vertebrală a proiectului a fost constituită din programe de formare (formare de formatori și de formare de abilități de lucru la clasă pentru cadrele didactice) acreditate de Ministerul Educației Naționale dar și un manual pentru elevi și un ghid pentru profesori distribuite gratuit. Studiul prezentat concluzionează asupra

[1] Studiul a fost realizat în cadrul proiectului „ACTIV”/„Career Guidance” implementat de Asociația Alternative Sociale în perioada 2010-2014 și finanțat de Romanian-American Foundation.

[2] Doctorand, Universitatea “Alexandru Ioan Cuza”, Iași, coordonator programe, Asociația Alternative Sociale, Iași, tel. 0721.408.124, agulei@alternativesociale.ro.

[3] Doctorand, Universitatea din Huddersfield, Anglia, coordonator proiect, Asociația Alternative Sociale, Iași, tel. 0733.955.119, lilianafoca@alternativesociale.ro.

[4] Doctorand, Universitatea din București, psiholog, Centrul Județean de Resurse și Asistența Educațională Vrancea, Focșani, tel. 0745.351.319, e-mail: silviu_brebulet@yahoo.com.

[5] Asistent social, Asociația Alternative Sociale, Iași, Șoseaua Nicolina, nr. 24, bl.949, parter; tel. 0733.955.115, e-mail: gacasandrei@alternativesociale.ro.

efectelor acestor activități, detaliind perspectiva principalelor părți implicate: cadre didactice, elevi și părinți.

Cuvinte cheie: *orientare în carieră, mediu rural, dezvoltarea capacității cadrelor didactice, dezvoltarea capacității elevilor elevi, implicare părinți*

1. Tema și obiectivul cercetării

„Orientarea și consilierea în carieră sunt larg acceptate ca metode eficiente și eficiente de reducere a decalajului dintre sistemul de educație și piața muncii, precum și între școală și societate. Ele sunt mijloace de asistare a tinerilor în luarea de decizii educaționale potrivite și judicioase care vor permite acestora să-și dezvolte potențialul și le vor facilita accesul la oportunități de muncă potrivit intereselor și abilităților lor.” (UNESCO, 2002)

Articolul de față prezintă rezultatele unui studiu realizat de Asociația Alternative Sociale asupra efectelor unui program de dezvoltare de abilități de consiliere și orientare în carieră pentru cadre didactice și elevi de gimnaziu implementat în perioada 2010-2013.

Activitatea de orientare profesională pentru carieră urmărește dezvoltarea armonioasă a personalității, însușirea de cunoștințe, priceperi și deprinderi în vederea realizării unui management eficient al propriei cariere. În condițiile în care piața muncii este din ce în ce mai flexibilă și dinamică, iar profesiile pentru care se pregătesc elevii evoluează permanent și cu o dinamică accelerată (sarcinile de muncă cresc și se diversifică, crește complexitatea cunoștințelor, deprinderilor și abilităților necesare, apar noi profesii iar altele dispar etc.) crește și nevoia de a decide în mod independent, de a avea tot mai multă inițiativă, motivație și flexibilitate în contextul accentuării rolului abilităților de comunicare eficientă și de luare a deciziilor. Pentru toate acestea, elevii trebuie pregătiți din școală, iar pentru ca pregătirea lor să fie eficientă și adaptată, profesorii diriginți și profesorii psihopedagogi, care sunt principalii responsabili de această componentă educațională, trebuie, la rândul lor, să se formeze și să se perfecționeze continuu. Programul la care facem referire a aplicat, în interiorul unei populații și a unei regiuni dezavantajate economic (Kruger, 2009, p. 2) și marcate de o migrație externă și de o mobilitate pentru muncă semnificativă (Toth, Munteanu,

Bleahu, 2008, p. III) principiile ale economiei sociale care pun în valoare individul, compatibilizează interesele acestuia cu cele generale, îi dezvoltă independența, încurajând în același timp participarea la program voluntară și deschisă (Pitea, 2013, p. 190).

Proiectul ACTIV și-a propus, pe termen scurt, să formeze și să doteze 816 profesori cu informații, metodologii și instrumente pentru a oferi orientare și consiliere în carieră elevilor din mediul rural din opt județe ale regiunii Moldova și să ajute 20.000 de tineri din mediul rural din Moldova să folosească oportunitățile educaționale și să dobândească abilități de management eficient al carierei. Pe termen mediu însă proiectul a dorit să testeze un program complex, bazat pe două mecanisme: de dezvoltare de abilități de formare a cadrelor didactice în domeniul orientării și consilierii în carieră precum și de dezvoltare de abilități de orientare în carieră pentru elevii de gimnaziu.

În cadrul proiectului cadrele didactice au participat la un program de formare acreditat de Ministerul Educației Naționale care a inclus o parte de formare teoretică, activități cu elevii și activități metodic-științifice. Temele aplicate la clasă au fost grupate în cinci module: „Autocunoaștere și dezvoltare personală”, „Explorarea carierei”, „Marketing personal”, „Planificarea și evoluția carierei”, „Viața personală șrupate în cinci module: „Autocunoaștere și dezvoltare personală”, „Explorarea carierei”, „- „Orientarea și consilierea în carieră – Ghidul profesorului”, respectiv „Orientarea și consilierea în carieră – Manualul elevului”.

Conceput ca program de dezvoltare de abilități de viață proiectul a vizat sate și orașe mici dintr-o regiune dezavantajată – regiunea Moldovei (Iași, Suceava, Botoșani, Vaslui, Bacău, Neamț, Galați și Vrancea). Pe lângă dificultățile economice - nivel economic scăzut, regiunea Moldovei fiind la aceea dată cea mai săracă regiune a Uniunii Europene (Krueger, 2009, p. 2), șomaj ridicat (Europe In Figures — Eurostat Yearbook, 2009) - cu care se confruntă tinerii din cele opt județe - importante sunt și cele care țin de anumite pattern-uri din familiile vizate. Plecarea la muncă peste hotare a părinților nu constituie doar un model pe care tinerii tind să îl adopte cu ușurință (Irimescu coord, Lupu, 2005, p. 17), ci și o dificultate în ceea ce privește asigurarea sprijinului și creșterea motivației pentru realizarea unor alegeri extrem de importante pentru viitorul acestora – fie educaționale, fie profesionale (Toth, Mun-

teanu, Bleahu, 2008, p. 32). În aceste condiții mulți tineri, în special din mediul rural, se găsesc în situația de a lua decizii și de a intra pe piața muncii fără o calificare, pe piața neagră sau să devină șomeri. Prin urmare premisa centrală a programului a fost aceea că dotarea tinerilor din grupuri dezavantajate cu informații și abilități de orientare în carieră îi va face mai competitivi pe piața muncii, inclusiv ca viitori antreprenori.

Proiectul a fost lansat în 2010, în contextul în care consilierea și orientarea în carieră era o temă relativ nouă în România^[1], iar numărul consilierilor școlari era foarte redus (doar 3.000 la nivel național în 2008, pentru aproximativ 3,3 milioane de elevi), majoritatea fiind localizați în orașe. Deși orientarea și consilierea în carieră se afla și sub umbrela activității profesorilor dirigenți, aceștia nu beneficiau de o formare în acest sens.

2. Metodologia de cercetare

2.1. Organizarea cercetării

Studiul de față se constituie într-o analiză a cursului „Orientarea și consilierea în carieră a tinerilor”, curs adresat cadrelor didactice cu funcția de diriginte și consilierilor școlari din cele opt județe ale Moldovei și implementat de Asociația Alternative Sociale în cadrul proiectului ACTIV în anii școlari 2011-2012 și 2012-2013.

Investigarea efectelor pe care proiectul ACTIV și programul de formare a cadrelor didactice desfășurat ca parte integrantă a acestui proiect a fost realizată cu ajutorul unei metodologii complexe, care a îmbinat informațiile cantitative cu cele calitative obținute de la cadre didactice, elevi și părinți pentru a permite atât conturarea unei imagini complete asupra subiectului supus analizei, cât și surprinderea nuanțelor, diferențelor de finețe în percepția acestui proiect.

a. Ancheta pe bază de chestionar a urmărit culegerea datelor cantitative care să permită analiza opiniilor cadrelor didactice și elevilor în ceea ce privește efectele programului de formare raportat la obiectivele

[1] Orientarea și consilierea în carieră au devenit parte a curriculei naționale în 1999, iar primele programe școlare au fost aprobate pentru anul școlar 2005-2006.

propuse, precum și evidențierea factorilor care influențează semnificativ atingerea obiectivelor, diferențiat pentru cele două categorii din cadrul populației țintă;

Cercetarea a utilizat următoarele instrumente: chestionar feedback elevi, chestionar feedback profesori, chestionar evaluare inițială profesori, chestionar evaluare finală profesori, chestionar online.

b. Ancheta pe bază de interviu a avut ca obiectiv culegerea informațiilor calitative de la cadre didactice, elevi și părinți pentru completarea imaginii globale furnizate de datele cantitative cu informații detaliate. Informații calitative au fost culese și de la formatori prin intermediul unui *focus-group* organizat cu aceștia la finalizarea activităților de formare, astfel încât să se poate valorifica și experiența acestora și feedback-ul pe care l-au primit de la cursanți.

c. Ancheta pe baza analizei produselor activității a vizat cadrele didactice. S-a efectuat analiza portofoliilor realizate pentru evaluarea finală a cursului.

3. Caracteristici ale participanților la studiu

3.1. Elevi

Chestionarul de feedback a fost administrat unui număr total de 1780 de elevi din 98 de clase (din 39 de școli) în care au fost desfășurate activități de orientare și consiliere în carieră de către cadrele didactice formate în cadrul proiectului ACTIV. Distribuția subiecților în lotul de elevi investigat a fost relativ uniformă raportat la toate cele 4 variabile considerate independente, aspect care va face posibile analizele comparative ulterioare între diferite grupe de elevi.

Acestui lot experimental de elevi de la care au fost culese informațiile cantitative i se adaugă cei 16 elevi (câte doi din fiecare județ) care au participat la ancheta pe bază de interviu și care au furnizat informații calitative destinate rafinării analizei realizate pe baza datelor numerice.

3.2. Cadre didactice

Evaluare inițială

Chestionarul de evaluare inițială a fost administrat tuturor cadrelor didactice înainte de participarea la activitățile de formare, rezultând 748 de chestionare valide, repartizate în funcție de județ și anul școlar în care a avut loc formarea conform reprezentării grafice următoare (fig. 1 – Cadrele didactice participante la evaluarea inițială):

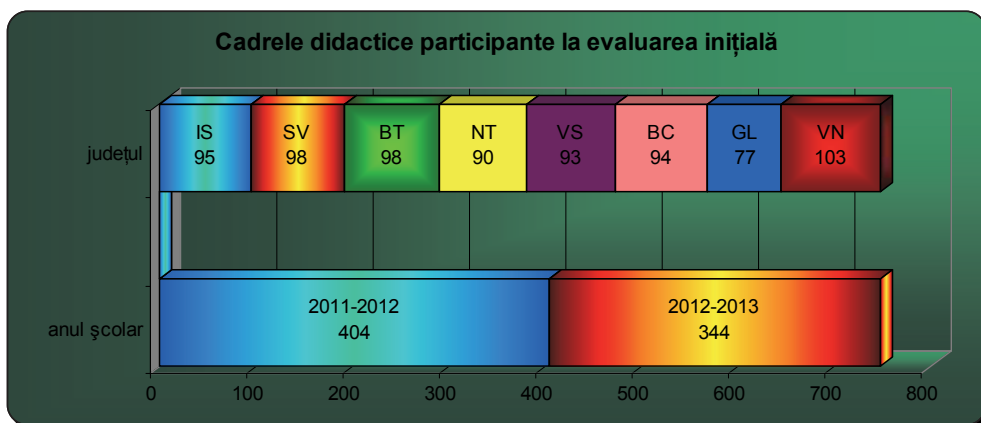

Fig. 1. Cadrele didactice participante la evaluarea inițială

Evaluare finală

Chestionarul de evaluare finală a fost de asemenea administrat tuturor cadrelor didactice după participarea la activitățile de formare, rezultând 533 de chestionare valide, repartizate în funcție de județ și anul școlar în care a avut loc formarea conform reprezentării grafice următoare (fig.2 – Cadrele didactice participante la evaluarea finală):

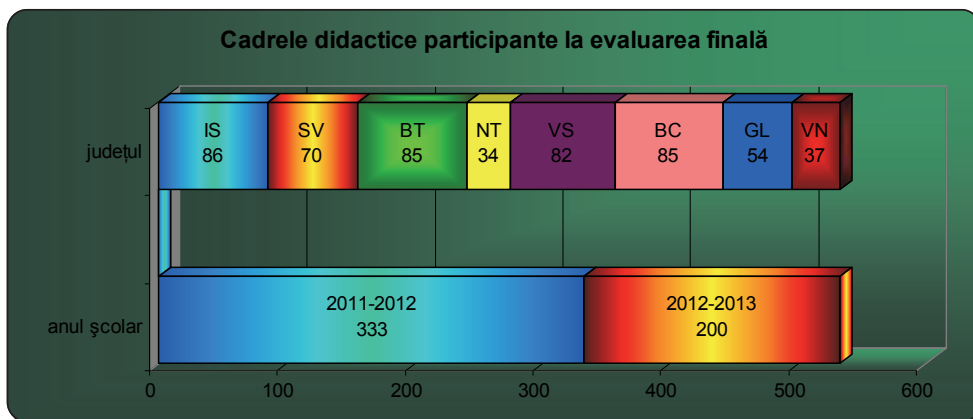

Fig. 2. Cadrele didactice participante la evaluarea finală

Sondaj online

Invitația de participare la sondajul online a fost trimisă de asemenea tuturor participanților la activitățile de formare, fiind înregistrate 327 răspunsuri valide, repartizate în funcție de județ și anul școlar în care a avut loc formarea conform reprezentării grafice următoare (fig. 3 – Cadrele didactice participante la sondajul online):

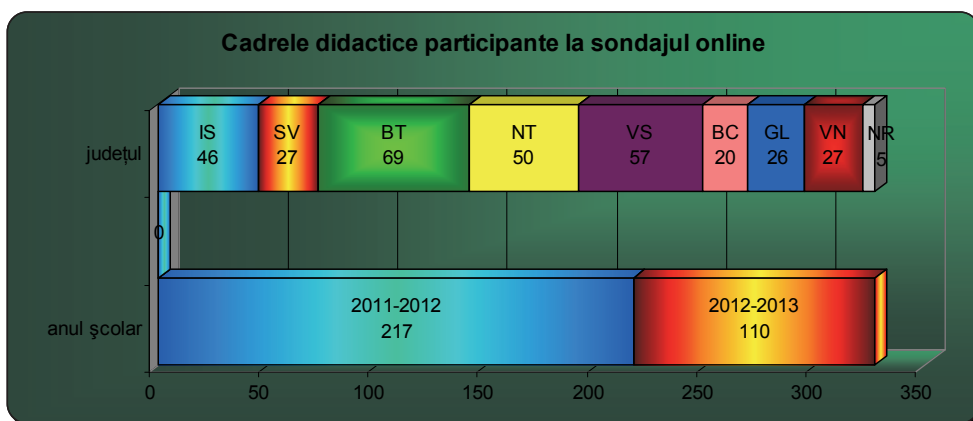

Fig. 3. Cadrele didactice participante la sondajul online

Raportul de feedback

Pentru realizarea raportului de feedback s-a intenționat de asemenea investigarea directă sau online a tuturor cadrelor didactice care au participat la activitatea de formare, fiind obținute 405 răspunsuri valide.

Lotul de subiecți chestionat respectă caracteristicile populației avute în vedere (857 cadre didactice, beneficiare de formare) în ceea ce privește statutul didactic, genul, gradul didactic, clasa la care erau diriginți la momentul implementării activităților de orientare și consiliere în carieră și județul, iar distribuția în ceea ce privește anul școlar este una relativ uniformă.

Acestui lot experimental de cadre didactice de la care au fost culese informațiile cantitative i se adaugă cei 16 profesori (câte doi din fiecare județ) care au participat la ancheta pe bază de interviu și au furnizat informații calitative destinate rafinării analizei realizate pe baza datelor numerice.

3.3. Părinți

Părinții nu reprezintă în mod direct un grup țintă al proiectului ACTIV, iar implicarea acestora în activitățile de consiliere în carieră în cadrul proiectului a fost limitată. Totuși am optat pentru realizarea a 16 interviuri (câte două în fiecare județ) cu părinții elevilor implicați în activitățile din cadrul proiectului pentru a cunoaște opțiunile parentale referitoare la activitățile de orientare și consiliere în carieră desfășurate în instituțiile școlare și evaluarea acestora.

3.4. Formatori

Deși formatorii nu fac parte din grupul țintă al proiectului, experiența lor directă în activitățile desfășurate în cadrul proiectului, relaționarea directă cu profesorii formați și feedback-ul primit de la aceste cadre didactice în cadrul activităților formale sau pe diferite canale informale contribuie la cristalizarea unei imagini relevante asupra programului de formare și proiectului ACTIV. Ca atare, 16 dintre formatorii implicați în acest program de formare au participat la un focus-

group care să permită valorificarea experienței lor și a informațiilor pe care le au despre programul de formare.

4. Concluzia, cu implicațiile și aplicațiile rezultatelor

4.1 Necesitatea programului

Formarea diriginților și consilierilor școlari în domeniul orientării și consilierii în carieră se impunea în contextul în care 52procente dintre cadrele didactice implicate în proiect nu au participat niciodată la un astfel de curs iar alte 30 procente au participat la un curs în acest domeniu în urmă cu mai mult de trei ani. Ca urmare a acestei participări deficitare a cadrelor didactice la formarea continuă în acest domeniu, o mare parte dintre ei aveau înaintea începerii cursului dificultăți evidente în ceea ce privește definirea conceptelor specifice acestei arii tematice (definirea carierei sau descrierea etapelor în alegerea carierei se făcea pe baza simțului comun sau reflectând confuzii terminologice). Chiar și sfera așteptărilor față de cursul propus cuprindea expectanțe cu privire la soluții pentru problemele uzuale la clasă (în această categorie sunt incluse răspunsuri referitoare la strategii didactice, comunicarea cu elevii, realizarea evaluării etc.), argumentând din nou existența unor confuzii terminologice în ceea ce privește orientarea și consilierea în carieră, această activitate specifică fiind confundată cu activitatea generală orientare și consiliere.

Necesitatea programului de formare în orientarea și consilierea în carieră a tinerilor este reflectată și de observațiile realizate de formatori. Focus-group-ul realizat cu aceștia pune în evidență aspecte referitoare la faptul că: „profesorul diriginte nu este pregătit să țină ora de dirigenție [...] rareori se pregătește ora de dirigenție așa cum se pregătește ora de specialitate, la disciplina pe care o predai”, „programul de formare a suplinit un gol care există în sistemul de învățământ, [...] de aceea eu pledez pentru extinderea grupului țintă și la diriginții din mediul urban”, „profesorii, dacă o să-i întrebați, spun că cea mai grea oră este cea de dirigenție pentru că tematica este foarte largă, mulți nu vor să intre pe un teren pe care nu îl stăpânesc neapărat [...] iar acum copiii văd că se pot face și altfel de ore”.

4.2 Activități desfășurate

Proiectul ACTIV a facilitat dezvoltarea competențelor de orientare și consiliere în carieră a 857 de cadre didactice cu funcție de diriginte sau consilier școlar, iar la activitățile de orientare și consiliere în carieră desfășurate de aceste cadre didactice au participat peste 30.000 de elevi, 19.000 de părinți, 6.700 de profesori în afara celor formați și 4.000 de alți specialiști.

În ceea ce privește tematica abordată în activitățile concrete de orientare și consiliere în carieră, implementarea la clasă a temelor propuse prin programul de formare a fost realizată diferențiat, fiind pus un mai mare accent pe temele referitoare la auto-cunoaștere și dezvoltare personală, respectiv explorarea carierei, o importanță mai redusă fiind acordată implementării temelor referitoare la marketingul personal. Formatorii pun în evidență o altă posibilă explicație a implementării mai reduse la clasă a activităților referitoare la marketingul personal, explicație care face referire la competențele mai reduse ale cadrelor didactice în această arie: „profesorii se află cumva într-un borcan de sticlă, așa într-o cupolă, noi nu aplicăm pentru un job [...], nu suntem prezenți la interviu, nu facem interviu, nu parcurgem tot procesul prin care trece de obicei un tânăr care se angajează [...], nu știm să ne punem în valoare la un interviu, nu știm să ne construim o scrisoare de intenție care să ne pună în valoare și chiar a fost un exercițiu interesant pentru profesorii care au fost formați”. Ca atare, implementarea mai redusă a unor tematici poate fi cauzată de faptul că profesorii/consilierii școlari stăpânesc mai puțin respectivele subiecte, aspect care ar putea argumenta necesitatea aprofundării formării cadrelor didactice prin module specifice.

Aproape toate cadrele didactice au implementat la clasă cel puțin cinci activități practice, majoritatea realizând între cinci și zece activități.

În ceea ce privește tipurile de activități realizate de cadrele didactice, analiza portofoliilor relevă faptul că marea majoritate a activităților implementate au fost activități concrete de orientare și consiliere în carieră a tinerilor (aproape trei pătrimi din activitățile desfășurate). În același timp a fost acordată o atenție destul de mare activităților meto-

dico-științifice care să abiliteze cât mai mulți colegi în utilizarea chiar și secvențială a anumitor metode, tehnici, instrumente la care au avut acces formabilii.

Selecția temelor implementate în activitățile concrete de orientare și consiliere în carieră a elevilor a fost realizată având în vedere criteriul utilității, contribuției la dezvoltarea competențelor propuse, importanței pentru elevi și interesului din partea acestora, cu o frecvență mai mică fiind prezentă și selecția temelor în funcție de ușurința în aplicare.

4.3 Evaluarea generală a programului de formare

Principalele argumente ale cadrelor didactice în favoarea programului de formare fac referire la materialele furnizate („Orientarea și consilierea în carieră - Ghidul profesorului” și „Orientarea și consilierea în carieră - Manualul elevului”^[1]), la activitățile practice realizate, formatorii și calitatea suportului teoretic.

Evaluarea constant bună a Manualului elevului ca principal punct forte al proiectului ACTIV este o temă centrală abordată de toți cei implicați în acest proiect în cadrul interviurilor / focus-group-ului: „vreau să vă spun că diriginții au fost în primul rând fascinați de manual [...] informația este pe înțelesul elevilor, este simplă, directă, exactă, ușor de înțeles, cu desene” (formator), „manualul s-a dovedit a fi foarte util, foarte structurat, mi-a plăcut faptul că a fost pe înțelesul copiilor, a conținut și fișe practice, materiale vizuale” (cadru didactic), „are informațiile importante, nu are lucruri care să nu fie legate de temă; exact ce ne trebuie nouă, e din punct de vedere al unui elev, nu de la profesori” (elev), „exercițiile din manual mi-au plăcut mult, sunt îndrumătoare, mi-au oferit și mie mai multe idei în dezvoltarea profesională a copilului meu” (părinte). Participanții la cursuri au evaluat pozitiv și lucrarea „Orientarea și consilierea în carieră - Ghidul profesorului”: „mi-a plăcut faptul că a conținut toate temele de care am avut nevoie pentru a desfășura activitățile de orientare în carieră, partea de început în care mi s-a explicat definiția carierei, principii, tipuri de activități, teme”.

[1] Cele 2 lucrări pot fi descărcate gratuit de pe adresa http://www.alternativesociale.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=240:orientare-in-carier&catid=45:publicatii

Formatorii au apreciat modul de organizare al echipelor de formare: „mi-a plăcut foarte mult ideea de a lucra patru oameni diferiți cu aceeași grupă [...], pentru că a existat o unitate în abordare, dar și diversitate în felul de a lucra efectiv cu oamenii [...], fiecare și-a pus amprenta și a gândit într-o anumită manieră”, „profesorii au apreciat foarte mult lucrul acesta”, „au fost foarte încântați”.

Evaluarea punctelor slabe este extrem de eterogenă, reflectând complexitatea criteriilor de evaluare. Singurul punct slab menționat cu o frecvență ceva mai mare este posibilitatea redusă a schimbului de experiență cu ceilalți diriginți. Analiza comparativă a frecvențelor de răspuns relevă faptul că respondenților le-a fost mult mai ușor să identifice punctele tari ale programului de formare comparativ cu punctele slabe ale acestuia, aspect care subliniază evaluarea de ansamblu pozitivă pe care cadrele didactice o realizează asupra programului de formare.

Evaluarea programului de formare de către cadrele didactice este de nivel „bine” spre „foarte bine”, atât ca evaluare de ansamblu, cât și în ceea ce privește evaluările secvențiale ale cunoașterii și respectiv atingerii obiectivelor, suportului teoretic și respectiv aplicațiilor practice.

În ceea ce privește evaluarea raportului dintre inputul teoretic și aplicațiile practice, marea majoritate a cadrelor didactice evaluează acest raport ca fiind optim, aspect care accentuează evaluarea pozitivă a programului de formare și a modului în care a fost acesta organizat și implementat, confirmând totodată posibilitatea implementării ulterioare a acestui curs fără a modifica raportul dintre teorie și aplicațiile practice. Necesitatea complementarității dintre teorie și practică este reflectată și în ceea ce privește viziunea formatorilor, experiența directă a acestora în cadrul activităților de formare determinându-i să afirme în cadrul focus-group-ului că „din punctul meu de vedere, aplicațiile sunt importante, că teoria o citim cu toții, ne facem temele acasă, dar concret când faci o activitate este cu totul altfel și-ți vin ideile altfel; aș păstra tot suportul de curs...”.

Deși majoritatea respondenților consideră că timpul alocat formării a fost optim prin raportare la obiectivele propuse, aproape 15 procente dintre cei care s-au pronunțat în această privință consideră că timpul alocat a fost prea mic.

Imaginea pozitivă a cadrelor didactice față de programul de formare este confirmată de evaluarea numerică a activităților de formare pe care au realizat-o utilizând scala de evaluare de tip școlar 1-10, larga majoritate a respondenților acordând note de 9 și 10 programului de formare, evaluarea medie având valoarea de 9,64.

În ceea ce privește momentele de maxim interes ale formării față în față, atenția respondenților s-a concentrat în mod evident asupra activităților practice desfășurate sub diferite forme: ateliere de lucru, lucru pe grupe, aplicații practice, jocuri de rol, exerciții interactive sau exerciții de energizare, aproximativ jumătate dintre răspunsurile valide făcând referire directă la aceste activități practice, în timp ce aproximativ 15 procente dintre cadrele didactice precizează că „toate” momentele au fost interesante. Această modalitate de raportare la formarea față în față este consonantă cu identificarea momentelor mai puțin atractive și interesante ale formării, cea mai mare parte a respondenților precizând explicit faptul că nu a existat niciun moment neinteresant pe parcursul formării (este totuși de reținut tendința unor cadre didactice de a prefera în mod deosebit de activitățile practice).

Evaluarea generală realizată de elevi în ceea ce privește activitățile de consiliere și orientare în carieră la care au participat este centrată pe utilitate, atractivitate și adaptare la potențialul acestora. Un semn pozitiv este și frecvența relativ mare a categoriei de răspuns „am înțeles că trebuie să mă gândesc serios la carieră”, acesta fiind un deziderat pe termen lung al activităților de consiliere și orientare în carieră. Principalul aspect negativ menționat de elevi în ceea ce privește activitățile de consiliere și orientare în carieră la care au participat este faptul că „este prea devreme să se gândească la cariera lor”. Evaluarea pozitivă a elevilor asupra activităților de orientare și consiliere în carieră pe care le-au desfășurat este confirmată de faptul că identificarea aspectelor negative (non-răspunsuri aproximativ 50 procente) a fost mult mai dificilă pentru elevi decât identificarea aspectelor pozitive (non-răspunsuri aproximativ 10procente), fiind astfel evident faptul că elevii au identificat mai multe calități decât defecte în ceea ce privește activitățile de consiliere și orientare în carieră la care au participat.

Evaluarea specifică a elevilor asupra activităților de consiliere și orientare în carieră la care au participat este una bună, atât în ceea ce

privește evaluarea globală, cât și diferențiat, în ceea ce privește calitatea materialelor cu care au lucrat și activitățile practice realizate. Totuși, evaluarea materialelor este mai bună decât evaluarea activităților practice, fiind confirmată imaginea pozitivă asupra calității materialelor puse la dispoziția elevilor pentru activitățile de consiliere și orientare în carieră, noutatea și caracterul inovativ al Manualului elevului. Evaluarea activităților de consiliere și orientare în carieră este mai bună în cazul fetelor comparativ cu băieții. Evaluarea activităților de consiliere și orientare în carieră este mai bună în cazul elevilor care au început activitățile în anul școlar 2011-2012 comparativ cu cei care au început activitățile în anul școlar 2012-2013.

Această evaluare pozitivă este confirmată de elevi și în cadrul interviurilor, aceștia afirmând că activitățile „au fost foarte interesante, nu știam ce vreau să fac privitor la carieră și activitățile m-au ajutat să înțeleg mai bine...”, „mi-au plăcut mult, ne-au ajutat și pe mine și pe colegii mei”, „a fost ceva nou pentru noi, ca metodă de predare”, „câteodată chiar am aflat lucruri noi despre mine [...] și unele lucruri m-au impresionat”, „activitățile desfășurate au fost interesante, utile, diferite de cele de până în prezent; cu toții am fost implicați, a existat o atmosferă plăcută și antrenantă” etc.

Majoritatea părinților intervievați erau la curent cu activitățile de orientare și consiliere în carieră, indiferent dacă au participat sau nu la astfel de activități. Interviurile relevă faptul că imaginea despre aceste activități este una predominant pozitivă („mi se pare că nu au fost constrânși, ca la altă disciplină; aici nu se pun note, nu sunt constrânși, răspund de plăcere, sunt activi, sunt interesați”). În opinia acestora însă rolul cadrelor didactice este foarte important („sunt părinți care merg la câmp de dimineața și nu își văd copiii decât foarte puțin seara; vă dați seama că nu are timp să îl întrebe ce face și ce vrea să devină când o să se facă mare”).

4.4 Eficiența programului de formare

Evaluările realizate de cadrele didactice confirmă un grad ridicat spre foarte ridicat al atingerii obiectivelor generale și specifice ale programului de formare, cu accent pe obiectivele specifice, fapt care con-

firmă calitatea superioară a programului de formare în ceea ce îi privește pe beneficiarii primari ai acestui program, cadrele didactice.

Această viziune pozitivă asupra eficienței formării este confirmată de analiza realizată de formatori, în cadrul focus-group-ului fiind menționate ca efecte creșterea numărului activităților de orientare și consiliere în carieră desfășurate („a crescut cu siguranță numărul activităților derulate de profesorii diriginți cu elevii și părinții în domeniul consilierii și orientării în carieră”), dar și creșterea calității acestor activități prin realizarea unei schimbări atitudinale („dirigintele era persoana aceea care îți motivează absențele, vede dacă ai fost sau nu ai fost, te întreabă dacă ai o problemă sau n-ai; acum într-adevăr au învățat să lucreze la un material, să gândească o activitate”). Poate cea mai relevantă precizare realizată de formatori este cea referitoare la formarea competențelor metodologice ale cadrelor didactice prin intermediul acestui program de formare: „eu am observat că participanții și-au însușit un algoritm de lucru; cred că a fost prima oară când au văzut cum se abordează o temă de diriginție de la A la Z: cu rigurozitate, cu materiale, cu exemple și cred că acesta a fost cel mai mare beneficiu pentru formabili”.

Formarea competențelor propuse de către programul de formare fost realizată, în evaluarea cadrelor didactice, în „mare” spre „foarte mare” măsură, confirmând astfel eficiența metodologiei de formare și impactul pozitiv pe care formarea îl are asupra dezvoltării competențelor cadrelor didactice de implementare a activităților de orientare și consiliere în carieră. Evaluarea mai bună a formării competențelor de comunicare este rezultatul direct al metodologiei de formare utilizate, care pune accent pe comunicare, colaborare, interactivitate, contribuind astfel direct la dezvoltarea competențelor de comunicare și relaționare ale participanților. Programul de formare este la fel de eficient în cazul profesorilor diriginți cât și în cazul consilierilor școlari.

Gradul de formare a competențelor propuse este relativ independent de parcurgerea în trecut a unui curs de formare în acest domeniu (doar evaluarea formării competențelor de comunicare fiind evaluată mai bine de cadrele didactice care au mai participat în trecut la un astfel de curs), de gen, experiența ca didactică și experiența ca diriginte, gradul didactic și clasa la care au implementat activitățile, confirmând astfel un

grad ridicat al formării competențelor la toate categoriile de cadre didactice formate și posibilitatea ulterioară de a utiliza acest program de formare fără necesitatea de adaptare la anumite particularități specifice ale formabililor.

Formarea competențelor generale și specifice ale elevilor prin implicarea acestora în activitățile de orientare și consiliere în carieră este evaluată de elevi la nivelul „bine”.

Analiza comparativă a evaluării formării competențelor generale relevă faptul că formarea abilităților antreprenoriale, redactarea elementelor de prezentare personală și cunoașterea schimbărilor care pot apărea pe parcursul vieții profesionale sunt evaluate la un nivel mai redus comparativ cu celelalte competențe generale (deși sunt evaluate la un nivel mediu spre bun), aceste competențe generale fiind corespunzătoare Modulului III (Marketing personal) și Modulului IV (Planificarea și evoluția carierei), module despre care elevii afirmă că au fost cel mai puțin implementate în practică.

Evaluările realizate de elevi asupra formării competențelor generale argumentează faptul că formarea acestor competențe este influențată de numărul activităților de orientare și consiliere în carieră la care elevul participă și care au ca scop formarea acelor competențe. Această evaluare confirmă necesitatea implementării tuturor activităților propuse prin metodologia elaborată în cadrul proiectului ACTIV în orientarea și consilierea în carieră a tinerilor, selecția doar a unor anumite activități corespunzătoare unor teme influențând și măsura în care se formează competențele generale propuse.

Analiza comparativă a evaluării formării competențelor specifice relevă faptul că elevii realizează evaluări ceva mai moderate în ceea ce privește competențele referitoare la elemente concrete (inteligenta emoțională și interesele profesionale) și o evaluare mai pozitivă a competențelor referitoare la elemente mai abstracte (motivația pentru învățare la materiile considerate relevante). Faptul că elevii consideră că cea mai puternic formată competență specifică este creșterea motivației pentru învățare la materiile considerate relevante pentru meseria aleasă argumentează existența unui efect al programului de formare în ceea ce privește creșterea performanțelor școlare ale elevilor.

Formarea competențelor generale și specifice ale elevilor este mai accentuată în cazul fetelor comparativ cu băieții (ca o reflectare a implicării diferențiate în realizarea activităților, implicare semnificativ mai mare în cazul fetelor), respectiv mai accentuată în cazul elevilor care au început activitățile în anul școlar 2011-2012 (formarea competențelor generale și specifice ale elevilor este un proces continuu, de durată, fiind mai bine realizată cu cât intervalul de timp avut la dispoziție pentru implementarea activităților de orientare și consiliere în carieră a fost mai mare și numărul activităților la care copilul a participat a fost mai mare). Formarea competențelor specifice este mai bună în cazul implementării activităților de către consilierii școlari (formarea inițială a consilierilor școlari în domeniul orientării și consilierii în carieră explicând aceste rezultate). Activitățile de orientare și consiliere în carieră propuse prin proiectul ACTIV contribuie în mod similar la formarea competențelor generale și specifice independent de clasa la care începe implementarea activităților (în cadrul studiilor gimnaziale). Activitățile propuse sunt adecvate nivelului ontogenetic, al dezvoltării limbajului și a competențelor sociale specific elevilor de clasele V-VIII și nu necesită adaptare suplimentară pentru implementarea la un anumit nivel de școlarizare.

Formarea a fost eficientă în ceea ce privește conceptualizarea adecvată a activității de orientare și consiliere în carieră de către cadrele didactice, marea majoritate a acestora fiind în măsură la finalul formării față în față să conceptualizeze adecvat această latură a activității lor profesionale. Aproximativ 80 procente dintre răspunsuri au făcut referire la delimitările conceptuale în definirea teoretică a termenului și la modul concret în care cadrele didactice înțeleg să realizeze orientarea și consilierea în carieră (sprijin pentru alegere, pregătirea tinerilor pentru alegere, facilitarea autocunoașterii, informarea elevilor), argumentând centrarea formării atât pe un input teoretic (important pentru cadrele didactice mai ales în contextul în care activitatea lor profesională presupune delimitări conceptuale clare, care pot fi realizate doar prin definiții teoretice ale conceptelor utilizate), dar și pe înțelegerea acestor conceptualizări specifice, pe integrarea acestor concepte în universul cognitiv al cadrelor didactice. Parcurgerea întregii metodologii de către cadrele didactice, analiza tuturor informațiilor

disponibile și alegerea temelor care au fost abordate cu elevii în cunoștință de cauză, având în minte imaginea de ansamblu în care sunt integrate elementele individuale sunt confirmate de faptul că temele pe care cadrele didactice și le amintesc cu cea mai mare ușurință fac referire atât la modulele pe care le-au aplicat mai frecvent (imaginea de sine, programul zilnic și timpul liber), cât și la module pe care le-au implementat mai puțin (scrisoarea de intenție, *curriculum vitae*, reorientarea și reconversia profesională). Tendința de a reține extremele este pusă în evidență de faptul că numărul mediu de răspunsuri ale cadrelor didactice în ceea ce privește temele pe care și le amintesc este cel mai mare în cazul modulului din care au fost implementate cele mai multe teme (modulul I) și respectiv modulului din care au fost implementate cele mai puține teme (modulul III).

4.5 Efecte indirecte ale programului de formare

Atitudinea globală a cadrelor didactice față de programul de formare este una de nivel „bine” cu tendințe spre „foarte bine”, confirmând astfel receptivitatea cadrelor didactice față de tema pusă în discuție și față de metodologia propusă pentru orientarea și consilierea în carieră a tinerilor. Se constituie astfel premisele pentru implementarea activităților practice propuse și pentru continuarea activităților după finalizarea proiectului. Această evaluare este independentă de statutul didactic, gen, participarea anterioară la programe de formare în domeniu, anul școlar în care a avut loc formarea, experiența didactică și de diriginte, gradul didactic și clasa la care a desfășurat activitățile practice. Analiza pe itemi a mediilor evaluărilor realizate de cadrele didactice în ceea ce privește atitudinea față de orientarea și consilierea în carieră nu relevă un pattern specific de condiționare a acestei atitudini, fiind vorba de o evaluare relativ omogenă. Singurul aspect asupra căruia se manifestă o evaluare mai rezervată este cel referitor la impactul pe care orientarea și consilierea în carieră îl are asupra tinerilor prin raportare la influența decisivă parentală, aspect care este evaluat la un nivel „mediu”.

Atitudinea elevilor față de orientarea și consilierea în carieră este pozitivă, corespunzătoare unui nivel ridicat al interesului acestor elevi față de implementarea în continuare a acestui tip de activități. Deși atitudinea elevilor față de orientarea și consilierea în carieră este una

favorabilă în cazul tuturor categoriilor de elevi, există și anumite manifestări particulare: atitudinea fetelor față de orientarea și consilierea în carieră este mai bună decât atitudinea băieților. Atitudinea față de orientarea și consilierea în carieră este mai bună în cazul elevilor care au început activitățile specifice acestui domeniu în anul școlar 2011-2012. Desfășurarea unui număr mai mare de activități într-un interval de timp mai mare are un rol benefic nu doar asupra formării competențelor elevilor, ci și asupra pozitivării atitudinii acestora față de orientarea și consilierea în carieră. Analiza pe itemi relevă o evaluare omogenă a tuturor aspectelor evaluate, o evaluare similară pentru toți itemii supuși analizei, aspect care pune în evidență atitudinea pozitivă față de toate aspectele implicate sau relaționate cu orientarea și consilierea în carieră.

Îmbunătățirea notelor pe care le iau elevii ca efect indirect al activităților de orientare și consiliere în carieră este explicată chiar de un elev în cadrul interviului „la școală mergem la fel, dar la ore cu toții am devenit mai atenți, notele și mediile fiind mai bune”. În opinia acestui elev, activitățile de orientare și consiliere în carieră stimulează interesul și motivația elevilor, iar rezultatele se văd inclusiv în notele și mediile obținute de aceștia, având astfel un impact semnificativ asupra motivației pentru parcurgerea întregului traseu educativ.

Analiza comparativă a atitudinii cadrelor didactice și elevilor față de orientarea și consilierea în carieră relevă existența unei atitudini pozitive a cadrelor didactice.

Expectanțele cadrelor didactice și ale elevilor referitoare la efectele indirecte ale programului de formare vizează îmbunătățirea comunicării în triada educativă profesor-elev-părinte, creșterea implicării părinților și a comunității, optimizarea relației școală-familie-comunitate și a atmosferei generale din școală. Aceste efecte sunt evaluate la nivel „mare” spre „foarte mare” de către cadrele didactice, respectiv la nivel „mediu” spre „mare” de către elevi.

Efectele indirecte evaluate cel mai bine de către cadrele didactice sunt cele care implică în mod direct profesorii (îmbunătățirea relațiilor și comunicării profesor-elev, respectiv profesor-părinte), iar evaluările cele mai rezervate sunt realizate în ceea ce privește efectele dependente de părinți (creșterea implicării părinților în activitatea școlară a copi-

ilor) sau de comunitatea locală (optimizarea implicării comunității în viața școlii). Evaluarea acestor efecte indirecte este independentă de statutul didactic, gen, anul școlar în care a avut loc evaluarea, experiența didactică, experiența de diriginte, gradul didactic și clasa la care s-au desfășurat activitățile.

Efectele indirecte evaluate cel mai bine de către elevi sunt cele care implică în mod direct elevii (îmbunătățirea comunicării elev-profesor, elev-părinte, elev-elev, chiar și îmbunătățirea notelor), în timp ce evaluările cele mai rezervate fac referire la comunitate (optimizarea implicării comunității în viața școlii și a interacțiunii școală-familie-comunitate) sau la relaționarea profesori-părinți. Expectanțele elevilor în ceea ce privește efectele indirecte ale programului de formare sunt independente de statutul didactic al persoanei care a implementat activitățile și de clasa la care sunt implementate aceste activități, confirmând astfel compatibilitatea programului de orientare și consiliere în carieră propus cu întregul ciclul gimnazial și posibilitatea implementării lui atât de către consilierii școlari, cât și de către diriginți. Totuși, expectanțele referitoare la îmbunătățirea comunicării elevi-profesori, respectiv elevi-părinți, dar și la creșterea prezenței la orele de curs sunt mai accentuate în cazul fetelor decât al băieților. Participarea elevilor la mai multe activități de orientare și consiliere în carieră într-un interval de timp mai mare este în măsură să accentueze semnificativ expectanțele elevilor față de îmbunătățirea relațiilor și comunicării elevi-profesori, elevi-elevi, optimizarea interacțiunii școală-familie-comunitate, optimizarea atmosferei generale din școală și creșterea prezenței elevilor la orele de curs.

5. Recomandări

Programul de formare s-a dovedit a fi necesar și util atât pentru cadrele didactice cât și pentru elevi, contribuind la formarea competențelor cadrelor didactice de a implementa la clasă activități de orientare și consiliere în carieră, la formarea competențelor elevilor de realizare informată a alegerilor privind cariera, dezvoltând o atitudine pozitivă a elevilor și cadrelor didactice asupra orientării și consilierii în carieră și având ca efecte indirecte îmbunătățirea comunicării în triada educativă

profesor-elev-părinte, creșterea implicării părinților și a comunității, optimizarea relației școală-familie-comunitate și a atmosferei generale din școală. Aceste efecte sunt în general independente de județul în care au fost implementate activitățile, argumentând astfel posibilitatea replicării la nivel național al proiectului ACTIV și implementarea programului de formare în celelalte zone ale țării concomitent cu continuarea activităților în județele din Moldova. Rezultatele obținute în cei doi ani de implementare a prezentei metodologii argumentează stabilirea unor standarde de performanță cel puțin similare cu cele propuse pentru activitățile desfășurate în Moldova, gradul de îndeplinire a indicatorilor de eficiență fiind foarte mare și eficiența metodologiei propuse fiind demonstrată.

Implementarea unor activități care să vizeze direct elevii sau chiar a unor activități care să vizeze părinții sau reprezentanții comunității locale în strategia ulterioară de orientare și consiliere în carieră este singura posibilitate de asigurare a unei eficiențe similare a activităților în ceea ce privește formarea competențelor specifice ale cadrelor didactice, elevilor și părinților. Având în vedere faptul că strategia utilizată s-a demonstrat a fi eficientă în ceea ce privește formarea de competențe de orientare și consiliere în carieră pentru cadrele didactice, considerăm că dezvoltarea unor strategii specifice de formare / dezvoltare a competențelor din domeniul orientării și consilierii în carieră în cazul elevilor și respectiv părinților ar putea avea efecte pozitive. Metodologia de desfășurare a unor activități directe cu elevii ar putea include elementele solicitate explicit de aceștia: observarea activității specialiștilor, necesitatea dialogului cu specialiștii în domeniu și realizarea de activități practice.

Având în vedere faptul că mulți dintre elevii cărora li se adresează activitățile de orientare și consiliere în carieră consideră că este prea devreme pentru ei pentru a avea preocupări referitoare la carieră, pentru eficientizarea activităților de consiliere și orientare în carieră se impune includerea în cadrul strategiei de consiliere a unor activități destinate explicit schimbării atitudinii elevilor asupra vârstei de la care trebuie să manifeste preocupări în ceea ce privește cariera. Astfel de activități trebuie realizate inclusiv cu părinții pentru ca influențele

educative asupra elevilor să fie coerente și mesajul transmis de familie să fie similar cu cel transmis în cadrul consilierii școlare privind cariera.

Acest deziderat de modificare a atitudinilor elevilor, părinților și cadrelor didactice poate fi facilitat prin organizarea unor evenimente publice – conferințe, mese rotunde, seminarii – la care să participe toți actorii sociali implicați în demersul de orientare și consiliere în carieră (inclusiv partenerii sociali – comunitatea locală, agenții economici etc.), evenimente prin intermediul cărora să se realizeze informarea în legătură cu rezultatele obținute prin implementarea proiectului ACTIV și să fie realizată sensibilizarea privind necesitatea orientării și consilierii în carieră și importanța implementării acestor activități cel puțin de la nivelul clasei a V-a, continuarea acestor activități pe tot parcursul studiilor fiind în măsură să faciliteze alegeri profesionale adecvate și integrarea socio-profesională de succes. Prin intermediul acestor manifestări publice poate fi realizată de asemenea și informarea actorilor sociali interesați asupra disponibilității materialelor resursă – principalul punct forte al proiectului ACTIV, a modului în care fiecare elev, cadru didactic sau părinte poate intra în posesia acestor materiale („Orientarea și consilierea în carieră - Ghidul profesorului” și „Orientarea și consilierea în carieră - Manualul elevului”) și modul în care pot utiliza aceste materiale, asigurând astfel accesul la informații și facilitând utilizarea materialelor realizate în cadrul proiectului și după finalizarea acestuia.

Un alt aspect care trebuie luat în seamă în implementarea ulterioară a programelor de orientare și consiliere în carieră face referire la implementarea unor activități comune profesori – elevi – părinți - agenți economici - reprezentanți ai comunității locale – alți agenți sociali implicați, activități care pe de o parte ar sublinia tuturor acestor actori educaționali necesitatea interacțiunii, comunicării și colaborării pentru realizarea unui demers de calitate în orientarea și consilierea în carieră, iar pe de altă parte ar asigura implicarea directă a acestora și asumarea rolurilor specifice pe care fiecare le are în această activitate educațională complexă și de durată.

Bibliografie

1. Asociația Alternative Sociale (2013), Analiză privind efectele cursului „Orientarea și consilierea în carieră a tinerilor”, Iași, nepublicat.
2. Irimescu, G. (coord.), Lupu, A. (2005). Singur acasă! Studiu efectuat în zona iași asupra copiilor separați de unul sau ambii părinți prin plecarea acestora la muncă în străinătate, Iași.
3. Krueger, A. (2009). Narrowing Spread in Regional Gross Domestic Product, Eurostat.
4. Luca, C., Foca, L., Gulei, A.S., Brebuleț, S.D. (2012). Remigrația Copiilor Români, Asociația Alternative Sociale, Iași.
5. Pitea, M. (2013). Recenzie. Mecanisme funcționale ale economiei sociale, Revista de economie socială, Ed. Hamangiu, vol. III, nr. 1 din 2013, pp. 189 -191, București.
6. Toth, A., Munteanu, D., Bleahu, A. (2008). Analiză la nivel național asupra fenomenului copiilor rămași acasă prin plecarea părinților la muncă în străinătate, UNICEF și Alternative Sociale, București.
7. UNESCO (2002). Technical and Vocational Education and Training in the Twenty First Century
8. http://adevarul.ro/educatie/scoala/raport-abandonul-scolar-romania-crestere-precopie-toamna-scolile-raporteze-internet-absentele-1_519a744f053c7dd83fb5d4fc/index.html (1.12.2013).
9. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-CD-09-001/EN/KS-CD-09-001-EN.PDF (22.09.2010).
10. www.tvet.ro/Anexe/4.Anexe/PRAIprocente202009/PRAIprocente20NORDprocente20ESTprocente202009-2013.rar (1.12.2013).
11. http://www.collegeboard.com/prod_downloads/collegeed/collegeEd-create-college-going-culture.pdf (22.09.2010).

CAREER GUIDANCE, A PREMISE OF SUCCESS

Study regarding the effects of the career guidance and counseling activities for high-school student from Moldova region, Romania^[1]

Alexandru-Stelian Gulei^[2]

Liliana Foca^[3]

Silviu-Daniel Brebulet^[4]

Gabriel Acasandrei^[5]

Abstract

Between 2011-2013 over 850 teachers, 30.000 students and 19.000 parents benefitted from the activities of the project "Career Guidance" (ACTIV), a regional initiative which set out to develop, in the region of Moldova (Romania), particularly in schools from rural areas, the capacity of teachers and school counsellors for organizing career guidance and counselling activities. Part of one of Alternative Sociale Association's main fields of action, the project granted a special attention to students from underprivileged categories (students from families with a low economic status, from families affected by migration – children left behind, remigrant children, children with low school performance etc.). The backbone of the project is represented by training programs accredited by the Ministry of Education and by a manual for students and a guide for teachers distributed for free. The Study presented in this article concludes on the effects of these activities, detailing the perspective of the main parties involved: teachers, students and parents.

Keywords: *career guidance, rural areas, capacity development for teachers, capacity development for students, parents' involvement*

[1] The study was carried out within the project "ACTIV"/„Career Guidance" implemented by Alternative Sociale Association during the period 2010-2014 and financed by the Romanian-American Foundation.

[2] PhD student, "Alexandru Ioan Cuza" University, Iași, programs coordinator, Alternative Sociale Association, Iași, 0721408124, agulei@alternativesociale.ro.

[3] PhD student, Huddersfield University, Anglia, project coordinator, Alternative Sociale Association, Iași, tel. 0733.955.119, e-mail: lilianafoca@alternativesociale.ro.

[4] PhD student, Bucharest University, psychologist, County Center for Educational Resources and Assistance, Focșani, tel. 0745.351.319, e-mail: silviu_brebulet@yahoo.com.

[5] Social worker, Alternative Sociale Association, Iași, 24, Nicolina Road, bl.949, ground floor; tel. 0733.955.115, e-mail: gacasandrei@alternativesociale.ro.

1. The theme and the aim of the research

„Career guidance and counseling activities are widely accepted as efficient and effective methods for reducing the gap between the education system and the labor market, and also between school and society. They are means for assisting the youngster to take adequate and fair decisions regarding education, decisions that shall allow them to develop their potential and shall ease their access to job opportunities that are fit for their interests and abilities.” (UNESCO, 2002)

This article presents the results of a study carried out by the Alternative Sociale Association on the effects of a program that develops career counseling and guidance abilities for teachers and high-school students, implemented during the period 2010-2013.

The professional career guidance activity aims to achieve a harmonious development of the personality and to teach the necessary information, skills and habits for an efficient management of the personal career. Whereas the labor market is more and more flexible and dynamic, and the jobs that the students prepare for are in a permanent evolution and have an accelerated dynamics (work tasks increase and diversify, the complexity of necessary knowledge, skills and habits grows, new jobs appear while others disappear, etc.) the need to make independent decisions are also growing – the need to have more and more initiatives, motivation and flexibility in the context of a greater emphasis placed on the role of efficient communication and decision making abilities. For all of these, the students must be prepared since school, and in order for their preparation to be efficient and well adapted, the master teachers and the psycho-pedagogues teachers, being the main persons responsible for this educational component, must be, in their turn, continuously taught and trained. The program we refer to, has applied, within an economically disadvantaged population and region (Kruger, 2009, p. 2) affected by external migration and significant work mobility (Toth, Munteanu, Bleahu, 2008, p. III) some social economy principles that provide value to the individual, make his interests compatible with the general interests, develop his independence and in the same time encourage the voluntary and open participation in the program (Pitea, 2013, p. 190).

The project ACTIV has set out, on short term, to train and equip a number of 816 persons, teaching information, methodologies and instruments in order to provide career guidance and counseling to students living in the rural environment from eight counties of Moldova region and to help 20.000 young people from Moldova's rural environment learn how to use educational opportunities and acquire efficient careers management skills. But, on medium term, the project desires to test a complex program, based on two mechanisms: developing training skills abilities for teachers in the field of career guidance and counseling and also developing guidance skills for high school students.

Within the project, the teachers have participated in a training program that is certified by the Ministry of National Education and has included a theoretical training section, activities with the students and methodological-scientific activities. The themes that were applied in class were grouped in five modules: "Self-knowledge and personal development", "Exploring the career", "Personal marketing", "Career planning and evolution", "Personal life", grouped in five modules: "Self-knowledge and personal development", "Exploring the career", "Career guidance and counseling – the teacher's guide", and "Career guidance and counseling – the student's manual".

Conceived as a life skills development program, the project aimed villages and small cities from a disadvantaged region – the Moldova region (Iași, Suceava, Botoșani, Vaslui, Bacău, Neamț, Galați and Vrancea). Besides the economical difficulties – low economical level, the region of Moldova being at that time the poorest region of the European Union (Krueger, 2009, p. 2), high unemployment (Europe In Figures — Eurostat Yearbook, 2009) – faced by the young people living in eight counties –there are also issues concerning certain family patterns. The parents leaving the country to work represents not only a model that the young people tend to adopt easily (Irimescu coord, Lupu, 2005, p. 17), but it is also a difficulty when it comes to providing support and increasing the motivation of making extremely important choices for their future – either educational, or professional (Toth, Munteanu, Bleahu, 2008, p. 32). Given these facts, the young people, especially those from the rural environment, are found in the situation where they have to make decisions and step in the labor market without any qualifications, they work in the black market or they become unemploy-

ed. Therefore, the core assumption of the program was that, by providing information and career guidance skills to the disadvantaged young people, they will become more competitive on the labor market, including as future entrepreneurs.

The project was launched in 2010, in the context where career counseling and guidance was a relatively new subject in Romania^[1], and the number of school counselors was very small (only 3.000 at national level in 2008, for approx. 3,3 million students), most of them living in the cities. Although career guidance and counseling activities have existed also under the umbrella of the master professors, they did not have any specific training on this matter.

2. Research methodology

2.1. Research organization

This study represents an analysis of the course "Career guidance and counseling activities for young people", a course intended for master teachers and for school counselors from eight counties of Moldova and was implemented by the Alternative Sociale Association, within the project ACTIV, during the school years 2011-2012 and 2012-2013.

The investigation of the effects had by the ACTIV project and by the training program of the teachers carried out as an integrant part of this project was done with using a complex methodology that has mixed quantity information with quality information obtained from teachers, students and parents in order to allow outlining a complete image on the subject that is analyzed and also grasping the fine shades and differences in understanding this project.

a. *The questionnaire based investigation* had in view to collect quantity data that allows the analysis of the teachers' and students' opinions regarding the effects of the training program in comparison with the set out objectives, and also to emphasize the factors that significantly influence the objectives, differentiated for the two categories of the target population;

^[1] 6 Career guidance and counseling has become part of the national curriculum in 1999, and the first school programs were approved for the school year 2005-2006.

The research has used the following tools: feedback questionnaire for students, feedback questionnaire for teachers, first-time evaluation questionnaire for teachers, final evaluation questionnaire for teachers, online questionnaire.

b. *The interview based investigation* had the objective to collect quality information from teachers, students and parents in order to round up with detailed information the global image provided by the quantity data. Quality information was collected also from trainers through a *focus-group* organized with them at the end of the training activities so that their experience and the feedback received from the trainees could be capitalized.

c. *The investigation based on the analysis of the activity's products* aimed the teachers. The analysis of the portfolios was made for the final analysis of the course.

3. Characteristics of the study participants

3.1. Students

The feedback questionnaire was done on a total number of 1780 students from 98 classes (from 39 schools) where career guidance and counseling activities were carried out by teachers trained within the project ACTIV. The distribution of subjects within the group of students that was investigated was relatively uniform in comparison with all the 4 variables considered to be independent, fact that shall make the future comparative analysis possible between different student groups.

To this experimental group of students from which quantity information was collected, there were added 16 students (two from each county) who have participated in the interview based investigation and have provided quality information intended to refine the analysis carried out based on numeric data.

3.2. Teachers

Initial evaluation

The initial evaluation questionnaire included all the teachers before participating to training activities, thus resulting 748 valid question-

naires, distributed depending on the county and the took place, according to the following graphic representation (Image 1: Teachers who participated in the initial evaluation):

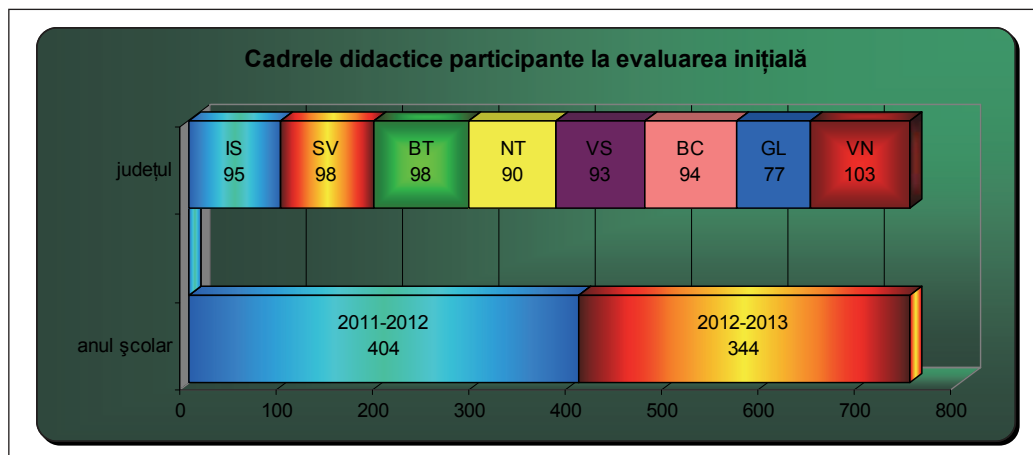

Image 1. Teachers who participated in the initial evaluation

Final evaluation

The final evaluation questionnaire was also done on all the teachers after they have participated in the training activities, thus resulting 533 valid questionnaires, distributed depending on the county and the school year when the training took place, according to the following graphic representation (image 2 – Teachers who participated in the final evaluation):

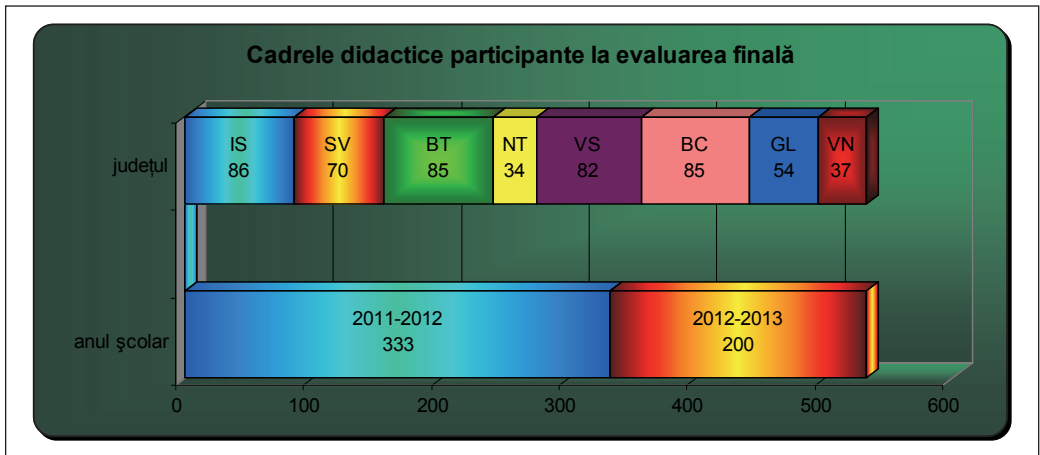

Image 2. Teachers who participated in the final evaluation

Online questionnaires

The invitation to participate in the online questionnaire was also sent to all the participants of the training activities, thus resulting 327 valid questionnaires, distributed depending on the county and the school year when the training took place according to the following graphic representation (Image 3 – Teachers who participated in the online questionnaire):

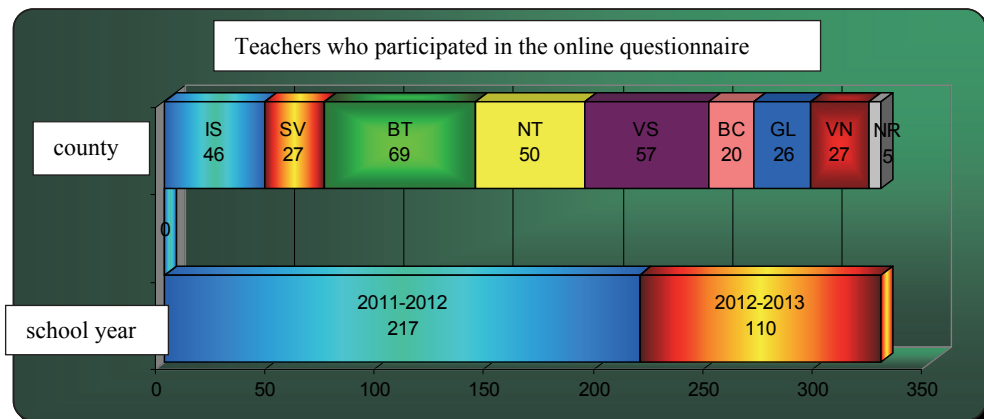

Image 3. Teachers who participated in the online questionnaire

Feedback report

For the making of the feedback report, the intention was also to investigate directly or online all the teachers who have participated in the training activity, thus obtaining 405 valid responses.

The group of questioned subjects respects the characteristics of the aimed population (857 teachers, training beneficiaries) regarding the teacher's status, gender, teacher's rank, the class where they work as master teachers when the career guidance and counseling activities are implemented and the county, while the distribution regarding the school year is relatively even.

To this experimental group of students that provided quantity information, there were added 16 students (two from each county) who have participated in the interview based investigation and have provided quality information intended to refine the analysis carried out based on the numeric data.

3.3. Parents

The parents do not directly represent a target group of the ACTIV project, and their involvement in the career counseling activities of the project was limited. Nevertheless, we have chosen to carry out 16 interviews (two in each county) with the parents of the students involved in the project's activities in order to find out the parental views regarding the career guidance and counseling activities carried out in the school institutions and their evaluation.

3.4. Trainers

Although the trainers are not part of the target group of the project, their direct experience in the activities carried out in the project, the direct relation with the trained teachers and the feedback received from these teachers within the formal activities or on different informal channels contribute to a focus-group that allows the capitalization of their experience and the information they have about the training program.

4. Conclusion, with the implications and the applications of the results

4.1 The necessity of the program

Training master teachers and school counselors in the field of career guidance and counseling was mandatory matter, in the context where 52% of the teachers involved in the project have never participated in such a course and other 30% have participated in a course in this field more than three years ago. As a consequence of this weak participation of the teachers to continuous training in this field, a great part of them had, before the start of the course, obvious difficulties related to defining the specific concepts of this theme area (the definition of the career or the description of the phases when choosing a career were made on common sense or reflecting terminological confusions). Even the area of expectations towards the proposed course contained expectancies regarding solutions for the usual problems encountered in class (in this category we include responses regarding teaching strategies, communication with the students, making the evaluation, etc.), providing again the argument that there are some terminology confusions related to career guidance and counseling, this specific activity being confused with the general activity of counseling and guidance.

The necessity of the training program in the career guidance and counseling of young people is reflected also by the observations made by the trainers. The focus-group they formed emphasizes the matters regarding the fact that: "the master teacher is not prepared to conduct the homeroom class [...] the class forum is rarely prepared as the specialized class is, for the subject one teaches", "the training program has supplied for an empty place that exists in the educational system, [...] this is the reason why I plead to extend the target group also to include master teachers from the urban environment", "the teachers, if you shall ask them, say that the most difficult class is the forum class because the theme is so wide, many of them do not want to step in a field they do not really master [...] and now the children see that it is possible to carry out different kind of classes".

4.2 The activities carried out

The project ACTIV has eased the development of skills in the field of career guidance and counseling for 857 teachers that also hold the master teacher or school counselor position, and over 30.000 students, 19.000 parents, 6.700 teachers, besides the trained ones and other 4.000 specialists have participated in the career guidance and counseling activities carried out by these teachers.

Regarding the theme approached within the concrete career guidance and counseling activities, the class implementation of the proposed themes through the training program was done differently, a greater emphasis was placed on the themes regarding self-knowledge and personal development, respectively career exploration, and a small importance was given to the implementation of the themes regarding personal marketing. The trainers emphasize another possible explanation for the reduced in-class implementation of the personal marketing activities, an explanation that refers to the fact that the teachers have lower competencies in this area: "the teachers are somehow in a glass jar, like in a dome, we do not apply for a job [...], we are present at the interview, we do not carry out the interview, we do not go through the entire process that a young person must go through when he gets a job [...], we do not know how to show our value during an interview, we do not know how to create a cover letter that shows our value and this was really an interesting exercise for the teachers who received training". Therefore, the low implementation of some themes can be caused by the fact that the teachers/school counselors do not master those subjects so well, subjects that could argue the need to refine the training of the teachers through specific modules.

Almost all the teachers have implemented in class at least five practical activities, most of them making between five and ten activities.

Regarding the types of activities carried out by the teachers, the analysis of the portfolios shows the fact that most of the implemented activities were concrete career guidance and counseling activities for young people (almost three quarters of the activities that were carried out). In the same time, quite a great attention was given to the methodological and scientific activities that entitle more colleagues to

use, even in a sequential way, certain methods, techniques and tools to which the trainees had access to.

The selection of themes implemented in the concrete activities of career guidance and counseling for students was done taking into consideration the utility criteria, the contribution to the development of the proposed skills, the importance given by the students and the interest from their part, while the selection of the themes depending on the easy application was less frequent.

4.3 The general evaluation of the training program

The main arguments of the teachers pleading for the training program refer to the provided materials ("Career guidance and counseling – the teacher's guide", "Career guidance and counseling – the student's manual"^[1]), to the practical activities carried out and to the quality of theoretical support.

The constant good evaluation of the Student's manual as being the main strength of the ACTIV project is a central theme that was approached by all the people involved in the project within the interviews/focus-group: "I would like to tell you that the master teachers were, first of all, fascinated with the manual [...] the information is provided according to the understanding of the students, it is simple, direct, accurate, easy to comprehend, it has drawings (trainer), "the manual proved to be very useful, very structured, I liked the fact that it talked down to the students, it contained also practical fiches and visual materials (teacher), "it has important information, it does not have information that are unrelated to the theme; it is exactly what we need, this is the point of view of a student, not of a professor" (student), "I liked the exercises contained in the manual very much, they are guiding, they offer me even more ideas for the professional development of my child" (parent). The participants in the training have also positively evaluated the work " ("Career guidance and counseling – the teacher's guide": "I liked the fact that it contains all the themes that I

^[1] The two studies can be downloaded free of charge visiting the following address: http://www.alternativesociale.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=240:orientare-in-carier&catid=45:publicatii

needed in order to carry out career guidance activities, and the first part where I was explained the definition of career, principles, types of activities, themes”.

The trainers have assessed the way in which the training themes were organized: “I liked very much the idea of four different people working with the same group [...], because there was unity in the approach, but also diversity in the way of working with the people [...], each of them left their mark and thought in a certain way”, “the teachers liked this very much”, “they were thrilled”.

The evaluation of the weakness is extremely heterogeneous, reflecting the complexity of the evaluation criteria. The only weakness mentioned more frequently is the low possibility to have experience exchanges with other master teachers. The comparative analysis of the response frequencies shows the fact that the respondents found it easier to identify the strengths of the training program in comparison with its weaknesses, fact that emphasizes the teachers' positive general evaluation of the training program.

The teachers' evaluation of the training program is “good” to “very good”, both as a general evaluation, and also with regards to the sequential evaluations of knowledge and objectives, theoretical support and practical applications.

Regarding the evaluation of the relation between theoretical input and practical applications, the great majority of teachers evaluates this relation as being adequate, fact that has emphasized the positive evaluation of the training program and of the way in which it was organized and implemented, confirming in the same time the possibility to have a future implementation of this training without modifying the relation between theory and practical applications. The necessity to have complementarity between theory and practice is reflected also in the view of the trainers, their direct experience within the training activities has determined them to state within the focus group the following: “from my point of view, the applications are important, we all read the theory, we do our homework, but it is completely different when you are actually carrying out an activity and the ideas start to come out; I would keep the entire course...”

Although most of the respondents consider that the time allocated to the training was sufficient in comparison with the set out objectives, almost 15 percent of the respondents have said that the allocated time was too short.

The positive image of the teachers regarding the training program was confirmed by the numeric evaluation of the training activities made using the school type evaluation scale 1 -10, and the great majority of the respondents graded the training program 9 and 10, the average evaluation was 9,64.

Regarding the moments of maximum interest of the face to face training, the attention of the respondents was obviously focused on the practical activities carried out under different forms: workshops, group work, practical applications, role playing, interactive exercises or energy exercises, approximately half of the valid responses directly referred to these practical activities, while approx. 15 percent of the teachers specify that "all" the moment were interesting. This way of relating to the face to face training is consistent with the identification of the training moments that are less attractive and interesting, the largest part of the respondents clearly specifying that there was not even one uninteresting moment during the training (it is useful to keep in mind though the tendency of some teachers to have a preference for practical activities).

The general evaluation carried out by the students with regards to the career guidance and counseling activities that they have participated in, focuses on utility, attractiveness and adaptability to their potential. A positive signal is also represented by the relatively high frequency of the answer "I have understood that I need to seriously think about my career", this being a long term desire of the career guidance and counseling activities. The main negative aspect that was mentioned by the students regarding the career guidance and counseling activities they have participated in, is that "it is too soon to think about their career". The students' positive evaluation of the career guidance and counseling activities they carried out is confirmed by the fact that the identification of negative aspects (non-responses - approximately 50 percent) was much more difficult for the students than the identification of the positive aspects (non-responses -

approximately 10 percent), emphasizing thus the fact that the students have identified more qualities than flaws related to the career guidance and counseling activities they have participated in.

The students' specific evaluation of the career guidance and counseling activities they participated in, is good, both from the view point of global evaluation and also from a differentiated perspective, regarding the quality of the materials they worked with and the practical activities they carried out. Despite all these, the evaluation of the materials is better than the evaluation of practical activities, having the confirmation of a positive image of the materials' quality made available to the students for career guidance and counseling activities, the novelty and the innovative features of the Student's manual. The evaluation of the career guidance and counseling activities is better in the case of girls in comparison with the boys. The evaluation of the career guidance and counseling activities is better in the case of students who have started activities in the school year 2011-2012 in comparison with those who started activities in the school year 2012-2013.

This positive evaluation is also confirmed by the students when responding to interviews, stating that the activities "were very interesting, I did not know what I wanted to do regarding my career and the activities helped me have a better understanding..." "I liked the activities a lot, they helped me and my colleagues..." "It was something new for us, in terms of teaching techniques", "Sometimes I found out new things about myself [...] and some of the things really impressed me", "The activities carried out were very interesting, useful, different from all the others until now; we were all involved, there was a pleasant and entertaining atmosphere".

Most interviewed parents were up to date with the career guidance and counseling activities, regardless they have participated or not in this kind of activities. The interviews are showing that the image of these activities is mainly positive ("I think that they were not constrained, as in other subject matters; here there are no grades, no constraints, the students answer with pleasure, they are active, they are interested"). But in their opinion the role of the teachers is very important ("there are parents who go to the field in the morning and

see their children only for a little while in the evening; you can imagine this parents do not have time to ask his child how is he doing and what does he want to become when he grows up”).

4.4 The efficiency of the training program

The assessments made by the teachers confirm a high to very high degree attainment of the training program's general and specific objectives, with an emphasis on specific objectives, fact that confirms the high quality of the training program with regards to the primary beneficiaries of this program, the teachers.

This positive vision on the training's efficiency is also confirmed by the analysis made by the trainers, as the focus-group mentioned, among effects, an increased number of career guidance and counseling activities that were carried out (“for sure there is a growth in the number of the activities carried out by the master teachers with students and parents in the field of career guidance and counseling”), but also the increased quality of these activities by making a change of attitude (“the master teacher is the person who cancels the absences, sees whether you were or you were not in class, asks if you have or don't have a problem; now they have really learned how to work a material, how to think an activity”. Maybe the most relevant specification made by the trainers was the one referring to the methodological skills of the teachers through this training program: “I have noticed that the participants learned a working algorithm; I think it was for the first time when they saw the way to approach a homeroom class theme from A to Z: rigorously, with materials and examples and I believe that this was the greatest benefit for the trainers”.

The process of teaching skills within the training program was achieved, according to the teachers, in a “large” to “a very large” extent, thus confirming the efficiency of the training methodology and the positive impact that the training has on the development of teacher skill for implementing career guidance and counseling activities. The better evaluation of the communication skills training is the direct result of the training methodology that was used, a methodology that places an emphasis on communication, collaboration, interactivity, thus directly

contributing to the development of the participants' communication and relation skills. The training program has the same efficiency for master teachers as it has for school counselors.

The extent in which the proposed skills are being taught is relatively not dependent on a previous training in this field (only the evaluation of the communication skills training was better assessed by the teachers who had previously participated to such training), on gender, the experience as teacher and the experience as master teacher, the teacher qualification and the class where they have implemented the activities, thus confirming the future possibility of using this training program without being necessary to adapt to certain particularities that are specific for trainees only.

The training of the students' general and specific skills by involving them in career guidance and counseling activities received the grade "good" from the students.

The comparative analysis of the general skills training evaluation shows that learning entrepreneurial skills, composing the personal presentation elements and knowing the changes that might appear during professional life are given a smaller grade in comparison with other general skills (although they are graded average to good), these general skills corresponding to Module III (Personal marketing) and Module IV (Career planning and evolution), modules that had the smallest practical implementation, in the students' opinion.

The grades given by the students to the general skills training argue the fact that the teaching of these skills is influenced by the number of career guidance and counseling activities to which the student participates in and aim to teach these skills. This assessment confirms the need to implement all the proposed activities through the methodology that was drafted in the project ACTIV for career guidance and counseling activities provided for the young people, the selection of only some activities correspondent to some themes having an influence also on the extent in which the proposed general skills are formed.

The comparative analysis of the specific skills training assessment shows that the students evaluate as moderate the skills regarding certain concrete elements (emotional intelligence and professional interests) and have a more positive evaluation on the skills regarding

the more abstract elements (the motivation to learn the subjects considered to be relevant). The fact that the students believe that the strongest specific skill they have formed is the increased motivation to learn the subjects considered to be relevant for the chosen profession, show that there is an effect of the training program with regards to the increase of the students' school activity.

The students' training of general and specific skills had more success among the girls in comparison with the boys (as a an image of the differentiated involvement in carrying out the activities, the girls having a more significant involvement), and among the students who started school in 2011-2012 (the training of the students' general and specific activities is a continuous, long term process, having more success as the time frame for implementing the career guidance and counseling activities was greater and the number of the activities where the child has participated was bigger). The training of the specific skills was better when the activities were implemented by school counselors (the initial training of the school counselors in the field of career guidance and counseling proposed by the ACTIV projects contributes in a similar way to the training of general and specific skills, not depending on the class where the implementation of the activities commences (within high school classes). The proposed activities are adequate for the ontogenetic level, the level of language and social skills development that is specific for the students from the 5th to the 8th grades and does not require any additional adaptation for implementing a certain education level.

The training was efficient with regards to the adequate conceptualization of career guidance and counseling activities made by the teachers, the great majority of them being able to adequately conceptualize this part of their professional activity at the end of the live training. Approximately 80 percent of the responses referred to the conceptual limits between the theoretical definition of the term and the concrete way in which the teachers understand to carry out career guidance and counseling activities (supporting the choices, preparing the young people for the choice making, easing self-knowledge, informing the students), arguing that, by focusing the training on both theoretical input (important for the teachers especially in the context

where their professional activity implies clear conceptual limits that can be drawn only through theoretical definitions of the used concepts), but also on the understanding of these specific conceptualizations, on integrating these concepts in the cognitive universe of the teachers. The teachers having read the entire methodology, having made the analysis of all the available information and having chosen the themes that were consciously approached with the students, having in mind the global image that integrates individual elements, are confirmed by the fact that the themes most easily remembered by the teachers refer both to the modules they have applied more frequently (self image, daily program and free time) and also to the modules less implemented (cover letter, curriculum vitae, professional re-orientation and reconversion).

The tendency to remember the extremes is emphasized by the fact that, the average number of answers given by the teachers regarding the themes they remember, is the greatest for the module with the most implemented themes (module I) and the module with the smallest number of implemented themes (module III).

4.5 Indirect effects of the training program

The general attitude of the teachers towards the training program is a "good" to "very good", thus confirming the receptiveness of the teachers towards the discussed theme and the proposed methodology for the career guidance and counseling of young people. In this way we have the background for implementing the practical activities proposed and for continuing the activities after the project ends. This evaluation is independent of the teacher's status, gender, previous participation to training programs in the field, the school year when the training was delivered, the teacher and master teacher experience, teacher's qualification and the class where the practical activities were delivered. The item analysis of the evaluations carried out by the teachers regarding the attitude towards career guidance and counseling activities does not show a specific pattern to condition this attitude, since we are discussing about a relatively homogenous evaluation. The only matter that was given a less engaged evaluation was the one regarding the impact that career guidance and counseling activities

have on young people, in comparison with the parental deciding influence, a matter that is evaluated as being "average".

The attitude of the students towards career guidance and counseling activities is positive and adequate for a high level of interest from the students towards the future implementation of this kind of activity. Although the attitude of the students towards career guidance and counseling activities is favorable in the case of all the categories of students, there are also some particular displays: the attitude of the girls towards career guidance and counseling activities is better than the attitude of the boys. The attitude towards career guidance and counseling activities is better in the case of the students who have commenced specific activities in this area during the school year 2011-2012. Carrying out a greater number of activities within a bigger timeframe has a beneficial influence not only on the students' skills training, but also on a more positive attitude from their part towards career guidance and counseling activities. The item analysis shows a homogenous evaluation of all the assessed matters, a similar evaluation for all the analyzed items, fact that emphasizes the positive attitude towards all the matters involved or in relation with career guidance and counseling activities.

The improvement of students' grades as an indirect effect of career guidance and counseling activities is explained by a student during the interview "we all go to school in the same way, but during class we have all become more attentive and the grades and got higher". According to the opinion of this student, career guidance and counseling activities act as an incentive for the interest and the motivation of the students and the results can be seen also in the grades they obtain, thus having a significant impact on the motivation to go through the entire educational path.

The comparative analysis of the teachers and students' attitude towards career guidance and counseling activities show that there is a positive attitude of the teachers.

The teachers and students' expectations regarding the indirect effects of the training program have in view to improve communication within the educational triangle formed by teacher – student – parent, to increase the involvement of the parents and of the community, to

improve the relationship between school – family – community and the general atmosphere within school. These effects are evaluated as being "high" to "very high" by the teachers, and "average" to "high" by the students.

The indirect effects best evaluated by the teachers are the ones involving directly the teachers (improving the relationships and the communication between teacher – student, and professor – parent), and the lowest evaluations regard the effects of parents dependency (increasing the involvement of the parents in the school activity of the children) or by the local community (improving the involvement of the community in the school life). The evaluation of these indirect effects is not dependant on the teacher status, gender, the school year when the evaluation was carried out, teacher experience, master teacher experience, teacher certification and class where the activities were carried out.

The indirect effects best evaluated by the students are the ones directly involving the students (improving the communication between student – teacher, student – parent, student – student and even improving the grades), while the lowest evaluations refer to community (improve the involvement of the community in the school life and the interaction between school – family – community) or to the relationship between teachers – parents. The expectations of the students regarding the indirect effects of the training program are not dependant on the teacher status, the person who implemented the activities and the class where these activities are implemented, thus confirming the compatibility of this career guidance and counseling program with middle school and the possibility to implement it both by school counselors and also by master teachers. Despite all these, the expectations related to improving communication between students – teachers, and between students – parents, but also to increasing class attendance are higher for girls than for boys. Student participation in more career guidance and counseling activities within a bigger timeframe is able to significantly stress the students' expectations towards improving the relationships and the communication between students – teachers, students – students, improving the interaction

between school – family – community, improving the general school atmosphere and increasing the students' class attendance.

5. Recommendations

The training program proved to be necessary and useful, both for teachers and also for students, contributing to the learning process of the teachers to implement in class career guidance and counseling activities, to training the students' skills to make informed choices regarding their careers, to developing a positive attitude of the students and of the teachers on career guidance and counseling and having as indirect effects the improvement of communication in the educational triangle teacher – student - parent, increasing the involvement of the parents and of the community, improving the relationship school-family-community and the general vibe of the school. These effects are usually not depending on the county where the activities were implemented, therefore arguing the possibility to duplicate the ACTIV project at national level and to implement the training program in other areas of the country, in parallel with continuing the activities within the counties of Moldavia. The results that were obtained in the two years spent implementing this methodology, argue that some performance standards were established, standards that are at least similar with the ones proposed for the activities carried out in Moldavia, the efficiency indicators were largely achieved and the efficiency of the methodology was proved.

The implementation of some activities that directly regard students or even of some activities that regard parents or representatives of the local communities in the future strategy for career guidance and counseling in terms of training the specific skills of the teachers, students and parents. Considering that the strategy that was used proved to be efficient with regards to career guidance and counseling training skills for teachers, we believe that the development of some specific strategies for training/developing of skills in the field of career guidance and counseling for students and for parents could have positive effects. The methodology to carry out some direct activities with the students could include elements that were explicitly requested

by these: observing the activity of the specialist, the need to have a dialogue with the specialists in the field and carrying out practical activities.

Considering the fact that many students aimed by the career guidance and counseling activities believe that is too early for them to have concerns regarding career, in order to make the career guidance and counseling activities more efficient, is necessary to include in the counseling strategy some activities explicitly intended for changing the attitude of the students with regards to the age when they should express concerns for their career. Such activities should be carried out also with the parents so that the educational influences on the students are coherent and the message that the family sends out is similar with the ones sent within career school counseling.

This desideratum to change the attitude of the students, parents and teachers can be eased by organizing some public events – conferences, roundtables, workshops - where all the social players involved in the career guidance and counseling process participate (including social partners – local community, economical agents, etc.), events that help informing people on the results obtained by implementing the ACTIV project and making them aware of the need to carry out career guidance and counseling activities and on the importance of these activities at least since the 5th grade level; continuing these activities during the study years makes it easier to make adequate professional choices and have a successful socio-professional integration. These public displays can also inform the social players interested in the resource materials – the main strength of the ACTIV project, the way in which each student, teacher or parent can own these materials ("Career guidance and counseling – the teacher's guide" and " Career guidance and counseling – the student's guide) and the way in which they can use these materials, thus ensuring the access to information and facilitating the use of the materials obtained within the project, also after its end.

Another issue that must be considered in the future implementation of the career guidance and counseling programs refers to the implementation of some common activities teachers – students – parents – economical agents – representatives of the local community – other social players involved, activities that, on one hand would point out to

all these educational players the need to interact, communicate and collaborate in order to carry out quality career guidance and counseling activities, and on the other hand would ensure their direct involvement and their undertaking of the specific roles they each have in this complex and long lasting educational activity.

References

1. Alternative Sociale Association (2013), Analysis on the effects of the training program "Career Guidance and Counselling of Youth", Iași, unpublished.
2. Irimescu, G. (coord.), Lupu, A. (2005). Home alone! Study carried out in the Iași area on the children that are separated by one or both parents by their leaving abroad for work, Iași.
3. Krueger, A. (2009). Narrowing Spread in Regional Gross Domestic Product, Eurostat.
4. Luca, C., Foca, L., Gulei, A.S., Brebuleț, S.D. (2012). Re-migration of Romanian Children, Alternative Sociale Association, Iași.
5. Pitea, M. (2013). Review. Operational mechanisms of social economy, Social economy magazine, Ed. Hamangiu, vol. III, nr. 1 din 2013, pp. 189 -191, Bucharest.
6. Toth, A., Munteanu, D., Bleahu, A. (2008). National analysis of the phenomenon of the children left at home by their parents leaving abroad to work, UNICEF and Alternative Sociale Association, Bucharest.
7. UNESCO (2002). Technical and Vocational Education and Training in the Twenty First Century
8. http://adevarul.ro/educatie/scoala/raport-abandonul-scolar-romania-crestere-pricopie-toamna-scolile-raporteze-internet-absentele-1_519a744f053c7dd83fb5d4fc/index.html (1.12.2013).
9. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-CD-09-001/EN/KS-CD-09-001-EN.PDF (22.09.2010).
10. www.tvet.ro/Anexe/4.Anexe/PRAIprocente202009/PRAIprocenta20NORDprocente20ESTprocente202009-2013.rar (1.12.2013).
11. http://www.collegeboard.com/prod_downloads/colleaged/collegeEd-create-college-going-culture.pdf (22.09.2010).

**Economia socială.
Perspective empirice**

**Social economy.
Empirical perspectives**

STRATEGICĂ A ECONOMIEI SOCIALE ÎN ROMÂNIA

Angela Achiței^[1]
Mihaela Munteanu^[2]
Ana Drelea^[3]

Rezumat

Pentru a-și atinge potențialul economic și social, economiei sociale trebuie să i se creeze mediul favorabil prin: reglementarea cadrului strategic de dezvoltare, crearea de facilități fiscale și non-fiscale, promovarea ca al treilea sector între public și privat cu o dinamică relativ proprie. Fiind vorba de o afacere socială, sursele de finanțare sunt extrem de importante pentru demararea sau dezvoltarea investițiilor în domeniu. În acest articol, ne-am propus să analizăm și totodată să facem recomandări de îmbunătățire a mecanismelor pentru două surse de finanțare, și anume, fondurile structurale și creditarea bancară. Articolul își propune o viziune practică de dezvoltare strategică a economiei sociale în România pornind de la experiența în domeniu, de aproape 7 ani a Fundației "Alături de Voi" România, care a reușit să implementeze prin FSE, două proiecte structurale de tip strategic, respectiv să acceseze un credit bancar dedicat dezvoltării afacerilor întreprinderilor sociale din România.

Cuvinte cheie: *Economie socială, Întreprindere Socială, afacere socială, fonduri structurale, creditare bancară, dezvoltare strategică, facilități fiscale*

[1] Angela Achiței, Președinte, Fundația "Alături de Voi" România, str. Bazinelor nr. 5, sat Uricani, com. Miroslava, jud. Iași, tel.: 0232.275.568, e-mail: angela.achiței@alaturidevoi.ro.

[2] Mihaela Munteanu, Director Dezvoltare și Comunicare, Fundația "Alături de Voi" România, str. Bazinelor nr. 5, sat Uricani, com. Miroslava, jud. Iași, tel.: 0232.275.568 e-mail: mihaela.munteanu@alaturidevoi.ro.

[3] Ana Drelea, Director Economic, Fundația "Alături de Voi" România, str. Bazinelor nr. 5, sat Uricani, com. Miroslava, jud. Iași, tel.: 0232.275.568, e-mail: ana.drelea@alaturidevoi.ro.

1. DIRECȚII STRATEGICE PENTRU DEZVOLTAREA ECONOMIEI SOCIALE ÎN ROMÂNIA:

Economia socială (ES), deși pare să fie un concept bine ancorat în realitate, este un fenomen relativ nou demarat în urmă cu doar câteva decenii. Originea sa este una de la nivelul comunităților și grupurilor sociale și nu a fost una impusă de modele politice. Inițial a fost un mecanism de întraajutorare între grupuri cu meserii similare (cooperative), cu nevoi similare (societăți mutuale) sau cu aspirații sociale similare (asociații și fundații). În anii '80 și '90, la nivelul Europei și mai ales la nivelul UE15, care include țări cu o puternică tradiție socială, economia socială a fost privită ca un fenomen relativ marginal pentru că statul avea capacitatea și resursele de a asigura servicii sociale adecvate și diversificate. Sistemul social sprijinit de stat este în prezent confruntat cu o serie de provocări importante. Crizele economice succesive, fenomenul demografic al îmbătrânirii populației, diversificarea nevoilor și așteptărilor sociale, poluarea mediului înconjurător, toate au pus o presiune deosebită pe sistemele clasice de protecție socială și au arătat nevoia de diversificare și creativitate.

În acest context, ES începe să devină din ce în ce mai relevantă ca una din soluțiile inovatoare și creative care pot contribui la abordarea problemelor sociale și chiar de mediu.

Pentru a-și atinge potențialul social și economic, economiei sociale trebuie să i se creeze mediul favorabil, care să includă cel puțin următoarele arii prioritare la nivelul Uniunii Europene și implicit a României:

■ **Promovarea economiei sociale.** Pentru a se putea asigura acest lucru, este important ca la nivel european să se agreeze o definiție comună a economiei sociale, să existe criterii standardizate, date și studii în domeniu, politici publice și cadru legislativ favorabil dezvoltării. O promovare eficientă a sectorului necesită aplicarea unor tehnici moderne cum ar fi: realizarea unui marketing social distinctiv pentru sector, platforme on-line de promovare și dezvoltare de parteneriate, realizarea de competiții și premii pentru cele mai bune întreprinderi sociale, studii de caz privind performanțele și reușitele în domeniu, implicarea de persoane celebre care să fie ca niște "ambasadori" ai domeniului, dezvoltarea de abilități în domeniul economiei sociale în rândul

reprezentanților mass-media, crearea de rețele de cercetători și actori sociali în domeniu, realizarea de evenimente precum târguri, seminarii, conferințe ș.a. care să aducă în prim plan domeniul economiei sociale. De asemenea, este necesar ca economia socială să fie recunoscută ca al treilea sector pe picior de egalitate cu sectorul public și privat;

■ **Dezvoltarea unui sistem de suport și finanțare a afacerilor de economie socială.** Această arie poate include dezvoltarea de incubatoare de afaceri, educație și formare continuă, acordarea de subvenții pentru demararea de start-up-uri sau pentru acoperirea diferenței de capacitate de muncă a persoanelor cu dezabilități angajate în întreprinderile sociale de inserție. În paralel, trebuie dezvoltate fonduri de investiții pentru întreprinderi sociale, sisteme de creditare și facilități în ceea ce privește achizițiile publice. Fondul Social European, este un fond care poate susține și dezvolta întreprinderile sociale și inovația în domeniu. Pe de altă parte, este important ca întreprinderile sociale să nu activeze singure în piață, ci să se constituie în rețele în care să-și împărtășească experiența și managementul participativ, să asigure o promovare sustenabilă în comunitate, să aibă un rol activ în partea de lobby și advocacy. Pentru menținerea constantă în atenția comunității rolul pe care îl au structurile de economie socială, este recomandat că rețele să includă ca membri și reprezentanți ai comunității de afaceri, ai autorităților, mass-media, clienți, persoane din comunitate, reprezentanți ai grupurilor vulnerabile ș.a.

■ **Dezvoltarea de politici publice în domeniu și a unui sistem de co-guvernare.** Economia socială a demonstrat în special în perioade de criză economică că pe lângă faptul că este o afacere sustenabilă, răspunde unor nevoi importante ale comunității fiind o soluție pentru menținerea și crearea de noi locuri de muncă în special pentru grupurile dezavantajate social și expuse riscului excluziunii. Măsurile instituționale, trebuie orientate spre investiții în dezvoltarea sectorului prin coordonare multisectorială pe mai multe nivele: pe orizontală între diferite ministere și agenții și pe verticală la nivel internațional, național, regional și local. Aceste măsuri trebuie să se regăsească într-o strategie multisectorială a economiei sociale, în baza căreia să fie coroborate diferite documente legislative sau reglementarea juridică a economiei sociale. În paralel, trebuie formați în domeniu oamenii din instituții

pentru a asigura o abordare corectă și relevantă pentru domeniul economiei sociale. Pentru formularea de politici publice relevante este important să avem un proces continuu de inventariere a afacerilor de economie socială (modele de bună practică, valoarea financiară a afacerilor, locurile de muncă create, regimul taxelor și facilităților fiscale ș.a.) și culegerea de date din sector inclusiv înregistrarea și certificarea structurilor de economie socială, crearea unei baze electronice de date accesibilă publicului larg atât la nivel local cât și european, care să fie inclusiv punct de sprijin pentru alocarea de fonduri pentru dezvoltarea domeniului, atât prin fondurile structurale cât și guvernamentale.

2. ANALIZA DIN PERSPECTIVĂ PRACTICĂ A INSTRUMENTELOR FINANCIARE DE DEZVOLTARE A ECONOMIEI SOCIALE EXISTENTE ÎN ROMÂNIA

În acest articol, ne vom propune inventarierea resurselor de finanțare ale economiei sociale disponibile în România, din perspectiva unui ONG (Fundatia "Alături de Voi" România) care activează în acest domeniu din 2006 și care a experimentat cel puțin două instrumente în dezvoltarea propriei afaceri sociale: fondurile europene și creditarea bancară.

2.1. Fondurile europene pentru dezvoltarea economiei sociale

Fondurile europene ar putea constitui pentru domeniul economiei sociale o sursă importantă de finanțare, cel puțin până în 2020, anul de referință pentru diferite construcții strategice, inclusiv Strategia Europa 2020. Pentru un impact real în dezvoltarea sectorului de economie socială, ar trebui să ținem cont pe de o parte de aspectele care nu au funcționat în perioada de programare 2007-2013 și să găsim soluții pentru a nu repeta greșelile existente, iar pe de altă parte să punem accent pe regândirea priorităților de finanțare ca un pas următor care trebuie făcut în domeniu cu accent pe planificare strategică, dezvoltare, inovare și promovare. Printre lucrurile care nu au funcționat și care au ținut în special de sistem, sunt și următoarele aspecte care merită amintite:

- Lipsa unei strategii multisectoriale în domeniu susținută de un cadrul legislativ și un buget aferent de finanțare;
- Necorelare indicatori și termeni utilizați în domeniul economiei sociale în documentele cadru de implementare, ghidurile de reglementare și definire a indicatorilor de program, ghidurile de finanțare, ordinul cheltuielilor eligibile și alte documente utilizate în procesul de finanțare, ceea ce a condus la probleme în implementare;
- Lipsa pregătirii ofițerilor de monitorizare în domeniul economiei sociale (fiind un domeniu nou era absolut necesar ca în asistența tehnică să fie prinsă și o astfel de componentă) care a dus la blocarea sau chiar tăierea nejustificată a costurilor în domeniu;
- Evaluarea și acordarea de finanțare în baza unei aplicații care nu conținea un anumit set de informații specifice unui plan de afaceri, absolut necesare în înființarea sau dezvoltarea de structuri de economie socială și în asigurarea sustenabilității după încetarea finanțării;
- Un procent prea mic alocat pentru cheltuielile de tip FEDR (maxim 15% din valoarea totală eligibilă a proiectului) în condițiile în care problema finanțării pentru investiții este una din marile provocări ale antreprenoriatului. Având în vedere că ne pregătim pentru o nouă perioadă de finanțare, pe lângă aspectele menționate mai sus, propunerile venite din partea practicienilor în domeniu vizează inclusiv includerea finanțării domeniului economiei sociale și pe alte programe operaționale sectoriale decât FSE, cum ar fi POR (care să stimuleze investițiile în domeniul economiei sociale), POSCEE (care să sprijine cercetarea și inovarea în domeniu) și inclusiv dezvoltarea de scheme de ajutor de stat și de minimis așa cum sunt disponibile în prezent pentru IMM-uri.

Pentru o absorbție eficientă, aceste propuneri, trebuie corelate cu crearea de șanse egale la creditare, pentru toate tipurile de instituții, prin includerea alături de IMM-uri și a ONG-urilor în fondul de garanțare al statului. ONG-urile sunt cele mai interesate de domeniul economiei sociale pentru că pot genera venituri cu care să-și continue demersul de atingere a misiunii pentru care s-au înființat și nu numai.

Fiind economia socială un domeniu la început de drum în România, trebuie să ne asigurăm de câteva lucruri foarte importante în ceea ce privește finanțarea europeană:

- că nu destabilizăm piața economică prin faptul că finanțarea poate fi asimilată unor subvenții pentru dezvoltarea de afaceri ceea ce poate crea dezechilibre între cerere și ofertă în raport cu alți agenți economici care nu accesează finanțare europeană;
- să nu păstrăm modelul birocratic de finanțare și întârzierile în rambursare, care pot falimenta structurile de economie socială care au avut un randament pozitiv înainte de accesare de fonduri structurale;
- să nu creăm modele negative prin faptul că oferim finanțare pentru afaceri nesustenabile sau cu risc major în implementare;
- să includem în cererea de finanțare anexarea unui plan de afaceri pentru întreprinderile sociale care vor fi dezvoltate sau înființate prin fonduri structurale;
- indicatorii de program să fie centrați pe numărul de locuri de muncă create și nu pe numărul întreprinderilor sociale nou înființate, așa cum a fost menționat în ghidul condiții specifice aflat în dezbatere;
- să introducem în cererea de finanțare, respectiv metodologia de monitorizare a proiectelor de economie sociale a criteriilor sociale și economice după care se ghidează economia socială în lume. Acest lucru va ajuta Autoritățile de Management să vadă dacă afacerea propusă spre finanțare se încadrează la economie socială sau economie clasică.

Din păcate, în contextul actual propus pentru reglementarea juridică a sectorului și inclusiv pentru finanțarea prin FSE a domeniului economiei sociale, nu există o diferențiere de susținere fiscală și financiară a actorilor care angajează anumite tipuri de persoane aparținând grupurilor vulnerabile. Astfel, fără o strategie națională în domeniul economiei sociale în ceea ce privește politica de ocupare pentru diferite grupuri vulnerabile și fără o diferențiere clară a avantajelor fiscale de a lucra cu anumite categorii de grup țintă, structurile de economie socială vor fi tentate să angajeze persoane care aparțin grupului cel mai puțin aflat în dificultate (ex. mame singure, șomeri ș.a.) și mai puțin cu persoane cu dizabilități, consumatori de droguri, deținuți ș.a. De asemenea, lipsa unei subvenționări a diferenței de capacitate de muncă pentru persoana cu dizabilitate proporțional cu gradul de handicap pe care îl

are și pentru toată perioada de angajare, va conduce la marginalizarea acestora și reducerea șanselor de ocupare. În acest context, nu este suficient doar să avem o legislație a economiei sociale, ci mai degrabă o strategie, un plan de acțiune și o corelare și îmbunătățire a legislației specifice care există în prezent. Toate aceste aspecte trebuie dezvoltate în paralel și preluate elemente în normele de aplicare a unei eventuale legi a economiei sociale.

2.2. Rolul sectorului bancar în dezvoltarea economiei sociale

Chiar dacă în România, nu există un cadrul legal de reglementare a economiei sociale, băncile pot utiliza instrumente de lucru și experiența acumulată de către acestea în alte țări, pentru că principiile creditării sunt aceleași. Marea provocare pentru sistemul bancar din România constă de fapt în crearea de pachete de creditare specifice domeniului economiei sociale pe care să le agreeze cu BNR-ul, respectiv să le lanseze pe piața. Acest lucru, ar presupune inclusiv adaptarea sistemului electronic bancar prin excluderea unor indicatori de evaluare care nu sunt aplicabili domeniului economiei sociale și includerea altora, spre exemplu care să urmărească dimensiunea socială a afacerii finanțate, redistribuirea profitului ș.a.. O altă provocare, ar fi legată de marja de profit a băncilor în creditarea afacerilor de economie socială, pentru că raportat la exemplele din alte țări, taxele de procesare a solicitărilor, comisioanele și dobânzile aferente ar trebui să fie mult mai mici față de finanțarea acordată pentru o afacere clasică sau chiar zero. Nici riscul bancar nu este de neglijat, atâta timp cât multe inițiative de economie socială nu pot fi garantate cu bunuri sau alte active, iar maximalizarea profitului nu este singurul obiectiv urmărit de către acestea. În aceste condiții, întrebarea firească ar fi dacă într-adevăr sistemul bancar ar fi interesat de sprijinirea domeniului de economie socială, în condițiile în care avantajele financiare ale acestora ar fi mult mai mici comparativ cu alte tipuri de pachete de creditare utilizate în mod curent.

Cu toate acestea, și în România, în 2011 a fost lansat un program pilot de către BCR prin care în baza unui plan de afaceri și a unui set de indicatori, au fost aprobate pachete de creditare pentru afaceri în domeniul economiei sociale. Printre beneficiari se numără și Fundația "Alături de Voi" România, care a primit o finanțare în valoare de

600.000 lei pentru extinderea serviciului de arhivare documente la arhivare electronică și depozitare. Bani au fost utilizați în special în construirea depozitului de arhivare la standarde internaționale în domeniu, fiind singurul centru acreditat la nivelul Regiunii Moldova. Finanțarea a fost acordată fără garanție ipotecară, cu o dobândă 0 și un grafic de rambursare de 10 ani agreat de ambele părți. Această afacere va permite crearea în primii de 3 ani de funcționare, a unui număr de 12 locuri de muncă, din care jumătate pentru persoane cu dizabilități. Detalii pe www.depozitarhivare.ro În funcție de succesul afacerilor finanțate, banca va decide trecerea de la componenta de pilotare a domeniului la un program de finanțare.

III. RECOMANDĂRI PRIVIND CADRUL FINANCIAR DE STIMULARE A DEZVOLTĂRII ECONOMIEI SOCIALE

Cadrul financiar pentru sectorul de economie socială ar putea fi constituit din cel puțin 4 surse:

1) Bugetul de stat prin: - dezvoltarea de scheme de ajutor de stat/minimis și start-up; înființarea unui fond de garantare care să fie accesibil pentru cei care au nevoie de cofinanțare sau cash-flow pentru proiecte europene sau doar pentru accesare de linii de credit pentru înființarea/dezvoltarea afacerii de economie socială;

2) Sistemul bancar prin: - dezvoltarea de pachete de creditare specifice domeniului economiei sociale cu dobânzi și comisioane mult mai mici decât cele practicate în mod curent; dezvoltarea unui serviciu de coaching pentru realizarea unui plan de afaceri și implementarea acestuia; dezvoltarea unui sistem de înființare și certificare de instituții bancare care să crediteze doar domeniul de economie socială și care la rândul lor să aibă anumite facilități financiar/fiscale de la stat;

3) Fondurile europene prin includerea domeniului de economie socială și în alte programe operaționale decât FSE, cum ar fi FEDR, FEADR ș.a.

4) Contribuția voluntară a membrilor asociați și a persoanelor din comunitate prin stimularea acestora din punct de vedere fiscal - de exemplu donația făcută de către persoana fizică să poată fi dedusă din impozitul pe venitul anual ș.a.

O altă sursă de finanțare, cel puțin pentru Întreprinderile Sociale de Inserție care angajează persoane cu dizabilități, reglementate în prezent prin Legea 448/2006 sub formă de unități protejate autorizate, ar putea fi **Fondul de Dizabilitate**. Acest fond, nu este o idee nouă, el funcționează foarte bine în alte țări, fiind alimentat din taxa pe care o plătesc angajatorii cu peste 50 de salariați care nu au în proporție de 4% angajate persoane cu dizabilități. În acest sens, ei plătesc lunar la stat, jumătatea contravalorii salariului minim brut pe economie pentru fiecare post neocupat. Fundația Alături de Voi Romania, a cerut timp de 3 ani de la ANAF, date oficiale privind sumele care se colectează anual din această taxă, iar conform răspunsurilor ANAF nr. 943.006/30.01.2012, nr. 943102/25.10.2012 și nr. 1090480/19.04.2013 au fost colectate la bugetul de stat următoarele sume:

ANUL	TOTAL BUGET DE STAT /RON
Sem. II - 2010	86.256.129
2011	186.342.727
2012	163.463.809

Astfel, putem vedea, că ar exista cel puțin o sursă de finanțare pentru întreprinderile sociale de inserție prin muncă a persoanelor cu dizabilități prin folosirea banilor colectați la stat, care în prezent se duc la bugetul comun, deturnându-se practic scopul pentru care s-au colectat.

Prin urmare, putem observa, că există mai multe posibilități de finanțare a sectorului, din păcate, ca și fonduri concrete alocate domeniului, funcționează doar finanțarea pe proiecte structurale. Pentru ca impactul să fie unul important pentru comunitate, cu premize reale de sustenabilitate, este extrem de vitală dezvoltarea unei strategii multisectoriale ale economiei sociale, cu planuri anuale de acțiune, cu un sistem periodic de monitorizare și evaluare, respectiv includerea economiei sociale pe agenda publică națională, regională și locală.

Bibliografie

1. European Research Network – EMES, Social Enterprise in Europe: Recent trends and developments, 2008;
2. Guidelines of specific conditions for the request for proposals for strategic projects, Priority Axis 6 „Promoting social inclusion”, Major intervention field 6.1. „Development of social economy”, August 2013;
3. Legea 448/2006 privind protecția persoanelor cu dizabilități.
4. MMFPSPV, 2013. *Proiect de lege privind Economia socială.*

STRATEGIC SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF SOCIAL ECONOMY IN ROMANIA

Angela Achitei^[1]
Mihaela Munteanu^[2]
Ana Drelea^[3]

Abstract

In order to reach its economical and social potential, social economy must have a favorable environment, created through: establishing a strategic framework for development, fiscal and non-fiscal benefits, promoting it as the third sector between public and private, with its own dynamics. Since we are talking about a social business, financing sources are very important for starting or developing investment in the field. Through the article, the authors aim at making an analysis and recommendations for improvement of mechanisms of two financing sources – structural funds and bank loans. We wish to present a practical vision on strategic sustainable development of social economy in Romania, starting from the experience in the field the “Alaturi de Voi” Romania Foundation has had for the past seven years. Our foundation has managed to implement through the European Social Fund two strategic structural funds and to access a bank loan for the development of businesses of social enterprises from Romania.

Keywords: *social economy, Social Enterprise, social business, structural funds, bank loan, strategic development, fiscal benefits*

^[1] Angela Achitei, President, „Alaturi de Voi” Romania Foundation, no. 5, Bazinelor Street, Uricani village, Miroslava comuna, Iasi County, tel.: 004.0232.275.568; e-mail: angela.achitei@alaturidevoi.ro.

^[2] Mihaela Munteanu, Communication and Development Manager, „Alaturi de Voi” Romania Foundation, no. 5, Bazinelor Street, Uricani village, Miroslava comuna, Iasi County, tel.: 0040.232.275.568; e-mail: mihaela.munteanu@alaturidevoi.ro.

^[3] Ana Drelea, Financial Manager, „Alaturi de Voi” Romania Foundation, no. 5, Bazinelor Street, Uricani village, Miroslava comuna, Iasi County, tel.: 0040.232.275.568; e-mail: ana.drelea@alaturidevoi.ro.

1. STRATEGIC DIRECTIONS FOR THE DEVELOPMENT OF SOCIAL ECONOMY IN ROMANIA

Social economy (SE), despite seeming to be a well anchored concept, is a relatively new phenomenon which appeared only a few decades ago. It originated in social communities and groups and was not imposed by political patterns. Initially, it was a support mechanism for groups with similar lines of work (cooperatives), with similar needs (mutual societies) or with similar social goals (associations and foundations). In the 80' and 90', at European level and especially in the EU15^[1] group, which includes countries with a strong social tradition, social economy was perceived as relatively marginal phenomenon, since the government had the capacity and resources to ensure adequate and diversified social services. The social system supported by the state is currently confronted with important challenges. Consecutive economic crises, an aging population, the diversification of needs and social expectations, environment pollution – all placed important pressure on the classic systems of social protections and have shown the need for diversity and creativity.

In this respect, SE is starting to become more and more relevant as one of the innovative and creative solutions to contribute to approaching social issues and even environmental issues.

In order to reach its social and economical potential, social economy must have a favorable environment including at least the following priority areas in the European Union and in Romania:

■ *Promotion of social economy.* It is important to create at European level a common definition of social economy, standardized criteria, data and studies in the field, public policies and a legislative framework favoring development. Efficient promotion of the sector implies using modern techniques such as: social marketing specific to the field, online platforms for promoting and developing partnerships, organizing competitions and award granting for the best social enterprises, case studies on performances and successes in the field. It also implies involv-

[1] EU15 – Belgium, Denmark, Germany, Finland, France, Greece, Great Britain, Ireland, Italy, Luxembourg, the Netherland, Portugal, Austria, Sweden, Spain.

ing VIPs as “ambassadors” of the field, capacity building in the field of social economy for mass-media representatives, establishing networks of researchers and social actors in the field, organizing events such as fairs, seminars, conferences to bring forth social economy. It is also necessary for social economy to be acknowledged as a third sector, equal to the public and private sector;

■ *Development of a system for support and financing of social economy businesses.* The field may include the development of centers for creating businesses, for education and continuous training, granting subsidies for start-ups or for covering the difference in work capacity of people with disabilities employed in social integration enterprises. At the same time must be developed investment funds for social enterprises, systems for loans and benefits when it comes to public procurement. The European Social Fund may support and develop social enterprises and innovation in the field. On the other hand, it is important for social enterprises not to activate on their own, but to become parts of networks, sharing experience and participative management, ensuring sustainable promotion in the community and having an active role in lobby and advocacy. In order to constantly maintain in public attention the role social economy structures have, it is recommended they involve members and representatives of the business community, decision-makers, the mass-media, clients, people from the community, representatives of groups at risk, etc.

■ *Development of public policies in the field and a system of co-governing.* Especially during crisis moments, social economy has shown that, apart from being a sustainable business, it answers important community needs, being a viable solution to creating and maintaining workplaces, especially for socially disadvantaged groups or at risk of exclusion. Measures must be investment-oriented and must include sector development through multi-sectorial coordination on several levels: horizontally – between different ministries and agencies and vertically at international, national, regional and local level. These measures must be included in a multi-sectorial strategy on social economy, according to which legislation must include similar aspects. In addition, juridical aspects must also be settled. At the same time, people from different institutions must be trained in order to ensure a correct and

relevant approach for the field of social economy. Formulating relevant public policies requires a continuous process for inventorying social economy business (best practices, financial value of the businesses, the workplaces established, taxes and financial benefits, etc.). It also requires gathering data from within the sector, including the registration and certification of social economy structures, creating an electronic database accessible to the public, both at local and European level. Such a database would also be a support for allocating funds for the development of the field, both through structural and through governmental funding.

2. ANALYSIS FROM THE PRACTICAL PERSPECTIVE OF FINANCIAL INSTRUMENTS FOR THE DEVELOPMENT OF SOCIAL ECONOMY IN ROMANIA

This article aims at making an inventory of financing resources for social economy available in Romania from the point of view of an NGO – The “Alaturi de Voi” Romania Foundation – activating in the field since 2006. The organization has experienced at least two instruments in developing its social business: European Funds and a bank loan.

2.1. European funding for developing social economy

For the field of social economy, European funds could be an important financing resource at least until 2020, the reference year for different strategic build-ups, including the Europe 2020 Strategy. For real impact in developing the social economy sector we must have in mind, on the one hand, the aspects which have not worked during the programming period (2007-2013) and identify solutions for not repeating mistakes made before. On the other hand, we must re-prioritize as the next step to be made in the field, with a special focus on strategic planning, development, innovation and promotion. Below are listed some of the aspects which have not worked and were system-related:

1. The lack of a multi-sectorial strategy in the field, backed-up by a legislative framework and a budget for financing;

2. Lack of correlation between indicators and terms used in the field of social economy in framework implementation documents, in the guidelines for defining indicators on the program, financing guidelines, the order on eligible expenses and other documents used in the financing process – all these have lead to problems in project implementation;

3. The lack of training of officers monitoring the field of social economy (being a relatively new field, it would have been absolutely necessary for the technical assistance to have included such a component) – this lead to blocking or even not accepting different costs in the field;

4. Evaluating and granting financing for an application that did not contain a certain set of information specific to a business plan, absolutely necessary for establishing or developing social economy structures and for ensuring sustainability after the financing has ended.

5. Small percentage allocated to expenses from the European Fund for Regional Development (ERDF) (a maximum of 15% of the total eligible value of the project), having in mind that the issue of financing investments is one of the challenges of entrepreneurship. Since we are preparing for another period of financing, other than the aspects mentioned above, proposals from practitioners in the field include financing social economy from other sectorial operational programs, not just the European Social Fund (ESF). Other financing possibilities include the Regional Operational Program (ROP) – to stimulate investments in social economy – or the Operational Sectorial Programme Increase of Economic Competitiveness (OSPIEC) – to support research and innovation in the field and the development of state-supported and minimis programs, such as are available at this point for small and medium enterprises (SME).

In order to ensure efficient absorption, these proposals must be correlated with equal chances to loans for all types of institutions, through including NGOs alongside SMEs in the guarantee fund of the government. NGOs are the most interested in the social economy field because they can generate income with which to support their approach in reaching their mission statement and not only.

Since social economy is only starting out in Romania, we must have in mind some very important aspects of European financing:

1. We maintain the balance in the economic market in that the financing can be assimilated to subsidies for business development, which may lead to lack of equilibrium between offer and request in comparison to other companies that do not access European financing;

2. We do not continue the bureaucracy in financing and the delays in reimbursement which may lead to bankruptcy of social economy structures with positive evolution before having accessed structural funds;

3. We do not create negative patterns in that we offer financing for unsustainable businesses or to businesses with major risks in implementation;

4. We include in the financing request a business plan for the social enterprises to be developed or established through structural funds;

5. Program indicators should be focused on the number of workplaces created and not on the number of newly established social enterprises, as has been mentioned in the specific guidelines for financing, currently under debate^[1];

6. The financing guidelines must include, other than quantitative indicators (number of social enterprises, number of workplaces created), qualitative indicators pertaining to social and economical principles that govern social economy. One of the most successful essays to conceptualize social economy belongs to the EMES European Research Network. They propose 4 economic criteria and 5 social criteria to define social enterprises^[2], which might be the starting point in defining qualitative indicators according to the strategy proposed for sector development.

^[1] Guidelines of specific conditions for the request for proposals for strategic projects, Priority Axis 6 „Promoting social inclusion”, Major intervention field 6.1. „Development of social economy”, August 2013.

^[2] European Research Network – EMES, Social Enterprise in Europe: Recent trends and developments, 2008. Economic criteria: Continuous activity producing goods or supplying services; highly autonomous; significant level of economic risk; a level of paid work. Social criteria: a specified goal to the social benefit of the community; initiative of a group of individuals; decision-making in social enterprises is not linked to or based on the amount of capital invested; participative management, which involved both suppliers of services and products and beneficiaries; limited distribution or profit redistribution.

Unfortunately, within the current context proposed for juridical improvement of the sector and for the financing through the European Social Fund of social economy, there is no differentiation with respect to fiscal or financial support of entities employing people from groups at risk. Without a national strategy in the field of social economy when it comes to employment policies addressing groups at risk and without clear differentiation of fiscal advantages of working with different categories, social economy structures will be tempted to employ more people from the categories at lower risk (such as single mothers or unemployed people) to the disadvantage of people with disabilities, drug users, convicts, etc. In addition, the lack of subsidizing the difference in work capacity for the person with disability, having in view their disability degree and the period of employment, will lead to marginalization and diminish chances for finding a workplace. Thus, it is not enough to have legislation in the field of social economy, but rather a strategy, an action plan and a correlation and improvement of on-going specific legislation. All these aspects must be developed at the same time and those working on such laws should include these elements in the norms of a possible law in social economy.

2.2. The role of the banking system in developing social economy

Despite the fact the Romania does not have a legal framework for social economy, banks may use work instruments and the experience gathered in other countries concerning customer relation, because the principles of loaning are similar. The big challenge for the Romanian banking system is, in fact, the creation of loan packages specific to the field of social economy that they agree on with the National Bank of Romania (NBR) and put on the market. This would also include adapting the electronic banking system by eliminating certain evaluation indicators which are not applicable to the field of social economy and including others that would, for instance, identify the social dimension of the business financed, the redistribution of profit, etc. Another challenge is related to the profit share of banks in loaning social economy businesses, because, in comparison to other countries,

the fees for demand processing, other taxes and interests should be smaller than the financing granted for classic businesses, or even inexistent. Bank risk is not to be neglected, as long as many social economy initiatives can't be guaranteed with goods or actives and maximizing profit is not the only objective they have. Under the circumstances, the natural question is if indeed the bank system would be interested in supporting social economy, since financial advantages are a lot smaller than other loan packages currently on the market.

Nonetheless, in 2011, the Commercial Bank of Romania (CBR) launched a pilot program through which, based on a business plan and a set of indicators, businesses in the field of social economy were approved loan packages. The "Alaturi de Voi" Romania Foundation is among the beneficiaries of this program. The foundation received RON 600.000 for expanding the document archiving service to electronic archiving and storage. The money has been used particularly for building the document storage facility according to international standards in the field, being the only accredited facility in the Moldova region. The financing was given without security interest in real property, 0% interest and a reimbursement period of 10 years agreed on by both parties. During the first three years, this business will allow the creation of 12 workplaces, of which half will be for people with disabilities. Further information is posted on the site www.depozitarhivare.ro. According to the outcome of the businesses financed, the bank will decide if they will go from the pilot program to a financing program.

III. RECOMMENDATIONS ON THE FINANCIAL FRAMEWORK OF STIMULATING THE DEVELOPMENT OF SOCIAL ECONOMY

The financial framework for the social economy sector could be constituted from at least four sources:

- 1) The state budget through: development of state-supported and minims programs and for start-up; the establishment of a guarantee fund, accessible to those who need co-financing or cash flow for

European projects or simply for accessing loans for establishing / developing social economy businesses;

2) The bank system through: development of loan packages specific to the field of social economy, with fees and interests a lot smaller than usually; development of a coaching service for drawing a business plan and implementing it; development of a system to establish and certify banking institutions to give loans only to social economy and which, in their turn, would have financial / fiscal benefits from the state;

3) European funds, through including social economy in other operational programmes, not just the European Social Fund – ERDF, The European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD), etc.

4) Voluntary contribution of associate members and of people from the community through fiscal stimuli – the donation made by an individual should be deducted from the tax on annual income, etc.

Another source of financing, at least for social integration enterprises which employ people with disabilities, currently included in the Law 448/2006^[1] under the name of authorized shelter units, could be the *Disability Fund*. This fund is not a new idea, it functions very well in other countries, and being fueled from the tax employers with over 50 employees must pay to the state if 4% of the number of employees is not people with disabilities. Each month, they must pay the state half of the value of the minimum raw wages for each unoccupied position. For three years, the “Alaturi de Voi” Romania Foundation has requested the National Agency for Fiscal Administration (NAFA) official information on the amounts gathered each year from this tax. The answers from NAFA no. 943006/ 30.01.2012, no. 943102/25.10.2012 and nr. 1090480/19.04.2013 stated the following amounts have been gathered:

YEAR	TOTAL STATE BUDGET/RON
Sem. II - 2010	86.256.129
2011	186.342.727
2012	163.463.809

^[1] The Law 448/2006 on the protection and promotion of the rights of people with disabilities.

Thus, there would be at least one financing source for social integration enterprises for people with disabilities through using the money collected by the state, which is currently included in the general budget, disrespecting the goal for which it has been gathered.

It is obvious there are several possibilities to finance the sector; unfortunately, the funds allocated to the field come strictly from projects with structural funding. In order for the impact to be important to the community and to be able to ensure sustainability of such structures, it is vital to develop a multi-sectorial strategy on social economy, with annual action plans, with a system of periodical monitoring and evaluation. It is also very important to include social economy on national, regional and local public agenda.

References

1. European Research Network – EMES, Social Enterprise in Europe: Recent trends and developments, 2008;
2. Guidelines of specific conditions for the request for proposals for strategic projects, Priority Axis 6 „Promoting social inclusion”, Major intervention field 6.1. „Development of social economy”, August 2013;
3. The Law 448/2006 on the protection and promotion of the rights of people with disabilities (2006);
4. The law project on social economy, the Ministry of Labor, Family, Social Protection and Elderly People, December 2013.

**Economie socială.
Organizații și practici**

**Social economy.
Organisations and practices**

„ANTREPRENORIAT ÎN ASISTENȚA SOCIALĂ”
TEMA EVENIMENTULUI DE FORMARE PROFESIONALĂ
CONTINUĂ PENTRU ASISTENȚII SOCIALI „4 STEPS IN 2 DAYS
TO IMPROVE/4 PAȘI ÎN 2 ZILE PENTRU DEZVOLTARE”

Vlăduț Oana-Magda^[1]
Seprodi Liliana Dorina^[2]

Evenimentul de formare profesională continuă pentru asistenții sociali „4 STEPS in 2 DAYS to IMPROVE/4 pași în 2 zile pentru dezvoltare”, aflat, anul acesta, la cea de-a doua ediție, este o inițiativă a *Centrului pentru Inițiative Sociale IMPROVE*, organizație nonprofit, având ca activitate principală formarea profesională continuă a asistenților sociali, fiind furnizor de servicii de formare continuă acreditat de Colegiul Național a Asistenților Sociali din România.

Centrul pentru Inițiative Sociale IMPROVE a fost înființat în 2011, fiind un concept născut din tumultul propriilor nevoi profesionale neîmplinite, ca și răspuns la așteptările specialiștilor din domeniul serviciilor sociale de a fi parteneri reali în elaborarea și implementarea unor programe destinate dezvoltării lor profesionale și personale.

Pe o piață concurențială a serviciilor de formare profesională continuă în asistența socială, ne remarcăm prin activități de pionierat în România. În primul rând, am introdus abordarea „și asistentul social contează”, ca expresie a preocupării față de situația profesioniștilor din domeniul serviciilor sociale; în această privință, am inițiat și realizat un

^[1] Asistent social, Cabinet Individual de Asistență Socială “Oana-Magda Vlăduț” Cluj-Napoca, președinte C.I.S. IMPROVE Mediaș, str. Predeal 34E, ap. 2, Cluj-Napoca, tel.: 0744.668.536, e-mail: cis_improve@yahoo.com, Student Masterand, Masterul Asistență socială și Economie Socială, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, Univ. Babeș-Bolyai Cluj-Napoca.

^[2] Asistent social, Spitalul de Psihiatrie “Gheorghe Preda” Sibiu, str. Înfrățirii 23, Sibiu, tel.: 0744.214.857, e-mail: lili_seprodi@yahoo.com, Student Masterand, Masterul Asistență socială și Economie Socială, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, Univ. Babeș-Bolyai Cluj-Napoca.

studiu empiric focusat pe aspectul motivațiilor și satisfacțiilor în muncă ale asistenților sociali, studiu intitulat „*Realități din câmpul muncii – percepții, atitudini și opinii ale asistenților sociali cu privire la activitatea lor profesională în contextul locului de muncă actual*”. Pe această bază, am adus în prim plan conceptul de „*bunăstare*” a asistentului social, abordat dintr-o triplă perspectivă: fizică, psiho-emoțională și profesională. De asemenea, am deschis drumul abordării asistenței sociale din perspectiva *planificării unei cariere profesionale*, context în care ne-am concentrat pe identificarea oportunităților de *antreprenoriat în asistența socială*, ca și alternativă la statutul, uneori limitativ și nesatisfăcător, de „angajat”.

În fapt, cea de-a doua ediție a evenimentului „*4 STEPS in 2 DAYS to IMPROVE/4 pași în 2 zile pentru dezvoltare*” a fost plasată, din punct de vedere tematic, sub semnul „*Antreprenoriatului în asistența socială*”, abordat din perspective diferite și atingând o varietate de componente și caracteristici.

Evenimentul a avut loc în perioada 8-9 noiembrie 2013, în sala de conferințe a Hotelului „*Central*” Cluj-Napoca și s-a desfășurat sub forma unei *succesiuni de programe de formare*.

Ziua de 8 noiembrie a debutat cu *Simpozionul „Piața serviciilor sociale – oportunități, provocări, perspective”*, în cadrul căruia a fost abordat conceptul de *stimă de sine profesională*, prin intervenția d-nei conf. univ. dr. Adina Rebeleanu (Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca), concept inovator în asistența socială din România, important pentru a crește nivelul de confort al asistenților sociali în propria profesie și, astfel, vizibilitatea profesiei de asistent social pe piața serviciilor din România. De asemenea, au fost identificate și dezbătute *aspectele definiției ale serviciilor sociale desfășurate în cadrul administrațiilor publice locale* (a primăriilor), sub forma unei analize SWOT, realizată de d-na Carmen Ciornei (șef serviciu „Protecție socială” în cadrul Direcției de Asistență Socială, Cluj-Napoca). Un alt subiect vizat în cadrul simpozionului a fost *externalizarea serviciilor sociale*, fiind clarificate, cu această ocazie, prevederile legislative în domeniu, dar și aspectele legate de fezabilitatea și eficiența acestei soluții; subiectul externalizării a fost strategic ales din perspectiva oportunității.

tunităților pe care această măsură le deschide pentru asistenții sociali care sunt dispuși să inițieze demersuri antreprenoriale în domeniu.

După-amiaza zilei de 8 noiembrie a fost alocată Workshop-ului „*Evaluare și intervenție în asistarea socială a vârstnicilor (abordare multidisciplinară)*”. În acest context, sintagma de *abordare multidisciplinară* a însemnat colaborarea cu o echipă de lectori, care a acoperit: componenta de asistență socială (d-na Liliana Seprodi, asistent social la Spitalul de Psihiatrie „Gheorghe Preda”, Sibiu), în cadrul căreia au fost dezbătute aspecte legate de actualul cadru legislativ în ceea ce privește asistarea vârstnicilor, metode și instrumente de evaluare în domeniu, categorii de vârstnici vulnerabili și tipuri de servicii disponibile acestora; componenta psihologică (d-na Maria Nistor, psiholog clinician și psihoterapeut, Cabinet Individual de Psihologie, Cluj-Napoca), care a vizat psihologia îmbătrânirii, problemele cognitive și afective asociate îmbătrânirii, precum și factorii de risc și vulnerabilitățile psihologice ale vârstnicilor singuri și dependenți; componenta medicală (d-nul doctor Lorant Szentagotai, președinte al Căminului pentru Seniori “Proiect Theodora” Cluj-Napoca), centrată pe evaluarea medicală a vârstnicului, în toată complexitatea sa, dar și problematica tratamentului și a monitorizării medicale a vârstnicilor. Workshop-ul a inclus și o vizită de lucru la Căminul pentru Seniori “Proiect Theodora”, un program rezidențial destinat vârstnicilor care, prin modul specific în care își desfășoară activitatea, îmbracă accente de unitate de economie socială.

Ziua de 9 noiembrie a fost dedicată, în întregime, *antreprenoriatului*, prin intermediul Workshop-ului „*Spirit și acțiune antreprenorială în asistența socială*”. Am deschis acest workshop cu prezentarea unor concepte deloc prezente în domeniul asistenței sociale: *carieră și management al carierei*. Absența obișnuinței, la nivel asistenților sociali, de a și percepe profesia prin intermediul conceptului de carieră, dar și a abilităților de planificare a viitorului profesional utilizând strategiile specifice managementului carierei, reprezintă impedimente serioase în atingerea unui nivel acceptabil al stimei de sine profesionale și, totodată, un impediment în calea îmbunătățirii imaginii publice a acestei profesii. Beneficiul major adus de introducerea acestor concepte în asistența socială este legat de creșterea capacității de a identifica oportunitățile antreprenoriale existente, în momentul de față, pe piața

serviciilor sociale din România, inclusiv inițiativele în domeniul economiei sociale. Clarificările privind cariera și managementul carierei au fost realizate de d-nul Sebastian Vaida, asistent cercetare dr. la Facultatea de Psihologie și Științele Educației, la Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca.

În continuare, au fost tratate pe larg două soluții disponibile asistenților sociali din România pentru a-și pune în practică spiritul antreprenorial: *libera practică în asistența socială și economia socială*.

Libera practică în asistența socială, oportunitate disponibilă, conform prevederilor Colegiului Național al Asistenților Sociali din România, asistenților sociali cu gradul principal (minim cinci ani de vechime în profesie), a fost abordată de d-na Mirela Boghiu, asistent social cu activitate profesională desfășurată exclusiv prin intermediul propriului Cabinet Individual de Asistență Socială în Iași. Prezentarea a inclus clarificarea elementelor definitorii care trebuie luate în considerare atunci când un asistent social cochetează cu ideea de a-și deschide o formă individuală de practică, de la potențial personal (spirit antreprenorial, experiență și expertiză), la disponibilitatea de timp și cunoașterea pieței locale de servicii sociale.

Am ales să încheiem Workshop-ul „*Spirit și acțiune antreprenorială în asistența socială*”, dar și cea de-a doua ediție a evenimentului „*4 STEPS in 2 DAYS to IMPROVE/4 pași în 2 zile pentru dezvoltare*” cu subiectul *economiei sociale*, aceasta pentru ca participanții să plece la drum cu informația proaspătă a oportunităților care le sunt disponibile, la momentul de față, în România, și de care pot profita pentru a-și pune în practică scânteia de spirit antreprenorial care îi animă și care i-a adus, cu această ocazie, împreună. Despre economia socială, am discutat cu d-nul Arpad Mathe (director executiv la Fundația Dezvoltarea Popoarelor, filiala Cluj-Napoca), care ne-a împărtășit din experiența înființării și administrării unei unități protejate. Prezentarea sa a început în mod magistral cu „eșecuri”, enumerând, în acest context, experiențele fără succes acumulate încercând identificarea acelor tipuri de servicii și produse care să asigure o activitate profitabilă și astfel sustenabilitatea unui proiect social. A fost o abordare care s-a bucurat de o apreciere deosebită în rândul persoanelor participante, care și-au consolidat sentimentul autenticității mesajului transmis, creând, totodată, o ima-

gine realistă cu privire la provocările interente oricărui demers antreprenorial.

Evenimentul de formare profesională *„4 STEPS in 2 DAYS to IMPROVE/4 pași în 2 zile pentru dezvoltare”* a avut o participare națională, fiind reprezentate următoarele județe: Alba, Bihor, Bistrița-Năsăud, Brașov, București, Cluj, Iași, Neamț, Sălaj, Sibiu și Vâlcea.

Evenimentul a avut loc într-un mediu profesionist, cu o atmosferă caldă care să asigure o comunicare și interactivitate adecvată, bucurându-se de feedback-uri pozitive din partea profesioniștilor participanți, fiind apreciate atât tematicile abordate, cât și modul de organizare. Prin abordarea utilizată, dorim să atingem noi standarde de profesionalism legate de organizarea programelor de formare profesională continuă în asistența socială, de la proiectare și până la implementare, vizând permanent tematici de actualitate care să asigure participanților conectarea cu subiectele fierbinți ale momentului și cu noile trenduri din domeniu.

Ne dăm silința ca evenimentul de formare profesională *„4 STEPS in 2 DAYS to IMPROVE/4 pași în 2 zile pentru dezvoltare”* să devină o tradiție și un reper în formarea profesională continuă a asistenților sociali.

„ENTREPRENEURSHIP IN SOCIAL WORK”

THEME OF THE CONTINUOUS PROFESSIONAL
TRAINING FOR SOCIAL WORKERS EVENT
„4 STEPS IN 2 DAYS TO IMPROVE”

Vlăduț Oana-Magda^[1]
Seprodi Liliana Dorina^[2]

The continuous professional training for social workers event „4 *STEPS in 2 DAYS to IMPROVE*”, found, this year, at its second edition, is a initiative of the *Centre for Social Initiatives IMPROVE*, a nonprofit organization whose main activity is the continuous professional training for social workers, being a continuous professional training provider accredited by the National College of Social Workers from Romania.

The Centre for Social Initiatives IMPROVE was set up in 2011, as a concept born from the tumultuousness of our own unfulfilled professional needs, as a response to the expectations of the specialists from the social services domain to be real partners in elaborating and implementing programs aiming their professional and personal development.

On a competitive market of services of continuous professional training for social workers, we distinguish by pioneering activities in Romania. Firstly, we introduced the approach “*the social worker matters*”, as an expression of concern for the situation of the professionals from the social services field; in this regard, we initiated and conducted an empirical study focused of the aspect of job motivations and satisfactions of social workers, study entitled “*Realities from the work field – the social workers’ perceptions, attitudes and opinions regarding their professional activity at their current workplace*”. On this basis, we brought

[1] Social Worker, private practice C.I.A.S. “Oana-Magda Vlăduț” Cluj-Napoca, president C.I.S. IMPROVE Mediaș, Predeal 34E, ap. 2, Cluj-Napoca, tel.: 0744.668.536, e-mail: cis_improve@yahoo.com, Master student, Social Work and Social Economy Master, Faculty of Sociology and Social Work, Babeș-Bolyai University, Cluj-Napoca.

[2] Social Worker, Psychiatry Hospital “Gheorghe Preda” Sibiu, Infrățirii 23, Sibiu, tel.: 0744.214.857, e-mail: lili_seprodi@yahoo.com, Master student, Social Work and Social Economy Master, Faculty of Sociology and Social Work, Babeș-Bolyai University, Cluj-Napoca.

to the fore the concept of social worker' "*welfare*", approached from a triple perspective: physical, psycho-emotional and professional. We also opened the way for approaching social work in terms of *a professional career planning*, context in which we focused on identifying opportunities of *social entrepreneurship in social work*, as an alternative to the sometimes limiting and unsatisfactory "employee" status.

In fact, the second edition of the event "*4 STEPS 2 DAYS to IMPROVE*" was thematically placed under the sign of "*Entrepreneurship in social work*", approached from different perspectives and touching a variety of components and features.

The event took place on *8-9 November 2013* in the conference hall of "*Central*" Hotel from Cluj-Napoca and was deployed as *a series of training programs*.

The 8th of November began with the Symposium "*The social services market – opportunities, challenges and perspectives*", in which was discussed the concept of *professional self-esteem*, through the intervention of Assoc. Prof. PhD Adina Rebeleanu (Faculty of Sociology and Social Work, "Babeş-Bolyai" University Cluj-Napoca), innovative concept in social work in Romania, important for increasing the comfort level of social workers in their profession and thus the visibility of the social work profession on the social services market from Romania. Furthermore, there were identified and discussed the *defining features of social services carried out under the local public administrations* (under the municipalities) in the form of a SWOT analysis conducted by Mrs. Carmen Ciornei (Head of "Social protection" Department in the Social Work Authority, Cluj-Napoca). Another topic covered in the symposium was the *externalization of social services*, being clarified in this context, the legislative provisions in the field, but also aspects regarding the feasibility and effectiveness of this solution; the subject of externalization was strategically chosen in light of the opportunities that this measure open for the social workers who are willing to undertake entrepreneurial actions in the field.

The afternoon of the 8th of November was allocated to the Workshop "*Assessment and intervention in social work for the elderly (multidisciplinary approach)*". In this context, the *multidisciplinary approach* phrase meant collaboration with a team of trainers, which covered: the social

work component (Mrs. Liliana Seprodi, social worker at Psychiatric Hospital “Gheorghe Preda”, Sibiu), in which there were debated aspects regarding the current legislative framework in terms of socially assisting the elderly, assessment methods and tools in this area, categories of vulnerable elderly and types of services available to them; the psychological component (Mrs. Maria Nistor, clinical psychologist and psychotherapist, Private Psychological Practice, Cluj-Napoca), which covered the psychology of aging, the cognitive and emotional problems associated with aging, and psychological risk factors and vulnerabilities of lonely and dependent elderly; the medical component (Dr. Lorant Szentagotai, president of the Home for Seniors “Project Theodora” Cluj-Napoca), centered on the medical assessment of the elderly, in its complexity, and on the issue of treatment and medical monitoring of the elderly. The workshop included a visit to the Home for Seniors “Project Theodora”, a residential program for the elderly which by the specific way in which it operates, gains accents specific to a social economy unit.

The 9th of November was entirely dedicated to *entrepreneurship* through the Workshop “*Entrepreneurial spirit and action in social work*”. We opened the workshop with a presentation of two concepts not at all present in social work: *career* and *career management*. The absence of habit, at social workers, of perceiving their profession through the concept of career and also of habit of professional future planning skills using the specific strategies of the career management, represent serious impediments to achieving an acceptable level of professional self-esteem and also an impediment to improving the public image of this profession. The major benefit brought by the introduction of these concepts in social work is linked to an increased ability to identify the entrepreneurial opportunities existing at present on the social services market in Romania, including the social economy initiatives. Clarifications on career and career management were made by Mr. Sebastian Vaida, PhD Research Assistant at the Faculty of Psychology and Educational Sciences, University “Babeş-Bolyai” University Cluj-Napoca.

Next, have been treated extensively two solutions available for social workers from Romania to implement their entrepreneurial spirit: *private practice in social work* and *social economy*.

Private practice in social work, an opportunity available, according to the National College of Social Workers in Romania, to the social workers with the principal degree (minimum five years of experience in the profession), was addressed by Ms. Mirela Boghiu, social worker with professional activity carried only through her Private Social Work Practice in Iași. The presentation included clarifying the defining elements that should be considered when a social worker flirts with the idea of opening an individual form of practice: from personal potential (entrepreneurial spirit, experience and expertise), to availability of time and possessing knowledge regarding the local social services market.

We chose to conclude the Workshop "*Entrepreneurial spirit and action in social work*" and, in the same time, the second edition of the event "*4 STEPS 2 DAYS to IMPROVE*" with the subject of *social economy*, that for participants to leave our event with fresh information regarding the opportunities available to them at the moment, in Romania, and that can take in order to implement the entrepreneurial spark that animates and brought them together in this specific context. About the social economy, we discussed with Mr. Arpad Mathe (Executive Director at the People Development Foundation, Cluj-Napoca branch), who shared his experience of establishing and managing a protected unit. The presentation masterly began with "failures", listing, in this context, the unsuccessfully experiences gained trying to identify those types of services and products to ensure a profitable activity and thus the sustainability of a social project. It was an approach that received a special appreciation among participants, which strengthened their sense of authenticity regarding the message conveyed, creating also a realistic picture of the challenges inherent to any entrepreneurial endeavour.

The continuous professional training for social workers event „*4 STEPS in 2 DAYS to IMPROVE*” had a national participation, being represented the following counties: Alba, Bihor, Bistrița-Năsăud, Brașov, București, Cluj, Iași, Neamț, Sălaj, Sibiu și Vâlcea.

The event took place in a professional environment with a warm atmosphere to ensure proper communication and interactivity, enjoying positive feedback from professionals participating, being appreciated both the themes and the organization. By this approach, we want to achieve new standards of professionalism related to the organization of continuous professional training programs in social work, from design to implementation, permanently aiming topical issues in order to ensure participants connect with the hot topics of the moment and with the new trends in the field.

We endeavour that the professional training event “*4 STEPS 2 DAYS to IMPROVE*” become a tradition and a landmark in the continuous professional training of social workers.

CAMPANIA DE INFORMARE ȘI CONȘTIENTIZARE CU PRIVIRE LA ECONOMIA SOCIALĂ LA NIVELUL REGIUNILOR SUD-VEST, SUD-EST ȘI CENTRU - EXPERIENȚE PRIN INTERMEDIUL PROIECTULUI “ECONOMIA SOCIALĂ - ȘANSE REALE PENTRU O VIAȚĂ MAI BUNĂ!”

Sorina Georgeta Corman^[1]

Rezumat

Articolul continuă descrierea implementării proiectului POSDRU “Economia socială - șanse reale pentru o viață mai bună!” începută în Vol. 2 / Nr. 1 Februarie 2012 al Revistei de Economie Socială, cu descrierea implementării campaniei de informare și conștientizare cu privire la economia socială la nivelul Regiunilor Sud-Vest, Sud-Est și Centru. Campania a fost organizată cu scopul responsabilizării și implicării comunităților în procesul de incluziune socială, mobilizării grupurilor dezavantajate și încurajării parteneriatelor și colaborării între toți actorii relevanți din comunitate. Au beneficiat de această campanie profesioniști din sectorul public al domeniului asistență socială, specialiști din sectorul neguvernamental, reprezentanți ai cultelor care derulează proiecte pe domeniul asistenței sociale, reprezentanți ai mediului de afaceri interesați de oportunitățile de cooperare în domeniul promovării incluziunii active a persoanelor defavorizate. Rezultatele campaniei pot constitui puncte de pornire în analize și diagnoze în domeniul economiei sociale și asistenței sociale.

Cuvinte cheie: *campaniei de informare și conștientizare, economie socială, implicare*

În Vol. 2 / Nr. 1 Februarie 2012 al Revistei de Economie Socială, prezentăm un proiect implementat în perioada 2011 -2014, “Economia socială - șanse reale pentru o viață mai bună!”, proiect ce are ca obiectiv general “dezvoltarea sectorului economiei sociale la nivelul Regiunilor

^[1] Lector dr. Departamentul de Jurnalism, Relații publice, Sociologie și Psihologie al Facultății de Științe Socio-Umane, Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu., str. Lucian Blaga, nr. 2-4, tel. 0742027182, e-mail: sorinacorman@yahoo.com.

Sud-Vest, Sud-Est și Centru”(Corman 2011, p.153). Implementarea proiectului este asigurată de Fundația Inimă pentru Inimă din Vâlcea în parteneriat cu Arhiepiscopia Râmnicului, Arhiepiscopia Tomisului și Arhiepiscopia Sibiului, Universitatea “Lucian Blaga” din Sibiu, Consorțiul Cooperativa Muncă și Solidaritate - Societatea Cooperativelor Sociale, Comunità Nuova și Associazione Bambini In Romania (<http://economiesociala.ipi.ro/>, accesat la data de 19.12.2013). Meritul pentru rezultatele implementării proiectului este în primul rând al Fundației Inimă pentru Inimă. Aceasta desfășoară în principal activități în domeniul protecției copilului și familiei în județele Vâlcea, Brașov, Tulcea, Brăila: obiectivul ei este “promovarea drepturilor copilului și supravegherea modului în care sunt respectate acestea, integrarea copilului în familii substitutive, restructurarea sistemului de servicii sociale destinate persoanelor în dificultate, îmbunătățirea condițiilor de viață ale copilului instituționalizat în colaborare cu autoritățile publice” (<http://www.ipi.ro/ro/desprenoi.html>, accesat la data de 17.12.2013). Dintre proiectele pe care le-a derulat sau le derulează s-au remarcat: Centrele de zi – o șansă pentru comunitatea locală, Centrele de Socializare – integrarea socio-profesională a copiilor și tinerilor, Serviciul de Integrare Socioprofesională pentru o viață independentă, Harta socială a județului Vâlcea – instrument de dezvoltare a serviciilor sociale din județul Vâlcea, Apartamentele sociale, Cabinete de asistență și sprijin pentru prevenirea abandonului în sprijinul mamei și copilului, încă de la început, Socializarea prin sport a copilului instituționalizat, programul de voluntariat pentru socializarea copilului instituționalizat, Centrul de recuperare de tip ambulatoriu Voineasa.

Inimă pentru Inimă este una din fundațiile ce respectă și aplică principiul durabilității serviciilor sociale cu multă claritate în viziune, proiectul ale cărei activități sunt descrise de noi în continuare, fiind un argument în acest sens.

Proiectul POSDRU (2007-2013, Axa prioritară 6 „Promovarea incluziunii sociale”, Domeniul major de intervenție 6.1 „Dezvoltarea economiei sociale”) însumează “activități care vizează creșterea gradului de informare și de interes al publicului larg față de economia socială, dezvoltarea abilităților și competențelor grupurilor vulnerabile în domeniul antreprenoriatului social, dezvoltarea mecanismelor și instru-

mentelor de sprijin pentru structurile economiei sociale din cele trei regiuni” (<http://economiesociala.ipi.ro/>, accesat la data de 19.12.2013).

Continuăm prezentarea implementării acestui proiect, începută în Vol. 2/Nr. 1 Februarie 2012 al Revistei de Economie Socială, cu descrierea unei alte activități desfășurate: desfășurarea unei campanii de informare și conștientizare cu privire la economia socială la nivelul Regiunilor Sud-Vest, Sud-Est și Centru. Această activitate a fost realizată cu sprijinul persoanelor beneficiare ale “Programului de Formare formatori în domeniul economiei sociale” și participante la stagiul practic desfășurat în întreprinderi sociale din Italia și a avut ca obiectiv “promovarea conceptului și principiilor economiei sociale în rândul a cel puțin 1200 de persoane din Regiunile Sud-Vest, Sud-Est și Centru” (<http://economiesociala.ipi.ro/comunicate/campanie-informare>, accesat la data de 19.12.2013).

Echipa menționată a elaborat o broșură structurată pe următoarele capitole: 1. Economia socială - Origini, interpretări diverse, viziune comunitară europeană, filtrare românească, Termeni diferiți. Aceeași realitate? 2. Economia socială în timp și în spațiu; 3. Practici de economie socială în Europa – legislație și modele europene; 4. Economie socială și incluziune socială în România și 5. Mentorat în economie socială. Această broșură a fost pusă la dispoziția tuturor participanților invitați la sesiunea de informare.

Prima temă “Economia socială - Origini, interpretări diverse, viziune comunitară europeană, filtrare românească; Termeni diferiți. Aceeași realitate?” abordează subiecte precum originile conceptului economie socială, definiții ale aceluiași concept, definiții ale întreprinderii sociale, accepțiunea românească a termenilor, concepte asociate economiei sociale. A doua temă, “Economia socială în timp și în spațiu” propune spre dezbateră: Protoistoria economiei sociale, Economia socială și complexul de influențe în timp și în spațiu, Repere din istoria economiei sociale pe pământ românesc. Subiectele care sunt prezentate participanților la sesiunile de informare în cadrul celei de-a treia teme sunt: Reglementări europene privind economia socială, cadrul legislativ privind economia socială, structuri asociate economiei sociale, principiile economiei sociale conform Business Confederation of Social Economy, caracteristicile comune ale subsectoarelor economiei sociale, Forma de

organizare și cadrul juridic de reglementare a economiei sociale în România, Forme legale de derulare a unei activități generatoare de venit încadrate în economia socială, Forma de organizare și cadrul juridic de reglementare a economiei sociale în România, Beneficiile întreprinderilor sociale conform NESsT, Limitările întreprinderilor sociale conform NESsT, prezentarea unor modele de bună practică din țară și străinătate. A patra temă, „Economie socială și incluziune socială în România” abordează subiecte precum definiții ale excluziunii și excluziunii sociale, factori de risc în apariția, menținerea sau extinderea excluziunii sociale, prezentarea principalelor categorii de grupuri vulnerabile din România. Ultima temă prezentată în cadrul sesiunilor de informare este o provocare și se intitulază „De la incluziune socială la coeziune socială: mentoratul în economie socială”. Tema vine cu imperativul „nu vom putea reuși să ne construim propria viziune despre economia socială dacă nu vom prețui lecțiile de istorie care ne definesc comportamentul și nici dacă nu vom ține cont de experiența celor care au deja tradiție în implementarea economiei sociale”.

Au fost organizate în perioada noiembrie – decembrie 2011, sesiuni de informare în toate cele 17 județe (Vâlcea, Mehedinți, Olt, Dolj, Vrancea, Galați, Tulcea, Buzău, Constanța, Brăila, Alba, Sibiu, Mureș, Harghita, Covasna, Brașov, Gorj) aferente celor trei regiuni ale țării la nivelul cărora se implementează proiectul. Aceste sesiuni au fost organizate cu scopul responsabilizării și implicării comunităților în procesul de incluziune socială, mobilizării grupurilor dezavantajate și încurajării parteneriatelor și colaborării între toți actorii relevanți din comunitate. Dintre beneficiarii acestei campanii menționăm: profesioniști din sectorul public al domeniului asistență socială (specialiști, factori de conducere din cadrul Direcțiilor Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului, Agențiilor Județene pentru Plăți și Inspecție Socială, Serviciilor Publice de Asistență Socială de la nivel local, Consiliilor Județene, Consiliilor Locale, Primăriilor) specialiști din sectorul neguvernamental (coordonatori, specialiști din asociații și fundații cu activitate în domeniul economiei sociale), reprezentanți ai cultelor care derulează proiecte pe domeniul asistenței sociale, reprezentanți ai mediului de afaceri interesați de oportunitățile de cooperare în domeniul promovării incluziunii active a persoanelor defavorizate. Campania a vizat

“schimbul de informații și experiențe, colaborarea și parteneriatele, precum și stimularea inițiativelor concrete de antreprenoriat social, pentru a contribui la dezvoltarea economiei sociale în România” (<http://economiesociala.ipi.ro/comunicate/campanie-informare>, accesat la data de 19.12.2013).

Campania de informare a fost susținută și sprijinită și de Rețeaua Centrelor Regionale de Suport pentru Structurile Economiei Sociale (CRSSES), înființată prin proiect și care răspunde unuia dintre obiectivele specifice ale acestuia: dezvoltarea mecanismelor și instrumentelor de sprijin pentru structurile economiei sociale. Rețeaua CRSSES este formată din Centrul Regional de Suport pentru Structurile Economiei Sociale – Râmnicu Vâlcea, Centrul Regional de Suport pentru Structurile Economiei Sociale – Sibiu și Centrul Regional de Suport pentru Structurile Economiei Sociale – Constanța. Centrele oferă servicii de informare a celor interesați privind oportunitățile de participare la evenimente de informare și programe de formare profesională în domeniul economiei sociale, privind reglementările legislative în domeniu, avantajele dezvoltării sectorului economiei sociale, privind stadiul organizării și dezvoltării economiei sociale în țara noastră și modalitățile de înființare a structurilor economiei sociale, privind avantajele/ dezavantajele inițierii unei afaceri sociale în România, modele de bună practică din România și Italia, privind structurile funcționale în sfera economiei sociale din regiune și pun la dispoziția publicului resurse de documentare.

Consilierea, asistența și sprijinul oferit prin intermediul centrelor, pentru înființarea de întreprinderi sociale constă în: “consilierea celor ce doresc să devină antreprenori sociali; asistența pentru autoevaluarea situației actuale a organizației/ comunității care dorește să inițieze o afacere socială; asistența în efectuarea unui studiu de fezabilitate pentru fiecare idee de afacere socială propusă; sprijin în planificarea afacerii și identificarea unor posibile surse de cofinanțare”. În cadrul fiecărui centru activează o echipă de specialiști ce organizează workshop-uri în cadrul comunităților locale selectate, pentru a informa actorii sociali relevanți (autorități locale, oameni de afaceri, reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale, specialiști din comunitate care interacționează, prin natura profesiei, cu persoanele vulnerabile –

preoți, medici, profesori, etc.), cu privire la oportunitățile oferite de economia socială și pentru ai sprijini în conștientizarea resurselor existente în comunitate și în mobilizarea grupurilor dezavantajate, în scopul identificării unor soluții de dezvoltare comunitară durabilă, în sfera economiei sociale.

Serviciile acestor centre se adresează: “persoanelor fizice care doresc să devină antreprenori sociali, persoanelor juridice (ONG-uri, firme) care doresc să înființeze structuri de economie socială (întreprinderi sociale, unități protejate) comunităților locale care doresc să se dezvolte durabil, sprijinind incluziunea socială a grupurilor defavorizate, prin economia socială” (<http://economiesociala.ipi.ro/centresuport>, accesat la data de 19.12.2013).

Rețeaua formată din aceste centre “își propune promovarea conceptului de economie socială și sprijinirea inițiativelor în domeniul antreprenoriatului social din cele 3 regiuni în care se derulează proiectul, prin furnizarea serviciilor de informare, consiliere, asistență și sprijin pentru înființarea de întreprinderi sociale, precum și organizarea unor evenimente de informare și promovare în comunități locale, în scopul promovării economiei sociale ca soluție viabilă pentru dezvoltarea comunitară durabilă” (<http://economiesociala.ipi.ro/centresuport>, accesat la data de 19.12.2013).

Rezultatele campaniei de informare și conștientizare cu privire la economia socială la nivelul Regiunilor Sud - Vest, Sud - Est și Centru sunt puncte de pornire în implementarea unei noi etape a proiectului: programele de formare “Dezvoltarea spiritului antreprenorial pentru grupurile vulnerabile” și managementul întreprinderilor sociale pentru actorii implicați în dezvoltarea sectorului întreprinderilor structurilor economiei sociale.

Meritul acestui proiect este, că a oferit ocazia celor implicați în implementarea lui să cunoască realitățile românești și italiene în domeniu și la rândul lor, să devină parte din aceste realități informând actorii sociali din zonele implicate în proiect, construind viziuni, problematizând, formând atitudini și comportamente. Finalitatea lui ar trebui să fie începutul unei experiențe care dacă nu duce de la incluziune socială la coeziune socială, măcar indică celor interesați, direcția corectă.

Bibliografie

1. Corman, S.G. (2012), Întreprinderi sociale din Italia, puncte de pornire pentru România - experiențe în cadrul proiectului: „Economia socială - șanse reale pentru o viață mai bună!”. *Revista de Economie Socială*, Vol.2, Nr. 1/2012. pp 159-172.
2. [http://economiesociala.ipi.ro /centresuport](http://economiesociala.ipi.ro/centresuport)
3. [http:// economiesociala.ipi.ro/comunicate/campanie-informare](http://economiesociala.ipi.ro/comunicate/campanie-informare)
4. <http://economiesociala.ipi.ro/>
5. <http://www.ipi.ro/ro/desprenoi.html>

RAISING AWARENESS ABOUT SOCIAL ECONOMY – INFORMATION CAMPAIGN DEVELOPED IN THE SOUTH- WEST, SOUTH-EAST AND CENTRE REGIONS OF ROMANIA – EXPERIENCES THROUGH THE “SOCIAL ECONOMY – A REAL CHANCE FOR A BETTER LIFE” PROJECT

Sorina Georgeta Corman^[1]

Abstract

The article continues the description of the implementation of the “Social Economy – a real chance for a better life!” POSDRU project, started in the second volume/ no 1 – February 2012 of the “Social Economy Magazine”, and it offers information about the campaign developed in the South-West, South-East and Centre Region of Romania. The purpose of the campaign was to empower and involve the local communities in the process of social inclusion, to mobilize disadvantaged groups and to encourage collaboration and partnership between all the relevant actors in the community. The beneficiaries of the campaign were professionals from the public sector – social welfare area, the non-profit sector, representatives of the clerk who works on social work projects, as well as representatives of the business sector, interested in collaboration opportunities in the area of active social inclusion for disadvantaged people. The results of the campaign can be considered starting points in different analysis and diagnoses in the social economy and social work field.

Keywords: *information campaign, raising awareness,
social economy, involvement*

In the second volume/ no 1 – February 2012 of the “Social Economy Magazine” I presented a project implemented between 2011 - 2014 “Social Economy – real chances for a better life!” The main objective of the project is “the development of the social economy in the South-West, South-East and Centre Region of Romania”(Corman 2011, p. 153).

^[1] Lecturer dr. Department of Journalism, Public Relations, Sociology and Psychology Faculty of Social and Human Sciences, „Lucian Blaga” University of Sibiu, Lucian Blaga St., no. 2-4, phone: 0742027182, e-mail: sorinacorman@yahoo.com.

The Heart for Heart Foundation from Vâlcea ensures the implementation of the project, in partnership with the Râmnic Archdiocese, the Archdiocese of Tomis and the Archdiocese of Sibiu, "Lucian Blaga" University Sibiu, the Work and Solidarity Consortium - Social Cooperative Society, Comunità Nuova and the Nuova Bambini Association in Romania (<http://economiesociala.ipi.ro/>, accessed at 19.12.2013).

The merit of the successful project implementation is, mainly, of the Heart for Heart Foundation. This foundation develops mainly activities in the area of child and family protection in Vâlcea, Braşov, Tulcea, Brăila counties. It's objective is " to promote children's rights and to overseas the ways in which these are respected, to integrate the children in foster families, to restructure the social service system for people in need, to improve living conditions of the institutionalised children - in collaboration with the public authorities (<http://www.-ipi.ro/ro/desprenoi.html>, accessed at 17.12.2013). Among the projects it has undertaken or it develop now stood: Day centres – a chance for the local community, Socialization Centres – socio-professional integration of children and young people, The Socio-professional Integration Service for an Independent life, The Vâlcea county Social Map – a tool for social services development in Vâlcea county, social apartments, preventions of early abandonment- assistance and support offices for mothers and children , socialization of the institutionalized children through sport, socialization of the institutionalized children - a volunteer program and Voineasa ambulatory rehabilitation centre.

The Heart for Heart Foundation is one of the foundations who respects and applies the principle of sustainability in social services, has clarity in its vision, the activities of the project further described by us, being an argument in this sense.

The HRD project (2007-2013, Priority 6 "Promoting social inclusion", Key Area of Intervention 6.1 "Developing social economy") sums up "activities aimed to increase awareness and interest of the general public towards social economy, to develop skills and competencies for vulnerable groups in the area of social entrepreneurship, to develop support tools and mechanisms for the social economy structures in the three regions" (<http://economiesociala.ipi.ro/>, accessed at 19.12.2013).

We continue the presentation of this project, started in the second volume/ no 1 – February 2012 of the “Social Economy Magazine”, with the description of another activity: an awareness and information campaign was developed in the South-West, South-East and Centre Region of Romania. This activity was made with the support of the “Train for Trainers in social economy” program beneficiaries, participants in internships in Italy at different social enterprises. Its objective was “to promote the concept and principle of social economy among at least 1,200 people in the South-West, South - East and Centre” (<http://economiesociala.ipi.ro/comunicate/campanie-informare>, accessed at 19.12.2013).

The above mentioned team elaborated a brochure structured on the following chapters: 1. Social economy – origins, different interpretations, vision at European community level, Romanian screening, different terms, the same reality? 2. Social economy in time and in space. 3. Social economy practices in Europe – legislation and European models. 4. Social economy and social inclusion in Romania. 5. Mentoring in social economy. This brochure was given to all the participants invited to the information session.

The first topic “Social economy – origins, different interpretations, vision at European community level, Romanian screening, different terms, the same reality? ” approached subjects such as the roots of the social economy, definition of the concept, definition of the social enterprises, the Romanian meaning of the terms, concepts associated with the social economy. The second topic, “Social economy in time and space” offered to debate subjects such as Proto - history of social economy, Social economy and its complex influences in time and space, Landmarks of Romanian social economy history on Romanian field. The subjects presented to the participants at the information session concerning the third topic were: European regulations regarding social economy, the legal framework of the social economy, structures associated to social economy, the principles of social economy according to the Business Confederation of Social Economy, common features of the different sub sectors of social economy, the legal framework regulating the social economy in Romania and its form of organization, the legal forms of running a revenue-generating activities

within the social economy, the organizational and legal framework of social economy in Romania, the benefits of social enterprises according to NESsT, the limits of social enterprises as NESsT, presentation of the good practice models in country and abroad. The fourth subject, "Social economy and social inclusion in Romania" approaches subjects such as the definition of the social inclusion and social exclusion, risk factors in the social exclusion development, maintenance and expansion, presentation of the main vulnerable groups in Romania. The last topic presented during the information session is a challenge and is entitled "From social inclusion to social cohesion: mentorship in social economy". The theme comes with the imperative "we might not be able to build our own vision of the social economy if we do not cherish the history lessons that defines our behaviour and more, if we not take into account the experience of those who have already tradition in implementing social economy".

The information sessions were organised between November – December 2011, in 17 counties (Vâlcea, Mehedinți, Olt, Dolj, Vrancea, Galați, Tulcea, Buzău, Constanța, Brăila, Alba, Sibiu, Mureș, Harghita, Covasna, Brașov, Gorj) belonging to the three region in which the project is implemented. The purpose of the sessions was to involve the communities and make them responsible in the social inclusion process, to mobilize disadvantaged groups and to encourage partnership and collaboration between the relevant actors in community. Among the beneficiaries of this campaign we can mention: professionals from the public social welfare sector (specialists, management/key factors of the County Child Protection and Social Welfare Direction), County Agencies for Payment and Social Inspection, Local Social Welfare Public Services, County Councils, Local Councils, City Halls), specialists from the non-governmental area (coordinators, specialists from associations and foundations involved in social economy area), representatives of the clerk working in social welfare projects, business representatives interested in cooperation opportunities in the area of active social inclusion of the disadvantaged people. The campaign aimed "to exchange information and experiences, collaboration and partnership, as well as to stimulate the concrete social entrepreneurship initiatives, in order to contribute to the development

of social economy in Romania” ([http:// economiesociala.ipi.ro/comunicate/campanie-informare](http://economiesociala.ipi.ro/comunicate/campanie-informare), accessed at 19.12.2013).

The information campaign was sustained and supported by the Regional Support Centres Network for Social Economy (RSCNSE) structures, established through the project and which answers to one of its specific objective: the development of support tools and mechanisms for the social economy structures.

The RSCNSE network is formed by the Regional Support Centre for the Social Economy Structures – Râmnicu Vâlcea, the Regional Support Centre for the Social Economy Structures – Sibiu and the Regional Support Centre for the Social Economy Structures – Constanța. The Centres offer, to those interested, informational services regarding opportunities to participate in informational events and training programs (professional development programs) in social economy, legal rules and regulations in the area, the advantaged of developing the social economy sector, the stage of the social economy organization and development in our country and ways to establish social economy structures, regarding the advantages/ disadvantages of starting a social business in Romania, models of good practice in Romania and Italy, concerning functional structures in the area of social economy in the region and make available, to whom may concern, documentation resources.

The counselling, assistance and support offered through the centres, in order to establish social enterprises consist in: “counselling those who want to become social entrepreneurs; assistance in the self-evaluation of the actual situation of the organization/community who wish to start a social affair; assistance in conducting a pre-feasibility study for each proposed social business idea, support in business planning and identification of the possible financial sources”. Each of one of the centres has a team of specialists who organise workshops inside the selected local communities, in order to inform the relevant social actors (local authorities, businessman, representatives of the non-governmental organizations, specialists from the communities who come in contact, by the nature of their profession, with vulnerable people – priests, doctors, teachers) concerning the opportunities offered by the social economy and to support them in becoming aware

of the existing resources in the community and to mobilize disadvantaged groups to identify sustainable solutions for community development in the area of social economy.

The services offered by these centres are addressed to: "individual people who want to become social entrepreneurs, organizations (NGO's, companies) who want to establish social economy structures (social enterprises, protected units), local communities who envision sustainable development, by supporting the disadvantaged people social inclusion through social economy" (<http://economiesociala.ipi.ro/centresuport>, accessed at 19.12.2013).

The network formed by these centres "aims to promote the concept of social economy and to support the social entrepreneurship initiatives in the three regions that develop the project, by counseling, assistance and informational services to start social enterprises as well as to organize informational events in order to promote social economy as a viable solution for sustainable community development" (<http://economiesociala.ipi.ro/centresuport>, accessed at 19.12.2013).

The results of the awareness and information campaign regarding social economy at the level of South-West, South-East and Centre are starting points in the new stage of the project implementation: the "Developing entrepreneurship for disadvantaged people" training programs and the management of social enterprises for the involved actors in the development of the social enterprises/ structures of social economy sector.

The merit of the project is that it offered, to those involved in its implementation, the opportunity to know the Romanian and Italian reality in the field and more, to become part of this reality by informing the social actors from the areas involved in the project, building visions, make problems, shaping attitudes and behaviours. The finality of the project should be the beginning of an experience that, even if not leads from social inclusion to social cohesion, at least indicates, for those interested, the right direction.

References

1. Corman, S.G. (2012). Social enterprises in Italy, starting points for Romania, - experiences from the “Social economy - real chances for a better life” project. *Journal of Social Economy*, Vol. 2, No. 1/2012, pp. 159-172.
2. <http://economiesociala.ipi.ro/centresuport>
3. <http://economiesociala.ipi.ro/comunicate/campanie-informare>
4. <http://economiesociala.ipi.ro/>
5. <http://www.ipi.ro/ro/desprenoi.html>

Recenzii

Book reviews

ALT FEL DE OCUPARE: CEREREA DE ECONOMIE SOCIALĂ ÎN REGIUNILE DE DEZVOLTARE BUCUREȘTI-ILFOV ȘI SUD-EST

*Simona Maria Stănescu și Sorin Cace (coordonatori)
Editura Expert, București a Institutului Național de Cercetări
Economice al Academiei Române, 2011*

Adina Mihăilescu^[1]

Cartea, elaborată în cadrul unui proiect cu finanțare europeană: "INTEGRAT – resurse pentru femeile și grupurile roma excluse social", cofinanțat din Fondul Social European în perioada 2010-2013 prin Programul operațional sectorial pentru Dezvoltarea resurselor umane 2007-2013, axa prioritară 6."Promovarea incluziunii sociale", domeniul major de intervenție 6.1."Dezvoltarea economiei sociale", coordonată de Simona Maria Stănescu și Sorin Cace. Autorii volumului sunt Vlad Achimescu (metodologie, III.1), Florin Botonogu (III.2.), Gabriela Dima (III.3.), Adina Drăgoteiu (I.2.), Simona Ilie (II.3.), Alina Ioana Marinoiu (I.2.), Victor Nicolăescu (introducere), Ramona Pavel (I.3.), Ana Maria Preoteasa (II.2.), Mariana Stanciu (I.1.), Iulian Stănescu (II.1.), Ștefan Corneliu Ștefănescu (III.4.), Cristina Tomescu (III.2.), Simona Maria Stănescu (introducere, sinteză, metodologie, III.1., IV) și Sorin Cace (metodologie, III.1.). Se poate aprecia la modul pozitiv, ca o abordare complexă și minuțioasă, la care au participat cu experiența proprie nu numai colectivul de cercetători menționați mai sus, dar și parteneri de lucru valoroși, cu vaste cunoștințe în domeniul abordat de lucrare, respectiv: Institutul de Cercetare a Calității Vieții (ICCV) din cadrul Academiei Române și partenerul internațional Bolt International Consulting L. Katsikaris &Co Limited Partnership din Grecia. În cadrul

^[1] Cercetător științific II, Institutul de Cercetare a Calității Vieții, Academia Română, Casa Academiei, Calea 13 Septembrie nr. 13, sector 5, București, tel.: 0213.182.461, e-mail: adina.mihaiulescu@yahoo.com.

aceluiași proiect a fost publicată și cartea *Între oportunități și riscuri: oferta de economie socială în regiunile de dezvoltare București Ilfov și Sud Est* (Stănescu, Cace, Alexandrescu coord, 2011; Mihăilescu, 2013, pp. 226-230).

Lucrarea a avut ca obiectiv analiza dezvoltării economiei sociale din regiunile de dezvoltare București-Ilfov și Sud-Est, precum și potențialul acestor zone, în ceea ce privește dezvoltarea în continuare a organizațiilor cu activitate economică orientată spre grupurile vulnerabile de populație și reinserția acestora pe piața muncii. Cartea de față se oprește la următoarele categorii de populație vulnerabilă din punct de vedere al veniturilor și calității vieții personale și familiale, și anume: femeile, tinerii, populația de etnie roma, persoanele cu dizabilități. Dealtfel, aceste categorii de populație vulnerabilă constituie subiecte de analiză mai ample, în câte un capitol special dedicat fiecăruia în parte (vezi I.3. Antreprenoriatul social și incluziunea grupurilor vulnerabile pe piața muncii, II.2. Grupuri vulnerabile și comportamente de reintegrare pe piața muncii, III.1. Potențialul implicării femeilor în domeniul economiei sociale, III.2. Economia socială, o oportunitate pentru integrarea socială a romilor și III.3. Prea aproape de renunțare. Cererea de economie socială a persoanelor cu dizabilități din România, precum și III.4. Percepția populației privind categoriile sociale defavorizate ce ar trebui ajutate).

Demararea acțiunii de culegere a datelor privind cererea de economie socială a cuprins un număr impresionant de populație 3620 de respondenți, selectați din 584 secții de votare din 178 localități. Pe parcursul cercetării de teren s-au distins trei subeșantioane stratificate după județ (Brăila, Buzău, Constanța, Galați, Tulcea, Vrancea) și după tipul de localitate (comună săracă, comună dezvoltată, oraș sub 30.000 de locuitori, oraș între 30.000 și 99.999 de locuitori, oraș între 100.000 și 200.000 de locuitori, oraș de peste 200.000 de locuitori). Prin urmare ne putem da seama de amploarea studiului pe teren, de numărul impresionant de populație interviuată, de dispersarea cercetării în teritoriu, precum și de dimensiunea săracă-bogată a localității de studiu.

După o trecere în revistă a politicilor europene și implicațiile lor în context național autorul capitolului cap.I.1. face o analiză a diversității modelelor de protecție socială europene, menționând deosebirile clare

care există și se manifestă în prezent între sistemele nord-europene și cele din sud. Cele nordice acordă beneficii sociale îndeosebi persoanelor eligibile de vârstă activă, spre deosebire de sud, care are în vedere populația pensionarilor. Sistemul anglo-saxon este mai eficient în reducerea inegalității în rândurile populației de vârstă activă și mai puțin în rândul pensionarilor. Deși există deosebiri, chiar radicale am spune, în UE se vorbește mult despre problemele sociale și reinventarea unui nou model social european. Se poate semnală faptul că deși s-au declanșat reforme sectoriale majore în domeniul asigurărilor sociale, sănătății publice, educației și asistenței sociale, procese aflate în deulare, România a investit sistematic puțin peste jumătate din media UE (30% din P.I.B. în UE și 16,4% în România), acest lucru s-a văzut prin dificultățile întâmpinate, tensiunile sociale și neatingerea obiectivelor de dezvoltare socială. Grupurile identificate în cercetare care se confruntă cu un risc mai mare de cădere în sărăcie și excluziune socială sunt tinerii, femeile, persoanele de etnie romă, persoanele cu dizabilități, imigranții, persoanele vârstnice sau persoanele din mediul rural.

Criza economică manifestată în ultimii ani la nivel național, dar și internațional a declanșat situații neplăcute, cu consecințe în sfera pieței muncii, dar și de slăbire a sistemului de protecție socială. Regiunea de dezvoltare București-Ilfov analizată în lucrare este una cu cele mai mici rate ale șomajului din țară 2,2%, iar Ilfov 2,6%, cealaltă regiune de dezvoltare din Sud-Est având o medie de 7,9% a ratei șomajului.

Serviciile de economie socială sunt necesare deoarece reprezintă maturizarea a tot ce înseamnă serviciu social în România. De aceea, activitățile de economie socială sunt benefice deoarece acționează intens pentru a crea locuri de muncă mai ales pentru persoanele care sunt slab calificate sau pentru persoanele cu handicap. Aceste organizații folosesc resurse umane disponibile pe plan local pentru a dezvolta proiecte locale, a asigura servicii comunitare și comerciale, care să satisfacă necesitățile locale cele mai importante și mai urgente. Dintre acestea, organizațiile non-guvernamentale ar trebui să susțină activitățile de economie socială, iar organele de conducere locale și centrale să le sprijine printr-o legislație corespunzătoare. Nu se știe dacă într-adevăr UE sau statul român încearcă să sprijine aceste inițiative, dar

autoritățile locale ar trebui să încurajeze aceste activități pentru pensionari și salariați.

Comportamentele identificate la grupurile vulnerabile privitoare la reintegrarea pe piața muncii sunt diferite. Sunt șomeri care au declarat că nu și-au căutat de lucru datorită problemelor personale care nu le permit să muncească (responsabilități familiale, starea de sănătate), în timp ce persoanele fără ocupație consideră insuficiente propriile competențe sau caracteristici. Cam aceleași aspecte, în special cele legate de sănătate, sunt invocate și de persoanele cu dizabilități, ieșind o perioadă îndelungată de pe piața muncii. Situația romilor pe piața muncii rămâne problematică în ciuda măsurilor active derulate. O parte a romilor a obținut o calificare la locul de muncă și a beneficiat de experiența muncii, însă rămâne deschisă problema legată de reinsertia populației de etnie roma pe piață. La cei mai mulți, cu un capital educațional redus de reconversie profesională, nu se pot îndrepta spre alte ramuri economice sau dacă o fac, absorbția lor este redusă. Populația în cauză, în urma pierderii locurilor de muncă s-a orientat spre agricultura de subsistență, expunându-se la o sărăcie extremă. Cea mai mare parte dintre romii care practică meserii tradiționale (39,6%), ni se arată în studiu se ocupă de colectarea deșeurilor (fier vechi, sticlă, etc.). Riscul de sărăcie la romi este de șase ori mai mare decât la populația majoritară, iar aproape jumătate dintre ei se află în căutarea unui loc de muncă (vezi III.2. p. 205).

Iată de ce organizațiile de tip ONG, Fundații, CAR pentru salariați, CAR pentru pensionari, cooperativele de consum etc. alte tipuri de organizații care desfășoară activități de economie socială sunt benefice pentru populația vulnerabilă în căutarea unui loc de muncă. Deși organizațiile de tip cooperatist sau de ajutor reciproc au o tradiție îndelungată în țara noastră, fundațiile și asociațiile au cunoscut o creștere numerică spectaculoasă după revoluția din 1989.

Deoarece în sectorul public se înregistrează o cerere pentru personal de înaltă calificare, cu ocupații intelectuale, care necesită pregătire universitară și postuniversitară, iar în mediul privat se angajează cu predilecție persoane cu studii medii, cu competențe și aptitudini scăzute sau cel mult medii, înțelegem de ce această lucrare este binevenită în spațiul pieței muncii din țara noastră, pentru a atrage atenția asupra

perspectivei economiei românești, asupra populației care devine din ce în ce mai vulnerabilă cu precădere în actualul context mondial al crizei economice, cu șanse din ce în ce mai mici pentru populație în general, cu atât mai mult a celor menționați în studiu, de a se reintegra cu dificultate pe piața muncii, cu reducerea drastică a șanselor acestor persoane mai ales dacă nici nu au educația corespunzătoare, au o vârstă trecută de 40 de ani sau sunt din mediul rural și sunt femei.

În capitolul de concluzii, cartea ne dă speranțe ca pe termen lung aceste studii să ajute organele de drept să elaboreze și să adopte măsuri specifice locale, care să vizeze creșterea ocupării în cele două Regiuni de dezvoltare analizate, în special din punctul de vedere al entităților de economie socială și al reinsertiei pe piața muncii a grupurilor vulnerabile.

Bibliografie

1. Mihăilescu, A. 2013 Între oportunități și riscuri: oferta de economie socială în regiunile de dezvoltare București-Ilfov și Sud Est (recenzie), în *Revista de Economie Socială*, pp. 226-230.

2. Stănescu, S. M.; Cace, S. (coordonatori); 2011, *Alt fel de ocupare: cererea de economie socială în regiunile de dezvoltare București-Ilfov și Sud-Est*, Editura Expert, București www.iccv.ro.

3. Stănescu, S. M.; Cace, S. ; Alexandrescu, F. (coordonatori); 2011, *Între oportunități și riscuri: oferta de economie socială în regiunile de dezvoltare București-Ilfov și Sud-Est*, Editura Expert, București www.iccv.ro.

A DIFFERENT KIND OF OCCUPATION: DEMAND OF SOCIAL ECONOMY IN THE DEVELOPMENT REGIONS BUCHAREST-ILFOV AND SOUTH-EAST

*Simona Maria Stănescu and Sorin Cace (Editors)
Expert Publishing House, National Institute of Economic Research,
Romanian Academy, 2011*

Adina Mihăilescu^[1]

The book was written within a project with European funding: "INTEGRAT – resources for the socially excluded women and Roma groups", cofinanced from the European Social Fund from 2010 to 2013 through the Sectoral Operational Plan Human Resources Development, 2007-2013, priority axis 6. "Promotion of social inclusion", major area of intervention 6.1. "Social economy development", coordinated by Simona Maria Stănescu and Sorin Cace. The following authors produced contributions to this book: Vlad Achimescu (methodology, III.1), Florin Botonogu (III.2.), Gabriela Dima (III.3.), Adina Drăgotoiu (I.2.), Simona Ilie (II.3.), Alina Ioana Marinoiu (I.2.), Victor Nicolăescu (introduction), Ramona Pavel (I.3.), Ana Maria Preoteasa (II.2.), Mariana Stanciu (I.1.), Iulian Stănescu (II.1.), Ștefan Corneliu Ștefănescu (III.4.), Cristina Tomescu (III.2.), Simona Maria Stănescu (introduction, synthesis, methodology, III.1., IV) and Sorin Cace (methodology, III.1.). The book is a complex and minute endeavour whose content was compiled not just by the collective of researchers mentioned above, but also valuable partners with vast knowledge in the subject topic of the book: Institute for Quality of Life Research (ICCV) of the Romanian Academy and our international partner Bolt International Consulting L. Katsikaris & Co Limited Partnership from Greece. Based on same empirical evidence

^[1] Senior scientific researcher II, Research Institute for Quality of Life, Romanian Academy, Academy House Calea 13 Septembrie no. 13, district 5, Bucharest, tel.: 004.0213.182.461, e-mail: adina.mihailescu@yahoo.com.

Within the same project it was published *Between opportunities and risks: supply of social economy in the development regions Bucharest-Ilfov and South-East* ((Stănescu, Căce, Alexandrescu coord, 2011; Mihăilescu, 2013, pp. 231-236).

The purpose of the book was to make an analysis of social economy development in the regions of development Bucharest-Ilfov and South-East, as well as of the potential of these areas to support the further development of the organizations with economic activity directed towards the vulnerable groups of population and their reinsertion on the labour market. The book focused on the following categories of population vulnerable in terms of income and quality of the personal and family life: women, young people, the Roma population and the people with disabilities. These categories of vulnerable population are much broader topics of analysis, each of them being approached in a dedicated chapter: see I.3 Social entrepreneurship and the inclusion of the groups which are vulnerable on the labour market; II.2. Vulnerable groups and behaviours of reinsertion on the labour market; III.1. Potential of women involvement in social economy; III.2. Social economy, opportunity for the social integration of the Roma people, and III.3. Too close to giving up. Demand of social economy of the people with disabilities from Romania, and III.4. Perception of the population regarding the disfavoured social categories that should be assisted).

The collection of data on the demand of social economy covered a large number of people: 3620 respondents selected from 584 polling sections from 178 communes/towns. The field research distinguished three sub-samples stratified according to the county (Brăila, Buzău, Constanța, Galați, Tulcea, Vrancea) and by the type of settlement (poor commune, developed commune, town with less than 30,000 inhabitants, town with 30,000 to 99,999 inhabitants, town with 100,000 to 200,000 inhabitants, town with more than 200,000 inhabitants). This shows the size of the field research, the sizeable number of people interviewed, the dispersion of the field research and the poor-wealthy dimension of the particular surveyed places.

After a review of the European policies and their implications within the national context, the author of Chapter I.1. makes an analysis of the different European patterns of social protection, showing the clear

differences existing between the North-European and South-European systems. The northern systems grant social benefits particularly to the eligible persons of active age, unlike the southern systems which focus on the pensioners. The Anglo-Saxon system is more efficient in reducing the inequalities among the population of active age and less among the pensioners. Although there are differences, even radical, we may say, the people in EU speak a lot about the social problems and about the reinvention of a new European social pattern. Although major sectoral reforms are in progress in the fields of social insurances, public healthcare, education and social work, Romania invested systematically little more than half of the EU average (30% of the GDP in the EU and 16.4% in Romania). This was seen in the difficulties and social tensions and in the failure to accomplish the objectives of social development. The following groups identified during the research are confronted with the highest risk of falling into poverty and social exclusion: the young people, the women, the Roma people, the people with disabilities, the immigrants, the old people or the people from the rural.

The economic crisis which ravaged in Romania and worldwide during the past years caused unpleasant situations on the labour market and weakened the system of social protection. Bucharest-Ilfov development region analysed in the book has one of the lowest rate of unemployment in Romania: 2.2% Bucharest and 2.6% Ilfov, while the South-East development region has an unemployment rate of 7.9%.

The social economy services are necessary because they represent the maturation of everything that means social service in Romania. Hence, the social economy activities are beneficial because they create jobs for the people with poor qualification or for the people with disabilities. These organisations use locally available human resources to develop local projects, to provide community and commercial services, which to meet the most important and urgent local necessities. Of these, the non-governmental organisations should support the social economy activities, while the local and central governance authorities should provide support through proper laws. It is yet to be determined whether indeed the EU or the Romanian state try to support these initiative, but the local authorities should encourage these activities for pensioners and for the remunerated people.

The behaviours identified in the vulnerable groups regarding the reintegration on the labour market are different. There are unemployed people who stated that they didn't seek a job because of their personal problems which don't allow them to work (family duties, health state), while other unemployed people consider that their competencies or characteristics are insufficient. About the same aspects, particularly those pertaining to health state are also put forth by the people with disabilities, who spend a long time outside the labour market. The situation of the Roma people on the labour market raises problems despite the active measures that have been implemented. Part of the Roma people were trained on-the-job and took advantage of the experience of working, but the reinsertion of the Roma people on the market is yet to be solved. Most people, with a low educational capital of professional reconversion, cannot go towards other economic branches, or if they do this, their absorption is low. This population, after being sacked, went for the subsistence agriculture, being thus exposed to extreme poverty. Most of the Roma practicing traditional crafts (39.6%) are involved in the collection of wastes (scrap iron, glass, etc.). The poverty risk of the Roma people is six times higher than in the majority population, and almost half of them are seeking a job (see III.2. p. 205).

This is why organisations such as NGOs, foundations, CAR for employed people, CAR for the pensioners, Consumption Cooperatives, next to other types of organisations involved in social economy, are beneficial for the vulnerable population seeking a job. Although the cooperative or mutual organisations have a long tradition in Romania, the foundations and associations have shown a spectacular numeric increase after the 1989 revolution.

Because the public sector has demand for people with high qualification, with intellectual occupations, requiring university and post-university training, while the private companies employ mostly people with medium level of education, with low or medium competencies and aptitudes, we understand why this paper is welcomed for the labour market from Romania. It draws attention on the perspectives of the Romanian economy, on the population that becomes increasingly vulnerable, particularly within the current worldwide context of the

economic crisis, with fainter and fainter opportunities, for the general population and particularly for the people belonging to the vulnerable groups, of getting back on the labour market. Their chances decrease drastically particularly if they don't have the proper education, if they are aged 40+, if they live in rural areas or if they are women.

The conclusions give us hope that on the long term, these studies may help the habilitated organisms to develop and adopt specific local measures which to increase the employment rate in these two regions of development, particularly through social economy organizations and by promoting the reinsertion of the vulnerable groups on the labour market.

References

1. Mihăilescu, A. 2013, *Between opportunities and risks: the social economy supply in the development regions Bucharest-Ilfov and South-East* (book review), in *Journal of Social Economy*, Hamangiu, pp. 231-236 www.profipentruoameni.ro.
2. Stănescu, S. M.; Cace, S. (coordinators); 2011 *A different kind of occupation: demand of social economy in the regions of development Bucharest-Ilfov and South-East*, Expert, Editura Expert, Bucharest www.iccv.ro.
3. Stănescu, S. M.; Cace, S.; Alexandrescu, F. (coordinators); 2011 *Between opportunities and risks: supply of social economy in the development regions Bucharest-Ilfov and South-East*, Expert, Bucharest www.iccv.ro.

RECOMANDĂRI PENTRU AUTORI

Autorii vor avea în vedere audiența interdisciplinară și multinațională atunci când își redactează contribuția. Trebuie avute în vedere implicațiile analizei pentru cititorii din alte domenii, alte țări și alte discipline. Prezentarea stereotipizantă a indivizilor și a grupurilor sociale va fi evitată.

Scop: *Revista de Economie Socială* se dorește a fi un cadru de promovare, reflecție și dezbateră a temelor de interes pentru domeniul economiei sociale. Articolele și studiile publicate vor reflecta aspecte teoretice și practice, experiențe locale, naționale și transnaționale. Revista încurajează abordări inovatoare inter și transdisciplinare pentru dezvoltarea economiei sociale, reunind perspective teoretice din mediul academic și de cercetare cu perspectivele practice ale organizațiilor profit și non-profit, ale experților din întreprinderile sociale și administrație.

Articolele vor conține numărul specificat de cuvinte, inclusiv rezumatul, cuvintele cheie, notele și bibliografia, în funcție de tipul articolului:

1. Pentru studii teoretice: 5000-7000 cuvinte
2. Pentru studii empirice: 5000-7000 cuvinte
3. Pentru descrieri de experiențe și bune practici: 1800-2200 cuvinte
4. Pentru recenzii: 800-1200 cuvinte

Este de dorit ca textul să nu mai fi fost publicat sau trimis spre publicare în altă parte. Dacă autorul are un articol înrudit publicat, va specifica acest lucru.

Autorul va respecta îndrumările tehnice, datele limita de trimitere a articolelor/studiilor (15 ianuarie, 01 aprilie, 15 iunie, 1 septembrie și 1 noiembrie) și de retrimiteră a acestora în termen de o săptămână după primirea opiniilor din peer-review.

Pentru a asigura procesul de peer-review, autorii sunt rugați să trimită articolul în limba română și în limba engleză, în două fișiere a câte două exemplare, din care câte unul fără datele de identificare și fără vreun reper cu privire la autorul acelei contribuții.

Este încurajată citarea articolelor din publicații cotate ISI și/sau recunoscute de către CNCIS/CNCS, respectiv din numere anterioare ale acestei reviste. Articolele vor fi trimise în format electronic, ca fișier atașat, la adresa: jse@alternativesociale.ro.

Sunt binevenite contribuțiile care reflectă studii și cercetări realizate de autori în ultima perioadă pe următoarele teme:

- a. istoria și originile economiei sociale;
- b. solidaritate socială și antreprenoriat;
- c. democrație participativă/ active citizenship;
- d. justiție socială;
- e. incluziune socială;
- f. liberalism și solidaritate creștină;

- g. binele individual – binele social;
- h. responsabilitate individuală – responsabilitate socială;
- i. autonomie individuală – socială;
- j. conflicte și cooperare societală;
- k. forme de economie socială și practici;
- l. familia – ca unitate a structurii sociale;
- m. mișcarea cooperatistă europeană contemporană;
- n. dezvoltarea durabilă;
- o. lupta împotriva sărăciei;
- p. coeziune socială;
- q. ocupare deplină;
- r. vulnerabilitate și grupuri vulnerabile;
- s. experiențe locale, regionale și naționale în domenii ale economiei sociale;
- t. experiențe și practici de formare în domenii ale economiei sociale;
- u. alte teme de interes pentru domeniul economiei sociale.

Structura articolelor

Autorii sunt rugați să urmeze următoarele indicații cu privire la *structura articolelor*:

- ✓ TITLU: Cambria, 14, litere mari, centrat;
- ✓ Prenume și nume: aliniat dreapta, Cambria, 12;
- ✓ Date de contact (la subsol, câte o notă pentru fiecare autor): titlul academic/poziția în organizație, denumirea departamentului și a instituției, adresa de corespondență, numărul de telefon, e-mail (Cambria, 9);
- ✓ Rezumat: 150-200 de cuvinte, în acord cu structura de mai jos, Cambria 10, 1 rând;
- ✓ Cuvinte cheie: între 3 și 8, Cambria 10, aliniat dreapta, italic;
- ✓ Textul: Cambria 12, 1,5 rânduri;
- ✓ Mulțumiri (eventuale);
- ✓ Contribuția autorilor la redactarea articolului;
- ✓ Note;
- ✓ Bibliografie (references);
- ✓ Un scurt curriculum vitae, precizând principalele contribuții științifice ale autorului, alte publicații.

Tabelele și figurile pot fi inserate în text sau prezentate câte unul pe pagină la sfârșitul articolului, cu titlu, numerotate, cu precizarea sursei.

Structura rezumatelor

Pentru studii empirice / experimentale:

1. Tema și obiectivul cercetării.
2. Metodologia de cercetare
3. Caracteristici ale participanților la studiu / ale comunității studiate
4. Rezultatele obținute sau estimate.
5. Concluzia, cu implicațiile și aplicațiile rezultatelor.

Pentru sinteze / studii teoretice:

1. Tema studiului.
2. Perspectiva teoretică de la care pornește studiul; obiectivul studiului.

3. Sursele utilizate (ex: baze de date, tipul de literatură analizată, eventual criteriile de selecție a acesteia).

4. Concluziile principale la care s-a ajuns în urma analizei / sintezei teoretice.

Pentru prezentarea de experiențe:

1. Tipul de experiență.

2. Caracteristicile ale organizației / acțiunii prezentate

3. Aspectele noi / pozitive din respectiva experiență

4. Posibile întrebări / sugestii pentru studii / experiențe viitoare

Stilul textului

Autorii sunt rugați să urmeze următoarele indicații cu privire la *stilul textului*:

- ✓ Utilizați varianta britanică a limbii engleze.
- ✓ **Primul titlu** se scrie cu **bold**, prima litera cu majuscule și aliniat la stânga.
- ✓ Numerotați paragrafele sau secțiunile cu cifre arabe. Evitați paragrafele foarte scurte sau formate dintr-o propoziție.
- ✓ Utilizați **bold** în text doar pentru **subtitluri** (numerotate, alineat).
- ✓ Pentru sublinieri în text, utilizați *caractere italice*.
- ✓ În textul principal, numeralele de la unu la zece trebuie scrise în cuvinte, dar pentru numerele mai mari trebuie utilizate cifrele (ex.: 11, 23, 264)
- ✓ Toate acronimele trebuie scrise în întregime prima dată, chiar și cele care sunt foarte des utilizate (ex.: UK, EU etc.)
- ✓ Scrieți procent (nu %!) cu excepția parantezelor ilustrative.
- ✓ Între textul din stânga și semnele de punctuație nu se lasă spațiu .

Citarea și bibliografia

În text, dați numele de familie al autorului, anul apariției cărții și pagina (dacă există) între paranteze (Cole 1992, p. 251).

Pentru referințe care au între unu și trei autori, trebuie menționați toți (Cole, Green și Black 2003).

Pentru referințe cu patru sau mai mulți autori se utilizează următoarea formă (Cole ș.a. 2003).

IMP: toți autorii vor trebui menționați la bibliografie (nu se permite trimitere de genul *et al.*!)

Lista completă a referințelor citate, aranjate în ordine alfabetică a numelor de familie, va trebui scrisă la 1.5 rânduri, la sfârșitul articolului, în următoarea formă:

1. Cole, T. (1992). *The Journey of Life. A Cultura History of Aging in America*. Cambridge University Press, Cambridge.

2. Elder, G.H. and Clipp, E.C. (1988). Wartime losses and social bonding: influences across 40 years in men's lives. *Psychiatry*, **51** (1), 177-198.

3. Ruth, J.-E. and Oberg, P. (1996), Ways of life: old age in life history perspective. In Birren, J.E., Kenyon, G., Ruth, J.-E., Schroots, J.F.F. and Svensson, T. (Eds), *Aging and Biografy: Explorations in Adult Development*. Springer, New York, 167-186.

Trimiterile la documente legislative vor respecta următoarea formă:

In *text*: denumirea cunoscută a documentului și codul de identificare (Com(2007) 332 Final) sau denumirea cunoscută și anul: Legea asistentei sociale (2011);

La *bibliografie*: Emitent. An. Titlul documentului. Codul de identificare. Publicat in sau Disponibil la:.....; Consultat la data de:

Se respectă următoarele:

✓ Autorii sunt rugați să reducă la minim trimiterile la lucrări nepublicate sau care urmează să fie prezentate la conferințe, pentru că sunt dificil de găsit de către cititori. Dacă se optează pentru astfel de trimiteri, se va indica: titlul conferinței, organizatorul, locul și data la care va fi susținută prezentarea.

✓ *Titlurile de Cărți și Reviste sunt Scrise cu Caractere Italice, Tile Case.* (fiecare cuvânt cu literă mare).

✓ Titlurile de Lucrări, articole și capitole din cărți se scriu tip sencece case (doar primul cuvânt cu majusculă) fără caractere italice.

✓ Se utilizează (Eds. / coord.) și (Ed./coord.) acolo unde este cazul.

Citarea paginilor de internet sau a publicațiilor online

✓ Menționați autorul, data, titlul, instituția care a publicat sau numele celei care găzduiește lucrarea, asemeni unei publicații tipărite. Apoi specificați: Disponibil online la sau Adresa completa de internet [data accesării].

Tabele

✓ Tabelele trebuie inserate în text, numerotate consecutiv, cu precizarea sursei.
✓ Dimensiunile trebuie să se potrivească încadrării într-o pagină de 190 mm x 130 mm.

✓ Titlul trebuie scris înaintea tabelului, cu prima literă mare, cu caractere italice.

✓ Conținutul tabelului: numele rândurilor/coloanelor se scriu cu prima literă mare. Sunt preferate titlurile scurte. Detaliile tehnice sau metodologice (cum ar fi eșantionul, tipul de statistică) ar trebui descrise în denumire sau în note cu privire la table. Se utilizează doar o decimală.

Figurile

✓ Se trimit inserate în text sau pe pagini separate, numerotate consecutiv și denumite.

✓ Capturile vor fi în fișiere separate.

✓ În interiorul textului menționați locul aproximativ al tabelelor și al figurilor.

Copyright: Responsabilitatea conținutului articolelor revine, în întregime, autorului (autorilor). Autorul care trimite un manuscris (care este indicat pentru corespondență, în cazul semnării de către mai mulți autori) are responsabilitatea de a se asigura ca trimiterea spre publicare / publicarea a fost încuviințată de toți autorii. Este de asemenea responsabilitatea autorului de a primi acceptul instituției de proveniență pentru publicare, dacă acesta îi este solicitat. Corespondența legată de un manuscris va fi purtată cu autorul care va trimite textul, dacă nu există specificată, de la început, o altă solicitare din partea semnatarilor articolului.

RECOMMENDATIONS FOR AUTHORS

The authors should take into consideration the interdisciplinary and multinational addressability when they write their works. They should also take into consideration the implications of the analysis for the readers from other study areas, other countries and other subjects. The stereotypical presentation of individuals and social groups should be avoided.

The articles will contain the specified number of words including the abstract, keywords, notes and references:

1. For theoretical studies: 5000-7000 words
2. For empirical studies: 5000-7000 words
3. For described experiences and best practices: 1800-2200 words
4. For book reviews: 800-1200 words

The text should not have already been published or sent to another publication. If the author has a similar article published, he/she should specify this.

The text should respect the technical recommendations.

The authors should respect *the deadlines for:*

- *papers submissions* (**15th January, 01th April, 15th June, 1th September and 1th November**)

- and for *submitting the reviewed papers* (one week after peer-review feedback).

It is encouraged the quotation of the articles from the ISI publications, from journals approved by CNCSIS/CNCS) and from other volumes of the publication.

Articles will be sent electronically as an attachment to: *jse@alternativesociale.ro*

In order to ensure the peer-review process, the authors are asked to send the article in Romanian and in English Languages, in two copies each, of which one without the identification data and without any clue regarding the article's author.

We welcome articles that reflect the studies and researches conducted by the authors in recent years on the following topics:

- a. the history and origins of the social economy;
- b. social solidarity and entrepreneurship;
- c. participatory democracy / active citizenship;
- d. social justice;
- e. social inclusion;
- f. liberalism and Christian solidarity;
- g. individual welfare - social welfare;
- h. individual responsibility – social responsibility;
- i. personal autonomy – social autonomy;
- j. societal conflicts and cooperation;
- k. forms of social economy and practices;
- l. family - as a unit of social structure;
- m. contemporary European cooperative movement;
- b. sustainable development;

- o. fight against poverty;
- p. social cohesion;
- q. full employment;
- r. vulnerability and vulnerable groups;
- s. experiences of local, regional and national social economy;
- t. experience and training practices of the social economy;
- u. other topics of interest to social economy.

Structure of article

The authors are asked to respect the following indications regarding *the articles' structure*:

- TITLE: Cambria, 14, centred, uppercase;
- Name and surname (Cambria 12, right align);
- Contact details – as footnote, one for each author - academic title, the name of the department and of the institution, correspondence address, phone number, e-mail address (Cambria 9);
- Abstract: 150 – 200 words, Cambria, 10, 1;
- Key words: between 3 and 8, Cambria, 10, right align, it;
- The main text: Cambria, 12, line spacing 1.5, justified;
- Acknowledgments (if needed);
- The author's contribution to the article;
- Notes;
- References;
- A short CV with the main scientific contributions of the author, other publications.

The tables and the images should be presented one by one on the page at the end of the article, with title, numbering and the source.

Structure of abstracts

For empirical / experimental manuscripts:

1. Theme and objective research.
2. Research methodology
3. Characteristics of participants in the study / studied community
4. Approximate or expected results.
5. Concludes with implications and applications results.

For synthesis / theoretical studies:

1. Theme study.
2. Theoretical perspective from which starts the study, the objective of the study.
3. The sources used (eg databases, the type of literature review, possible criteria for selecting it).
4. The main conclusions reached in the analysis / synthesis theory.

For the presentation of experiences:

1. Type of experience.
2. Characteristics of the organization / action set
3. New issues / positive experience
4. Possible questions / suggestions for future studies / future experiences.

Text style

The authors are asked to take into consideration the following indications regarding *the text's style*:

- For the English language use the British style;
- The first title should be written with bold, the first letter is capital and left aligned;
- Number the paragraphs or the sections with Arab numbers. Avoid very short paragraphs or one sentence paragraph;
- Use bold in text only for subtitles (numbered, aligned);
- For underlining use italic characters;
- In the main text, the numerals from one to ten should be written in words, but for higher numbers should be used numbers (e.g. 11, 23, 264);
- All the acronyms should be written fully for the first time, even those that are used really often (e.g. UK, EU etc);
- Footnotes are allowed only for details and technical information (including statistical data);
- Write 'percent' (not %!) with the exception of illustrative brackets;
- Do not leave empty spaces between text and punctuation.

Quotation and bibliography

Write the author's surname, the year of the book's apparition and the page (if it exists) between brackets, in the text (Cole 1992, p. 251).

For references that have between one and three authors, should be all mentioned (Cole, Green and Black 2003).

For references with four or more authors should be used the following formula: (Cole *et al.* 2003).

IMP: every author should be mentioned in the bibliography (it is not allowed a style as this: *et al!*).

The complete list of the quoted references, arranged in alphabetical order by surnames should be written with 1.5 line spacing, at the end of the article, using the following style:

1. Cole, T. (1992). *The Journey of Life. A Cultural History of Aging in America*. Cambridge University Press, Cambridge.
2. Elder, G.H. and Clipp, E.C. (1988). Wartime losses and social bonding: influences across 40 years in men's lives. *Psychiatry*, **51** (1), 177-198.
3. Ruth, J.-E. and Oberg, P. (1996), Ways of life: old age in life history perspective. In Birren, J.E., Kenyon, G., Ruth, J.-E., Schroots, J.F.F. and Svensson, T. (Eds.), *Aging and Biografy: Explorations in Adult Development*. Springer, New York, 167-186.

For references on laws:

Please indicate, inside *text*: the known title of document and the identification code: (Com(2007) 332 Final) or the known title of document and year: Social assistance law (2011);

On *references*: The author / the institution that published or the name of the host institution. The date/year. The title. Identification code. Published in or Available at:..... [the date of the page's visit].

The following indications should be respected:

- The authors are asked to reduce at minimum the references to unpublished works or that which are to be presented at conferences, as they are difficult to find by readers. If this type of reference is used, you should indicate: the conference's title, the organiser, the place and the date at which the work will be presented.

- *Titles of Books and Magazines are Written with Italics, Title Case* (each word with capital).

- The Works Titles, articles and chapters should be written using sentence case (only the first letter capital) without italics.

- You should use (Eds./coord) and (Ed./coord) ... where necessary

Internet pages or online publications quotation

- Mention the author, the date, the title, the institution that published or the name of the host institution, as the same as a printed publication.

- Then specify: Available online ator the Complete internet address [the date of the page's visit]

Tables

- The tables should be in text or presented on separate pages at the end of the paper, consecutively numbered and you should write the source.

- The dimensions should fit the dimensions of a page of 228 x 152 mm (of which the text takes 184 x 114 mm).

- The title should be written before the table, with the first letter capital, italics.

- The content of the table: the names of the rows / columns should be written with the first letter capital. Short titles are preferred. The technical or methodological details (for example, the sample, type of statistics) should be described in the name or in the notes regarding the tables. Only one decimal should be used.

Images

- The references are made on separate pages, consecutively numbered.

- The captions should be in separate files.

- Inside of the text you should mention the approximate place of the tables and images.

Copyright: Submission of a manuscript implies that the work described has not been published before (except in the form of an abstract or as part of a published lecture, or thesis), that it is not under consideration for publication elsewhere. The author (authors) has (have) the full responsibility of the articles' content. The submitting (Corresponding) author is responsible for ensuring that the article's publication has been approved by all the other coauthors. It is also the authors' responsibility to ensure that the articles emanating from a particular institution are submitted with the approval of the necessary institution. Only an acknowledgment from the editorial office officially establishes the date of receipt. Further correspondence and proofs will be sent to the corresponding author(s) before publication unless otherwise indicated.